

דרישה וחקירה

קובץ תורני
לכל המשפחה
גליון קעח
חיי שרה - תולדות
תשפ"ג

להערות והצטרפות לרשימת התפוצה, יש לפנות לעורך: יהושע לינטופ בכתובת: lintop200@gmail.com

הקובץ לרפואת מורינו רבי אברהם ישעיה בן יהודית [פיין] בתוך שאר חולי ישראל, ונא להתפלל לרפואתו!

תוכן הענינים [אסור לקרוא בזמן התפילה וקריאת התורה]

'דובבות שפתי חיים' / מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל (עמ' 2): עניני שנים מקרא ואחד תרגום [המשך].

'אורות אילת השחר' / מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטינמן זצוק"ל (עמ' 3): אודות מרן רבינו אברהם ישעיהו קרליץ זצ"ל, בעל ה'חזון איש' □ הערכתו לרבנו.

'מתיקות התורה' / מרן הגר"י זיבלרשטיין שליט"א (עמ' 5): שנים אוחזים באולם, זה שילם ראשון וזה הזמין ראשון, מי יקבל את האולם? □ הבטיחו למתווך אולמות שכר גבוה, האם צריכים לשלם? □ האם צריך לשלם לתזמורת?

'פניני פרשת השבוע' / הגר"א קובלסקי שליט"א (עמ' 6): כשסיים הרב זילבר את רבע שעת הלימוד, שב למשמרת העבודה וחזר לכיוון הנהר. שוב הוא מעמיס מים, ושוב הוא רץ. המאמץ גדול, הקושי עצום, אך עיניו בוערות בלהט - שוב יצליח ילגובי רבע שעה של לימוד תורה...

'אוצרותיהם אמלא' / הגר"א טורק שליט"א (עמ' 8): ברוב הפעמים מרוב להט היתה חליפתו נקרעת בעת הריקודים... ורעיתו הצדקנית הרבנית רסיה בורנשטיין ע"ה היתה נוהגת לומר, שכבר מראש היא יודעת

שחליפתו עלולה להיקרע מעוצמת הריקודים, וכבר מערב יום-טוב היא מכינה עבורו חליפה להחלפה...

'מתיקות השבת' / הגר"ש לוינשטיין שליט"א (עמ' 9): אמר המזריץ: ברוכים הבאים לישיבת 'מיר'. בישיבה הזו לומדים כ-4,000 תלמידים, ושטחה הוא כ-3,000 מטר רבוע בלבד! את צוות הישיבה מאיישים כעשרים אנשים בלבד, ויש לה מנהל אחד ויחיד האחראי על הכל: מקבלת תלמידים, דרך קביעת החומר הלימודי, ועד לניהול התקציבי...

'ליקוטים וסיפורים נפלאים' / הגר"ב רובין שליט"א (עמ' 12): ראו החיילים את סירובי, ואיימו עלי שיכונ אותי בכל הכוח אם לא אענה לדרישתם ואחלל את השבת. באותו רגע ששמעתי את איומם, אורו עיני, וניגשתי אל החיילים והצעתי להם עסקה. "תכו אותי כאוות נפשכם, ובתמורה לכך תתחייבו לי שלא תבקשו ממני לחלל את השבת"...

'נפלאים מעשיך' / הגר"ש קולדצקי שליט"א (עמ' 14): באחד הפעמים שהגיע התלמיד לרש"ש, הוא בכה בקול גדול ומר, שכשל כח הסבל, הוא לא יכול יותר, זהו, נגמר לו. הרש"ש הרגיעו, הביא לו לשתות עד שנרדם על מקומו, תוך כדי השינה הוא החל לזעוק "הביאו לי עוד ייסורים! מה קרה שם?"

'שתולים בבית ה'" / הגר"י פליסקין שליט"א (עמ' 15): לא לצפות בדוקא שתפילתו תתקבל (ח"ב).

'סיפור ושאלה בצידו' / האיחוד בחידוד (עמ' 16): לפתע השמיע השולחן כמה גניחות רמות, ולאחר כמה שניות, נפל השולחן בקול רעש גדול והתפרק ונשבר, כאשר כל הכלים ושאריות המאכלים מתפזרים לכל עבר...

'עשרה מי יודע' / יהושע לינטופ (עמ' 10): האם ומתי אליעזר יצא מכלל 'ארור'?

'אוצר היסודות והחקירות' / יהושע לינטופ (עמ' 19): בשר בחלב □ בתי ערי חומה □ גדלות - שנים וסימנים.

'שמחת התורה' / הגר"ש סטורין שליט"א (עמ' 20): ביאור מחלוקת הראשונים האם קניית הקבר לשרה נמנית בעשרה נסיונות □ מדוע פירכס יעקב לצאת לבית המדרש?

'שלום לאוהבי תורתך' / הגר"ש חזקיה שליט"א (עמ' 21): כיצד מסר אברהם שם טומאה לבני הפלגשים?

'מחודדים בפיך' / הגר"י גלינסקי שליט"א והגר"מ אלינגר שליט"א (עמ' 23): חידונים נפלאים לפרשיות חיי שרה - תולדות.

המדורים: 'שביבי חיים' (עמ' 11) □ 'אכסוף נועם שבת' (עמ' 19) □ 'ביאורי תפילה' (עמ' 22) □ 'מרגליות שאול' (עמ' 24)

דובבות שפתי חיים

תשובות מרן שר התורה הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל

שהשיב לגאון רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א, מחבר סדרת הספרים 'גם אני אודך' ושאר ספרים ענייני שנים מקרא ואחד תרגום [המשך]

בענין קריאת ההפטרה

לב) שאלה: ברמ"א (סימן רפ"ה סעיף ז') כתב שנהגו לקרות ההפטרה בשמו"ת, והטעם שמא יקראוהו למחר למפטיר ויהא בקי ורגיל בה, וכמבואר שם במ"ב (ס"ק י"ט), ומה הדין אם קרא שמו"ת בשבת אחר קריאת התורה, האם צריך לומר ההפטרה, או לא? והטעם?
תשובה: כמדומה שיש טעם לקרות ע"פ קבלה.

קריאה בכמה אופנים

לג) שאלה: האם מותר להעביר הפרשה שמו"ת, כאשר חלק מן הפרשה אומר באופן שכל פסוק קורא פעמיים, ועל זה קורא מיד התרגום, וחלק מן הפרשה אומר באופן שקורא עד פרשה פתוחה או סתומה, פעמיים, ואומר על זה התרגום, או שצריך לומר כל הפרשה באופן אחד, ולא בכמה אופנים?
תשובה: לכתחילה יש לעשות באופן אחד.

קריאת התרגום בטעמים

לד) שאלה: בכף החיים (סימן רפ"ה ס"ק י"ב) כתב, שתרגום צריך לקרותו בלא טעמים, ויש קפידא בזה. עיי"ש. האם פסוק שאין לו תרגום, כגון ראובן שמעון וכו', יכול לקרוא פעם ג' כשאומר התרגום בטעמים, או גם זה אסור לומר בטעמים? והטעם?
תשובה: צריך לראות טעמו.

לסיים פסוק האחרון בתורה

לה) שאלה: במה שכתב המג"א (סי' רפ"ה ס"ק א'), שאחר שיעביר הסדרא יקרא הפסוק האחרון מקרא עוד פעם כדי לסיים בתורה, הסתפקתי, למי שקורא גם ההפטרה, אם צריך ג"כ לקרות הפסוק האחרון אחר התרגום, כדי לסיים את כל העברת הסדרא בתורה, או שסגי בזה שמסיים בהפטרה ואין צריך לקרות פסוק האחרון שוב, מה דעת כת"ר בזה?
תשובה: יחזור הפסוק.

לו) שאלה: אחר שחידש לנו רבינו שאף מי שקורא ההפטרה צריך לחזור הפסוק האחרון מקרא, לכאורה יש לומר פסוק האחרון של הפרשה אחרי קריאת ההפטרה, שאם לא כן לא יועיל מה שיחזור לקרוא הפסוק האחרון, שהרי בלא"ה אינו מסיים בתורה אלא בנביא, האם אני צודק בדברי?
תשובה: ההפטרה אינו חיוב רק מנהג.

פרשה סתומה באמצע הפסוק

לז) שאלה: בספר "אבני אהרן" על מס' אבות, בסופו, מובא פסק מכת"ר שליט"א שהקורא שמו"ת והגיע לפיסקא באמצע פסוק (כמו במדבר כו, א, ויהי אחרי המגפה), לא יפסיק שם לקרוא בתרגום אלא ימשיך עד סוף הפרשה השנית. ורציתי לדעת לאחר המחילה רבה, אם היו למראה עיני הגאון שליט"א בעת ההיא דברי השל"ה שהובאו בפוסקים (המחצית השקל ואליה זוטא) שיפסיקו אפילו בפיסקא שבאמצע פסוק, וכן פסק בערוך השולחן, ומה הביאו לחלוק על דבריהם?

תשובה: אחרי שרבים קוראים כל הפרשה יחד, לא ניקל לפסוק פסוקא דלא פסקיה משה.

שמו"ת בליל ששי או ליל שבת

לח) שאלה: האם מותר לקרוא שמו"ת בליל ששי, או בליל שבת, או שאסור?

תשובה: ע"פ קבלה אין לקרות תורה שבכתב בלילה, אבל יש אומרים שבלי ל' ובליל שבת מותר.

שמו"ת בפרשת ויצא

לט) שאלה: במשנה ברורה (סימן רפ"ה ס"ק ב') כתב, ויש אומרים שיקרא כל פרשה ב' פעמים ואח"כ התרגום, היינו שיקרא כל פרשה פתוחה או סתומה ב' פעמים ואח"כ התרגום. ע"כ.

רציתי לשאול הנהג כך האיך יעשה בפרשת ויצא שאין בה שום פרשה פתוחה או סתומה, האם יאמר כל הפרשה בפעם אחת, או שיעשה הפסקות אחרות בגמר ענין וכדו'?

תשובה: כרצונו.

ע"כ התשובות ששלח לי מרן זצוק"ל בכתב, וחלקם פירסמתי בקונטרס "גם אני אודך", תשובות הגר"ק שליט"א [זצוק"ל], בני ברק תשס"א, מכאן ואילך ליקטתי והוספתי עוד תשובות שכתב בענייני שמו"ת המפוזרים בקובצים וספרים שונים).

קריאת שמו"ת באמצע חזרת הש"ץ

מ) הלומד או קורא הפרשה בשעת חזרת הש"ץ וקדיש לא די שלא יקבל שכר, רק יקבל עונש על כך וכו', ואפשר דאפילו דיעבד לא יצא ידי שנים מקרא דהוי מצוה הבאה בעבירה.

(אורחות יושר" ערך תפילה, עמוד ק"ד אות כ"ח)

פרשה סתומה באמצע הפסוק

מא) שאלה: כשיש פרשה סתומה באמצע פסוק, האם להפסיק באמצע הפסוק ולומר מקרא ותרגום, או קודם לגמור הפסוק?

תשובה: לא להפסיק באמצע פסוק.

(אבני אהרן, להרה"ג ר' אהרן הלוי גרנדש שליט"א, על

מס' אבות, בסופו קונטרס תשובות ממרן זצוק"ל, וכן הדברים הבאים משם)

מב) שאלה: בענין הנ"ל, פסוק שיש באמצעיתו פרשה סתומה, האם צריך להפסיק בסוף הפסוק ולומר מקרא ותרגום, או דוקא בפרשיה שלאחר זה הפסוק?
תשובה: בסוף כל הפרשה.

מי שאינו מבין התרגום

מג) שאלה: מי שאינו מבין תרגום אם עדיף שילמד רש"י?

תשובה: לא פלוג רבנן ואע"פ שאינו מבין צ"ל תרגום, וירא שמים ילמד גם רש"י.

לגמור שמו"ת לפני סעודה שלישית

מד) שאלה: שמעתי בשם מרן החזון איש זצ"ל שאמר דמה שאמר רבי לבניו, שלא יאכלו לחם בשבת עד שיגמרו שמו"ת, והובא בתוספות בברכות (דף ח' ע"ב בד"ה ישרים), דהכוונה היא לסעודה שלישית, ולא לסעודה שניה וכדמבואר במחבר (שו"ע או"ח סימן רפ"ה סעיף ד'), האם שמועה זו אמת או לא?

תשובה: הוא צידד כך אבל למעשה החמיר.

(קובץ "צוהר", אוהל חנוך, תמוז תשס"א בענייני שבת ויו"ט, עמוד רכ"ו, וכן הדברים הבאים משם)

קריאה עם הש"ץ בקריאת התורה

מה) שאלה: בסימן רפ"ה במשנה ברורה (ס"ק י"ד) מסיק דלקרוא בלחש מילה במילה עם הש"ץ מותר לכתחילה, כיון דמכוין אז גם לשמוע כל תיבה מפי הש"ץ, ע"כ. ותימה דאיך יוצא ידי חובתו בשמיעת הקריאה הא מאחר שקורא בעצמו לא שייך שומע כעונה, וצריך עיון?

תשובה: אין זה מפריע.

הקורא שמו"ת מפרשת בראשית לפני שמחת תורה

מו) שאלה: אם אחד אמר פרשת בראשית שמו"ת לפני שמחת תורה האם יצא או לא, ואם מותר לכתחילה לומר פרשת בראשית קודם שמחת תורה?

תשובה: לא יצא.

אמירת הנוסח הישן בתרגום

מז) שאלה: כשאומרים שמו"ת, אם צריך לומר התיבות בתרגום שהם בסוגריים, דהיינו הנוסח הישן, או לא?

תשובה: טוב לומר.

אורות אילת השחר

עובדות והנהגות ותשובות ממרן בעל 'אילת השחר' זצוק"ל מתוך הספר 'כאיל תערוג' מרן רבינו אברהם ישעיהו קרליץ זצ"ל החזון איש

רבי אברהם ישעיהו קרליץ נולד ב"א מרחשון תרל"ט בקוסובה שבליטא לאביו הג"ר שמריהו יוסף האב"ד דשם, ולאמו מרת רישא לאה בתו של הג"ר שאול קצנבלויגן.

בשנת תרע"א התחיל להוציא את חידושיו בספר חזון איש ח"א או"ח עניני קדשים והל' נדה כשהוא מצניע את שמו בראשי תיבות אי"ש. במוצ"ש אור לח' תמוז תרצ"ג עזב את וילנא, וביום ב' ט"ז תמוז זכה לחונן את עפר ארץ ישראל ונודע לרבן ומאורן של כל ישראל. נלב"ע ט"ו חשון תשי"ד.

אותנו אף בישיבה גדולה. וכן אכן היה שהחזון איש ביקש ממנו לפתוח ישיבה גדולה, והייתה שם תקופה שפעלה שם ישיבה גדולה, והמשיגה היה הג"ר זאב אידלמן.

ובספר אעלה בתמר מתורת החזון איש (עמ' 1) הובא מכתב שכתב הג"ר אליעזר אלפא וכך כותב: 'לכ' שמריהו אלפא כפר סבא ישיבת חפץ חיים. - ב"ה מוצש"ק, בני יקירי ואהובי שיחי' קבלנו מכתבך. שמחנו מאד מה שהוזמנת להשתתף בשיעורים של ראש הישיבה. דודנו מרן החזון איש שליט"א אמר לי בפירוש בפעם האחרונה שהייתי אצלו שהרבה הרבה יכול אתה להתעלות ולהצליח משיעורי ראש הישיבה.'

וסיפר הגר"נ זוכובסקי: היינו גרים בפתח תקוה, ואבי היה מאד קרוב לחזון איש, ואבי היה חולה ולא יכול לחפש לי ישיבה קטנה, ותלמידי החזון איש שלמדו בלומזה ביניהם הגר"ח קניבסקי, אמרו שיש בכפר סבא ישיבה שהגרא"ל הוא ראש הישיבה, והחזון איש אוהב ממנו 'עולם ומלואו', והם אמרו לי כדאי לך ללכת ללמוד שם, וכך עשיתי, ולמדתי שם בישיבה אצל רבנו.

כשהיה רבנו מתלונן תמיד לחזון איש שחינוך הילדים בכפר סבא קשה, ובתו הייתה כל השבוע לומדת בפ"ת וגרה אצל הג"ר חיים שאול קרליץ, אמר לו החזון איש 'ומה עם האידשקייט של כפר סבא'. [וראה גם בס' במחיצתם ח"א עמ' 18]

בלידת בנו הגר"מ היה אמור החזון איש להיות סנדק ולא יצא לפועל [ראה לעיל במאמר על הגר"א דושניצר]. וכן בלידת בנו הגר"ש היה אמור החזון איש לבא לכפר סבא להיות סנדק, ולבסוף נחלש ולא הגיע, ולכן רבנו עצמו שימש כסנדק.

תשאר מרומם

סיפורה הרבנית שלפני שניגש רבנו להיות ראש ישיבה בכפר סבא, הסתפק אולי כיון שהיו שם בתחילה בחורים מבתי פשוטים וכמעט ילדים, זה יגרום לו לרדת ברוחניות להתעסק איתם. ושאל את החזון איש מה לעשות. אמר לו החזון איש: 'לך זה לא יזיק, אתה תמיד תשאר מרומם'. (מפי חתן רבנו הגר"ד שפירא)

מכתב לקבל תלמיד

בתחילת חודש חשון תש"ט שלח החזון איש את הג"ר יוסף דיסקין לכפר סבא, למסור לרבנו מכתב בו ביקש להכניס בחור לישיבה. הבחור היה גר בפרדס חנה והג"ר יהושע זליג דיסקין רב העיר פרדס חנה שלח מכתב לקבלו, והחזון איש צירף את המכתב הנוסף, וכך כתב:

אחדשה"ט. הנידון מבואר במכתב שביד המכ"ז, כמובן בזמן הזה הצלת ילד לחינוך ישראלי הוא לא פחות מהצלה מטביעה בנהר, לפי גיל הילד אפשר לפתחו ולהעלותו למדרגת תלמיד, בזמן קצר, אך צריך טיפול מיוחד ושימת לב, אפשר לסדר שינדבו לו לימוד חצי שעה בבקר בצהרים ועוד, וזה יכול להתקיים ע"י תלמידי הישיבה המבוגרים, והנני מאחלם שיהי' בידם לזכות

הערכת החזון איש לרבנו

'הגאון הצדיק רבי אהרן ליב'

סיפר המגיד רבי ראובן קרלנשטיין בשם גיסו הג"ר אריה אברהמ'ס שהיה עד ראיה, שבכל ליל שבת בין קבלת שבת למעריב החזון איש היה בחדר שלו, ולקראת מעריב היה נכנס לציבור ושאל מה דיברו. פעם אחת שאל מה דיברו, ואמרו לו שדיברו על ישיבת חפץ חיים בכפר סבא, ועל רבי אהרן ליב. תיקן אותם לא כך אומרים אלא 'הגאון, הצדיק, רבי אהרן ליב'.

'האברך הקדוש'

סיפר רבי דוד פרנקל שפעם אחת כשהגיע לחזון איש ועדיין לא הכיר את רבנו, ראה את רבנו יוצא מבית חזון איש, וכשנכנס לחזון איש, שאל החזון איש את רבי דוד: האם ראית את האברך הקדוש שעכשיו יצא כאן מהחדר?

ישרות בלימוד

העיד הגר"נ קרליץ שהחזון איש קילס את רבנו על שזכה לישרות בתורה, וכידוע אצל החזון איש ישרות היא הדבר הגדול ביותר שניתן לשבח בו. (ית"נ י' חשון תשע"ד עמ' 8) וכן העיד רבי דוד פרנקל, שפעם אחת שמע מחזון איש על רבנו שהוא יר"ש גדול ולמדן ובעל סברא ישרה.

רצונו של החזון איש

סיפר הג"ר אריה אברהמ'ס, שלחזון איש הייתה תכנית להקמת בית דין בבני ברק, והשמות שעלו על פיו לדיינים היו: הג"ר משה יצחק דייטש, והג"ר שמואל ואזנר, ורבנו.

ישיבת כפר סבא

כשהגיע רבנו לארץ ישראל ונכנס לחזון איש, הכיר מיד ברום מעלותיו, ומאז הייתה עינו פקוחה על רבנו, להגדילו ולרוממו.

וכשנתמנה רבנו לראש ישיבת כפר סבא, החזון איש עזר בהמשך השנים לישיבה ששלח לשם תלמידים חשובים, ודאג לטובת הישיבה.

וכידוע מכמה וכמה תלמידי חכמים שלמדו בכפר סבא, וסיפרו שהחזון איש שלח אותם ללמוד אצל רבנו, כמו הג"ר אברהם שלזינגר שנולד בכ"ז אייר תרצ"ז לאביו הג"ר יחיאל מיכל שלזינגר מייסד וראש ישיבת קול תורה. ובט' אדר תש"ט נפטר אביו הג"ר יחיאל מיכל, ואז בהמלצת החזון איש שלחו את הג"ר אברהם בשנת תשי"ב ללמוד בישיבת 'כפר סבא' אצל רבנו. [ע"פ דברי אחיו הג"ר אליעזר שלזינגר שהוא אשר שוחח עם החזון איש על כך].

וסיפר הג"ר שמריהו אלפא ששלח אותו החזון איש לכפר סבא: החזון איש אמר לאבי שחשוב עד מאד שארכוש תורתו מרבנו שהוא אדם גדול עד מאד, והחשיבו עד מאד, ואחרי שלש שנים כשנצרכתי ללכת לישיבה גדולה, וחפצתי ללכת לישיבה גדולה, ורציתי ללכת לישיבת פוניבז', אבי בא להתייעץ עם החזון איש, והוא ביקש שאמשיך שם כמה שיותר בכדי שאוכל ללמוד עוד אצל רבנו, וכך למרות שלמדתי שם שלש שנים הוא ביקש שאשאר שם, והוא יפציר ברבנו שייפתח במקום ישיבה גדולה וימשיך ללמד

במצוה זו ולקיים נפש אחת מישראל. הדו"ש אי"ש. יום ד' ב' דר"ח חשון תש"ט, בני ברק. [רבנו מסר לג"ר שמריהו גריינימן לפרסם את האגרת, בקובץ אגרות ח"ב סי' מז]

בך ההלכה

סיפרה הרבנית, שהייתה תקופה שהתעוררה שאלה אצל היראים בכפר סבא, כיצד לחתל את הילדים בשבת בלי חשש איסור, שהיו נוהגים לסגור עם סיכת בטחון, והנידון היה עם אפשר לעשות תכיפה אחת או ב' תכיפות, ורבנו הכריע דרך אחת מותר, והיא בקשה ממנו שישאל גם את החזון איש, ונסע לשאול, וסיפר לחזון איש שהוא הכריע כך, ושואלים מה דעת החזון איש, ואמר לו החזון איש תגיד לאשתך שאתה רב, וכל מה שאתה פוסק כך ההלכה, ולחיזוק דבריו ליוה אותו עד הרחוב בכבוד גדול.

וכשסיפר רבנו את עיקר הנידון ההלכתי אמר, שהיה נראה מדברי החזון איש בצורה שהשיב, שפעמיים לא רצה להתיר, אולם ראה להחזון איש בספרו דנראה שמתיר בכל גווני אף בב' תכיפות וז"ל (בחלק או"ח סימן קנו השמטות לסימן שמ): דברי הק"נ פ"ז דשבת סק"נ תמוהים דהתוחב מחט להדק לפי שעה הוא כמהדק בקרסים ואין בזה שמץ של תפירה כלל וזה מבואר בהדיא בב"י וכו' ומאריך יעו"י"ש, ומסיים אבל כשתוחב במחט שחזותו מוכיח עליו שא"ז תופר אלא הידוק לפי שעה לא נחלק בזה אדם, וכן עמא דבר ואין להחמיר כלל וכלל עכ"ל. ועיין עוד במכתב החזון איש להקהלות יעקב המודפס בתשובות ופסקים סימן קנ"ו משכ"ב [וע"ע בשו"ת

אז נדברו ח"א סנ"ז וח"ג עמ' קנו באריכות בדעת החזון איש]. ונראה דרך לרבנו הוא דהורה החזון איש, דכפי שהבאנו דכך הייתה דעת רבנו מתחילה להתיר רק תחיבה אחת ושוב שאל רבנו את החזון איש לבקשת הרבנית שישאל דבר זה את החזון איש, והשיבו כפום שיטתו ודו"ק. (אעלה בתמר מתורת החזון איש עמ' יט)

וסיפרה הרבנית, שכשחזר רבנו מבני ברק לאחר שהיה אצל החזון איש, ששב הביתה בוכה מאד וששאלה מדוע, והשיב שחושש שהפסיד את כל העוה"ב, מהכבוד שקיבל. [לימים, אחר שנים רבות כאשר נסע רבנו ביחד עם האדמו"ר מגור לארה"ב למסע חיזוק, כששב לבית התפרץ בבכי לפני הרבנית, על הכבוד הרב שקיבל שם, וחלשה דעתו מאוד. אה! אז אמרה הרבנית לנכדים: 'אני נזכרת שכזה סוג בכי, בכה סבא כאשר שב מביקור בבית החזון איש שכיבדו מאד, ולא יכולתי להרגיע אותו...']

טוב שבאת

העיד רבי דוד פרנקל שפעם אחת כשהמתין רבנו בתור להיכנס לחזון איש עם עוד אנשים, ישב רבנו והמתין עם כולם, ולפתע הבחין החזון איש, שרבנו עומד בתור וממתין, מיד רץ לקראתו החזון איש עם זרועות פתוחות – בא תיכנס... אני צריך להתייעץ עמך באיזה ד"ת והכניס אותו כשידיו משולבות עמו לחדר. (מהגר"ד ששמע מרד"פ)

ובהזדמנות סיפר רבנו, שפעם אחת כשבא לחזון איש בשעה תשע בבוקר, אמר לו החזון איש, טוב מאד שבאת, וסיפר לו החזון איש דין תורה מסויים שבא לפניו לאחרונה, שהיה יהודי אחד שתבע מהרב יעקב הלפרין שהיה אחראי על בית החיים שומרי שבת שבסוף בני ברק שקנה כמה קברים אחד ליד השני בחלקה מסויימת במקום מיוחד. והרב יעקב הלפרין טען שלא יתכן דבר זה מכיון שבשעה שקנה עדיין לא הייתה מפה והשטח לא היה מחולק לחלקות ולקברים, ובודאי שלא סיכמו על מקום מסויים, וגם לא מגיע לו אותם אחד ליד השני. ושאל אותי החזון איש מה חוות דעתי בענין הזה, ואמרתי לו מה שהיה נראה לי. ואמר לי החזון איש שכך הייתה גם דעתו שלו מתחילה להצדיק את הרב יעקב הלפרין, ואמר כך לאותו יהודי, אלא שכיון שראה שהוא זייף במכתב, יש לו חשש לנגיעה שהוא כועס עליו ע"כ, ורבנו נתפעל עד מאד מעוצם נקיות דעתו של החזון איש בזה.

ואמר רבנו ששאל להחזון איש שכיון שהלה טוען בשקר ומעולם לא קנה חלקה מסויימת, א"כ אינו ראוי כלל להקבר בביה"ק הזה שמיועד לשומרי תומ"צ בלבד. והשיב החזון איש שאין להחשיבו לשקרן רק למורה היתר. והוסיף רבנו לומר שלא חשב שזו שאלה, אלא שרצה לשמוע מה החזון איש עונה על כך. (פרי חיים גליון קסו, אעלה בתמר מתורת החזון איש עמ' ע)

ספר תורה חי

סיפר אחד התלמידים של רבנו משיבת כפר סבא, שנכנס בבחורותו פעם לחזון איש, ושאלו החזון איש היכן אתה לומד, ואמר בישיבת כפר סבא. התרגש החזון איש ואמר לו: 'דע לך שאתה לומד אצל ס"ת חי'. (מהגרמ"מ ששמע מבעל המעשה)

וכע"ז סיפר הגר"צ פלמן שבבחורותו הגיע פעם רבנו לבית החזון איש, וכשנכנס עמד החזון איש כמלא קומתו וכיבדו מאוד, והיו שם בחורים משיבת פוניבז' שהמשיכו לשבת, ולאחר מכן גער בהם החזון איש ואמר, 'כשספר תורה חי נכנס צריכים לעמוד', על אף שרבנו היה אז אברך צעיר.

תבקש ברכה ממנו

שח הגרש"ה: מעשה שהיה עמו בעצמו, שהיה פעם אצל החזון איש, ורבנו ישב אצל החזון איש. נכנס יהודי לבקש ברכה, והחזון איש אמר לו: 'מה אתה מבקש ממני ברכה, תבקש ממנו', כשהוא מצביע על רבנו.

וכן העיד לנו הגר"א גריינימן תלמיד רבנו מכפר סבא שהרבה פעמים שלא החזון איש אנשים לבקש ברכות מרבנו.

כיבדו בכבוד גדול

כשנכנסו קמיה דהגר"נ קרליץ בליל כ"ט שבט תשע"ד, שאלנו: אומרים בשם הרב, שהרב ראה את החזון איש שקם מלא קומתו לרבנו כשהגיע אליו. והשיב: נכון.

ושאלנו האם זה היה בדרך קבע, או פעם אחת. והשיב: עכ"פ פעם אחת אני הייתי כשהוא היה. שאלנו אם זה חריג שהוא קם לו. והשיב: זה היה חידוש.

וכשיצאנו, קרא לנו הגר"נ קרליץ שוב ואמר, שידוע לו שכל פעם שרבנו הגיע לחזון איש, הוא כיבדו בכבוד גדול.

הערצת החזון איש לרבנו

וסיפר הגר"ח קניבסקי לנכדיו, שזוכר שפעם הגיע רבנו לחזון איש לשוחח עמו, וכשגמר החזון איש ליוה אותו עד הרחוב בכבוד גדול.

מורה לרבנו להחליט בהנהגה

כשגרנו בכפר סבא החליטה הנהלת התלמוד תורה של הילדים להצטרף לחינוך ממ"ד, והלכתי לשאול את החזון איש מה לעשות, אם להמשיך לשלוח את הילדים לשם, או להוציא אותם משם, וכן בא לשאול גם אחד המחנכים שלימד שם אם להמשיך ללמד או לעזוב. והחזון איש התחמק ולא רצה לענות על שאלה זו ואמר שאחליט לבד. (אעלה בתמר מתורת חזון איש עמ' עו)

הכרת הטוב

אמר רבנו שיש לו הכרת הטוב עצומה לחזון איש, שזכה לקבל ממנו הרבה מאוד, והכל צריך לעשות עבורו.

ואמר רבנו שדרכו בדרך כלל הייתה לנסוע לפתח תקוה, ומשם היה הולך ברגל להחזון איש הלוך וחזור [והיו זמנים שנסע באופ"א כמובא לעיל].

שמות רבנו והרבנית אצל החזון איש

בשנים האחרונות נמצאו בגנזי החזון איש שמות שרשם החזון איש לתפילה, והיה רשום שם בכת"י החזון איש, אהרן ליב בן נח צבי, ותמר בת שרה.

וכשהראו ד"ז לרבנו אמר, שהוא זוכר שהגיע לחזון איש לבקש ברכה לפני לידת בתו תחי'.

אכן יש חידוש בחזון איש שאצל רבנו רשם את שם אביו, ואצל הרבנית רשם שם אמה.

עם מרן דהגרי"א סרנא זצוק"ל

מתיקות התורה

מאוצרותיו של מרן רבי יצחק זילברשטיין שליט"א ■ עניני שידוכים

מאיךך במסכת בבא קמא (דף קטז ע"א) נאמר לגבי הסוגיא שאם שטף נהר חמורו וחמורו חבירו ועזב את שלו והציל את של חבירו, פטור בעל החמור שניצל, מלשלם למציל את דמי חמורו. ואם אמר לו [המציל לחבירו]: אציל את שלך וחבירו הסכים, חייב לשלם לו למציל את דמי חמורו. ומקשה הגמרא: "אמאי? ונימא ליה [הניצל למציל]: משטה אני בך! מי לא תניא: הרי שהיה בורח מבית האסורין והיתה מעבורת לפניו, אמר לו טול דינר והעבירני, אין לו אלא שכרו. אלמא אמר ליה: משטה אני בך, הכא נמי לימא ליה: משטה אני בך! הא לא דמי אלא לסיפא: ואם אמר לו טול דינר זה בשכרך והעבירני, נותן לו שכרו משלם. מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא? אמר רמי בר חמא: בצייד השולה דגים מן הים, וא"ל אפסדתני כוורי בזוזא". הרי לפנינו שיש הבדל אם הפועל הפסיד או לא. שאם כדי לעבוד עבור חבירו הפועל הפסיד שכרו, חייב המעביד לשלם את כל מה שהבטיח ואינו יכול לומר משטה הייתי בך, ולכן בחמור חייב לשלם לו דמי חמור, ואם אין לו הפסד כגון במעבורת יכול לומר משטה הייתי בך.

ולמעשה פסק בשו"ע (סימן רסד ס"ז) שאם יש הפסד, אינו יכול לטעון משטה, ואם אין הפסד לפועל יכול לומר משטה, וכתב הסמ"ע (סק"כ) שצריך לשלם את כל מה דפסק עמו ממש, ואפילו אינו נראה לעינים שהיה

לו ריוח כל כך אם היה צודה דגים, מ"מ כיון דעכ"פ היה לו לצוד דגים, ואפשר שהיה עולה במצודתו כל כך דגים כשיעור פסיקתו שכר זה, מש"ה צריך ליתן לו כל שכרו. ומשמע מדברי הסמ"ע שאם נראה לעינים בבירור שאי אפשר בשום פנים להעלות כ"כ דגים כמו שיעור פסיקתו אין צריך ליתן אלא כשיעור שהיה יכול לצוד. מצד שני הקצות החושן (סק"ב) חלק על הסמ"ע וכתב שאם יש לו הפסד קצת מגלגלין עליו כל מה שפסק.

עוד כתב הקצות (סק"ג) לגבי שדכנות, דכיון דברוב פעמים מפסיד השדכן בביטול ימים ושעות על כל פנים פרוטה שהיה יכול להרויח, מגלגלין עליו הכל, ומחויב לשלם לו כל מה שפסק, אם לא שעשה השדכן פעולתו בדיבור בלי שום ביטול זמן באופן שלא היה לו שום הפסד, עיין שם. [ועיין עוד באורך בקובץ בית דוד (ח"מ ב') בענין משטה במתווך]. ולכן בנידוננו חייבים לשלם למתווך את כל מה שהבטיחו לו, ובפרט אם כבר חתמו על חוזה, שמבואר בש"ך (סימן קכו ס"ק נד) שאי אפשר כבר לומר משטה אני בך. ועוד שיתכן לומר שבאמת מגיע לו שכר רב, כי חכמתו מכר לו, כיון שלא כל אחד יצליח למצוא אולם בזמן קצר, ולפעמים צריך לזה קשרים מיוחדים וכדומה, ולכן מגיע לו שכרו משלם.

האם צריך לשלם לתזמורת?

שאלה. נוספת שהתעוררה היא, שהמחותנים הזמינו תזמורת עם חמישה כלי זמר, אך מכיון שהחתונה תהיה לבסוף בירושלים אי אפשר יהיה לנגן בתזמורת זו, מכיון שיש חרם בירושלים שלא לנגן בחתונות כי אם בכלי זמר אחד, ונשאלה השאלה האם המחותנים צריכים לפצות את בעל התזמורת?

תשובה. מבואר בשו"ע (ח"מ סימן שלד ס"א) שאם הפועלים לא יכלו לעבוד בגלל אונס של בעל הבית, בעל הבית פטור מלשלם, ואם היה זה בפשיעת הבעל הבית, או שבעה"ב היה צריך לדעת מהאונס והפועלים לא, אז צריך לשלם להם כשכר פועל בטל אם לא יכולים למצוא עבודה אחרת. ואם כן יש לדון בנידוננו אם נחשב לפשיעת בעה"ב שהזמין את הנגנים בלי שיהיה לו עם בעל האולם חוזה חתום עם התאריך, ויתכן שנחשב לאנוס כי סמך על כך שבעל האולם שהוא אדם ישר ות"ח גדול אכן ירשום את שמו בפנקס [וכמו שבאמת עשה] ולא היה צריך לעלות על דעתו שירשום תאריך אחר, וצ"ע. ובעל האולם ודאי פטור מלשלם לנגנים כיון שהוי גרמא בעלמא (יומא ט, ב).

שנים או חזים באולם, זה שילם ראשון וזה הזמין ראשון, מי יקבל את האולם?

שאלה. מעשה במחותנים שנפגשו עם בעל אולם שהוא תלמיד חכם מופלג, וסיכמו עמו שביום פלוני תהיה חתונת בניהם באולם שלו, ובעל האולם הבטיח שיום מסויים יהיה שמור עבורם, ושבועיים לפני המועד המדובר יבואו המחותנים למשרדי האולם כדי לשלם ולסכם את התפריט.

כשבאו המחותנים למשרד נתברר שבעל האולם טעה וכתב ביומן תאריך אחר, והיום שהוא הבטיח למחותנים כבר הושכר לאדם אחר שכבר עשה קנין ושילם דמי קדימה. וכעת שנים או חזים באולם, זה אומר אני הזמנתי ראשון, וזה אומר אני שילמתי ראשון ועשיתי קנין קודם, ולכן כוחי גדול יותר, ונתעוררה השאלה מי יקבל את האולם ביום המיועד?

תשובה. נראה שהשני יקבל את האולם מאחר והראשון לא עשה קנין ולא כתבו שטר. היה מקום לדון אולי יש בזה משום קנין סיטומתא אם נחליט שדרך העולם להזמין אולם בטלפון, אך למעשה נראה שאין כזה מנהג, ואם יש כזה מנהג, הוא מנהג גרוע שאין ללכת אחריו, [וכמו שכתבו התוס' (ב"ב דף ב ע"א ד"ה בגויל)], כי בלי קבלה בעל האולם יכול לחזור בו, וגם לשכוח, וחסר בגמירות דעת. ולכן בנידוננו, השני ששילם ראשון, וקבל שטר לידו תחילה, ידו על העליונה והוא יזכה באולם.

אלא שבנידוננו שבעל האולם הוא תלמיד חכם גדול, יש לדון שאולי בדיבור לבד חל קנין, דהנה נאמר בילקוט שמעוני (שמואל א רמז ק) אבא אבוי דשמואל, הוה מתעסק במטכסא [היה סוחר במשי], ועאל גבי רבי יהודה בן בתירא לנציבין. בתר זמן קם עמיה, אמר ליה לית רבי בעי ההיא מילתא [רבי יהודה חזר בו מהמקח], אמר ליה ולא מלין הויין [כיון שלא עשו קנין ורק דיברו ביניהם], אמר ליה לית מילתך הימנא סגי מן ממונא, [וכי הדיבור שלך מועיל פחות מכסף]? א"ל את הימנתא במילתי עליך, תזכה למוקמה בר כשמואל נביאה, דכתיב ביה וידע כל ישראל וגו' וזכה למוקמה שמואל בר אבא, עכ"ל. הרי שדיבור של אדם גדול מועיל לא פחות מאשר כסף, וכמו כן נאמר במסכת יומא דף ט

ע"ב שהאי מאן דמשתעי ריש לקיש בהדיה בשוק יהבו ליה עיסקא בלא סהדי. ואם כן אולי כאשר בעל האולם שהוא תלמיד חכם מבטיח שיתן את האולם בתאריך מסויים, הדיבור מועיל כמו נתינת כסף בפני עדים ועשיית קנין, ויש לו דין קדימה, וצ"ע. והדעת נוטה שבעניננו מאחר ודרך האנשים לשלם ולקבל קבלה מאושרת, כדי למנוע טעויות, לכן גם בגברא רבה אין לסמוך על דיבורו בלבד מבלי לשלם ולקבל קבלה.

הבטיחו למתווך אולמות שכר גבוה, האם צריכים לשלם?

שאלה. שאלה נוספת שנתעוררה בעקבות המעשה הנ"ל, שמחמת לחץ הזמן למצוא אולם חילופי, פנו המחותנים למשרד תיווך המטפל באירועים, והם דרשו עבור מציאת אולם בזמן קצר חמשת אלפים שקלים. המתווך מצא אולם בירושלים, ואכן המחותנים שילמו על אולם זה, אך בהגיעם לשלם למתווך סירבו לשלם לו חמשת אלפים שקלים, והם טוענים שהמחיר מופרז ומגיע לו רק שלושת אלפים שקלים, ומה שאמרו שישלמו לו את המחיר הגבוה היה בגלל הלחץ של הזמן. הדין עם מי?

תשובה. נאמר במסכת יבמות (דף קו ע"א) בת חמוה דרב פפא נפלה לפני יבם שאין הגון לה, אתא לקמיה דאביי..., אמר ליה: חלוץ לה על מנת שתתן לך מאתים זוז. לבתר דחלץ לה, אמר לה: זיל הב ליה, אמר ליה: משטה אני בך עבדה ליה, מי לא תניא: הרי שהיה בורח מבית האסורין והיתה מעברא לפניו, ואמר ליה טול דינר והעבירני, אין לו אלא שכרו, אלמא אמר ליה משטה אני בך, הכא נמי משטה אני בך. הרי לפנינו שכאשר אדם מבקש טובה מחבירו ומבטיח לו שיתן לו יותר מה שמגיע לו, יכול אחר כך לומר לו 'משטה הייתי בך', ופטור מלשלם לו יותר ממה שמגיע לו.

פניני פרשת השבוע

פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'פניני פרשת השבוע' הרב הגאון אשר קובלסקי שליט"א כשסיים הרב זילבר את רבע שעת הלימוד, שב למשמרת העבודה וחזר לכיוון הנהר. שוב הוא מעמיס מים, ושוב הוא רץ. המאמץ גדול, הקושי עצום, אך עיניו בוערות בלהט - שוב יצליח ילגנובי' רבע שעה של לימוד תורה...

לפרשת חיי שרה - ניצול הזמן

ויהיו חיי שרה... (כ"ג, א)

המתנה הגדולה ביותר לה זוכה האדם, משאב טבע נדיר וייחודי שכולנו זקוקים לו כאוויר לנשימה, היא דווקא אותה מתנה שניתן לאבדה בקלות, ברגע של חוסר תשומת לב או איבוד מיקוד. זו מתנה יקרה, וכגודל יוקרתה - גודל חמקמקותה...

למתנה הזו קוראים 'זמן'. זמן - הוא המסגרת בתוכה כולנו פועלים, מסגרת של שנים, חודשים שבועות וימים, שמחולקים לשעות, דקות, שניות ורגעים. רגע לרגע מצטרף, שניה ועוד שניה חולפת, דקה ועוד דקה עוברת, והנה עברה לה שעה, ועוד שעה, ועוד שעה. ובחלוף 24 מעברים כאלה עבר יום שלם, יום שלא יחזור. כש-365 יום כאלה עוברים חולפת שנה, וכש-120 שנים כאלה עוברים - הכל כבר היסטוריה...

החיים שלנו פועלים בתוך מסגרת זמן, היום שלנו מחולק לפי הזמנים שבו, כל מה שאנו עושים - אנו זקוקים להקדיש לו זמן. זמן הוא אותו מושג שאי אפשר למשש אותו, אבל בלעדיו - שום דבר לא יתקדם. זמן הוא אותו כלי שאין לו ידיות או צורה, אבל בתוכו מוחזק כל מה שאנו מספיקים ולא מספיקים, משיגים או לא משיגים.

למעשה, רוב המאמץ האנושי המושקע בשיפור הבריאות ואיכות החיים, הוא מאמץ להשיג עוד ועוד זמן. אנשים מנסים להתייעל בעבודה - כדי להשיג עוד זמן שיאפשר להם להספיק עוד מטלות. אנשים מחפשים לשפר את בריאותם ולהאריך את חייהם - כדי להשיג עוד זמן. אנשים משנים את סדרי העדיפויות וההרגלים שלהם כל העת, כמובן - כדי להשיג עוד זמן...

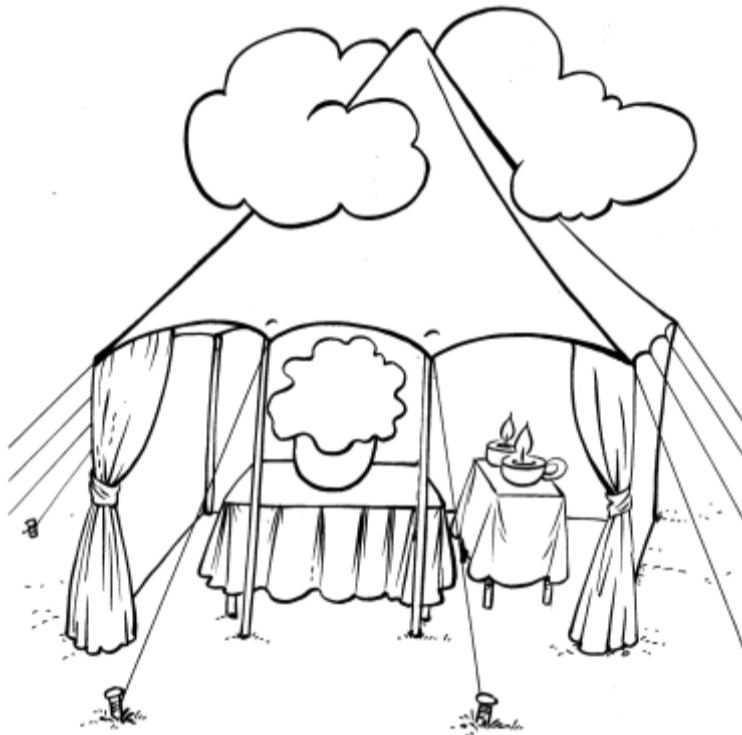
ואחרי כל המאמץ הגדול שמושקע בהשגת עוד ועוד זמן, לא פעם נשכחת השאלה האמיתית: רגע, איך לנצל את הזמן בצורה נכונה? עד כמה צריך לנצל כל דקה ורגע? האם באמת אנו חושבים מספיק לפני שאנו מכלים דקה או שניה יקרה? האם כל שעה ויום מחיינו מנוצלים די הצורך, מתוך הבנה עמוקה עד כמה כל יום, שעה ודקה הם גורליים ומשמעותיים לחיינו?

כדי לענות על השאלה הזו, נפתח בדברי המדרש, המספר לנו על הכלי בו השתמש רבי עקיבא כדי לעורר את תלמידיו שנרדמו בעיצומו של השיעור. כאז כן היום, לא פעם היה יושב רבי עקיבא ודורש, ותלמידיו מתנמנמים. כדי להעירם ולהאירם באור התורה, נקט רבי עקיבא בשיטה מעניינת, והיה מקשה שאלה שלא ממין הענין:

מה ראתה אסתר המלכה למלוך על 127 מדינות כמסופר בראשית מגילת אסתר? למה אסתר המלכה, צדיקה שכזו, חשוב לציין ולספר שמלכה על 127 מדינות ברחבי הגלובוס? למה המידע הזה חשוב ונחוץ עבורנו? - אלא - גילה רבי עקיבא - תבוא נכדתה של שרה אימנו שחיתה 127 שנים כמסופר בפרשת השבוע, ותמלוך על 127 מדינות!

עד כאן דברי רבי עקיבא, הדרוש הנפלא שנשא בעיצומו של שיעור, כדי להעיר את תלמידיו. וכל מתבונן שואל את עצמו: ניחא, דרוש יפה הוא זה, אבל מה המסר שלו? מה הוא בא להביע? וכיצד בעזרתו יתעוררו התלמידים?! בעל ה'יחידושי הרי"ם' זי"ע חושף רובד נשגב בדברים. רבי עקיבא ביקש מתלמידיו לערוך חשבון פשוט: אסתר המלכה מלכה על 127 מדינות - כמניין שנותיה של שרה אימנו. כלומר: זכויות של כל שנה משנות שרה העניקו לה מדינה. הווי אומר, זכויות של כל חודש העניקו לה מחוז, זכויות של כל יום העניקו לה עיר, כל שעה העניקה לה שכונה, כל דקה העניקה לה רחוב!

לא יאומן! - הכריז רבי עקיבא, דקת חיים של שרה אימנו, העניקה לנכדתה רחוב שלם! עשרות בתים, חנויות, אנשים, פעילות סואנת. אסתר המלכה קנתה רחוב בכל דקת חיים של סבתה שרה אימנו, כל דקה הפכה למשמעותית במלוכתה של הנכדה אסתר. כל דקה הפכה לגורלית וקיומית! נו, ועכשיו - טען רבי עקיבא לתלמידיו המתנמנמים, לאחר שראיתם מה ערכה של דקה, איך תוכלו לישון? איך תאפשרו לנמנום לאבד לכם דקת חיים? הלא

ראיתם מה המשמעות של כל דקה, הבנתם מה ההשלכה הגורלית של כל רגע מהחיים, איך תוכלו להירדם? איך תערב עליכם שנתכם? הרי כל דקה יקרה מפז, בעלת השפעה מכרעת!

זהו הגילוי של רבי עקיבא, גילוי שמחדד את המבט על השעון. מתברר שכל רגע מהחיים הוא יהלום, כל דקה היא מרגלית, כל שניה היא רבת השפעה. אם כל רגע הוא כה יקר, איך אפשר לאבדו? איך אפשר להשליך אותו? איך אפשר לבזבז אותו? וכי אדם שיש לו אלפי מרגליות - יזרוק את אחת מהן לאשפה? אדם בעל רבבות שטרות כסף, נראה אותו שורף אחת מהן?!

זמן הוא הרבה יותר יקר, הרבה יותר! כל דקה מקנה נכסי נצח, כל רגע הוא משמעותי לחיים, לדורות, בכל שעה ניתן לרכוש עולם ומלואו! הבה ננצל את הזמן בדיוקנות ובקפדנות, נכיר בערכו של רגע ולא נאבד אף דקה, נשקול את תכנון סדר היום שלנו בפלס מדוייק - כי כל רגע שחולף לא יחזור, וכל דקה שחולפת יכולה להשפיע לדורות!

הבה נמלא את הזמן שלנו בתוכן איכותי ייחודי. נראה איך נוכל לנצל גם את זמן ההמתנה בתורים, גם את השעות שאנו בדרכים, גם את הדקות הספורות שבין לבין, גם את הזמן האובד לנו בין האצבעות. עוד שיעור תורני טלפוני, עוד הספק של משנה או הלכה אחת, עוד מאמר חז"ל או חיזוק ביראת שמים, עוד מעשה חסד על הדרך או מילה טובה למישהו שאנו עוברים לידו. כך מנצלים את הזמן, כך מרוממים כל רגע להשפעה מכרעת לטובתינו לדורי דורות!

ריצה משתלמת במיוחד!

מחנה העבודה שבירכתי קאזאן, אז - חלק מהאימפריה הסובייטית הגדולה, היה אחד המקומות שפחות נעים לשהות בו, וזאת בלשון המעטה. התנאים היו תת תנאים, הקור המקפיא ותנאי העניות הקשים הפכו את החיים לבלתי נסבלים. הגאון רבי יצחק זילבר זצ"ל נשלח למחנה העבודה לשנתיים מאסר, בהם נזקק למסירות נפש של ממש כדי לשמר את הגחלת היהודית פועמת בקרבו.

באחת הפעמים, נגזר עליו לשמש במשך תקופה כשואב המים לאסירי המחנה. כדי להבין את מהות העבודה יש לפרט, שבצינוקי מחנה

העבודה הרוסי לא היו ברזים או מים זורמים, וכל המים ששימשו את האסירים לשתייה, לרחיצה וכל שימוש אחר - היו מים שנשאבו מנהר קאזאנקה הסמוך למחנה העבודה. מפקדי המחנה הטילו על ר' יצחק את התפקיד הקשה, ללכת לנהר הלוך ושוב, לחצוב בידינו את הקרח שקפא עליו, ולשאוב דליי מים - אותם נשא אל המחנה.

כדי לספק את התצרוכת הדרושה למחנה, נאלץ ר' יצחק לעבוד בפרך כל יום, מבוקר ועד ליל. מדי יום, בשעה 5 וחצי בבוקר התייצב למלאכה, הרכיב על כתפיו את המוט ועליו שני דליי המים, ויצא אל הנהר. שבר את הקרח, שאב מים חיים, ושב למחנה - נושא על כתפיו את המטען הכבד.

כך הלך ר' יצחק, הלוך ושוב, כל יום, כל היום. מ-5:30 בבוקר ועד 7:30 בערב, בלי להתיישב או לנוח ולו לרגע אחד. אסירי המחנה זקוקים למים, המפקדים מפקחים שהוא לא מתרשל בתפקידו, ועליו לעמוד ביעדים ולשאוב את מלוא כמות המים הדרושה.

למעשה, ר' יצחק היה מרוצה מהעבודה שנגזרה עליו, למרות הקושי הרב והמאמץ הפיזי הכבד. בעבודה הזו, לא נאלץ לבלות את יומו עם האסירים הערלים שמסביב, ומה עוד - שבימי ששי יכול היה להסתייע באסירים נוספים, שסייעו לו לשאוב די מים כדי שיוכל לנוח ביום השבת. מה כבר יכול יהודי לבקש יותר מזה? האם בתנאי מחנה העבודה יכולה להיות עבודה טובה מזו?

אלא שקושי אחד ומרכזי ניצב בפניו, הטריד את מחשבתו. הלא חיוב לימוד תורה מוטל על כל יהודי, עשיר כעני, מבוגר כצעיר, איש משוחרר כאסיר במחנה העבודה. 'ואני, אינני זוכה ללמוד תורה, אין לי דקה אחת של פנאי בעבודה הזו! כל היום אני מתרוצץ הלוך ושוב אל הנהר וממנו, מתי אספיק משהו לעבודת השם, מעשה חסד, ניצול הזמן לנכסים נצחיים?!' - הרהר בעצב...

אך לא איש כר' יצחק, יתן לעצב להכריע. הוא חישוב ובדק היטב, וגילה כי הדרך מן הנהר, כשהוא נושא את הדליים הכבדים, אורכה כשעה הליכה. 'אם ארוץ כל הדרך, סביר שהדרך תתקצר מעט, ואז אוכל למצוא כמה דקות לפני היציאה לסיבוב הבא!' - חשב, ובדק...

כבר באותו היום, החל ר' יצחק לרוץ. ואין הכוונה לריצה קצרה או קלילה, אלא לריצה רצופה, במשך 45 דקות, כאשר דליים מים כבדים על כתפיו! נקל לשער כי המאמץ היה אדיר, הוא נדרש למצות עד כלות את כוחותיו הפיזיים החלושים, אך הוא המשיך לרוץ כל הדרך מן הנהר לכיוון הצריף, 45 דקות רצופות, כשכובד המים מוטל עליו!

כשהגיע למחנה, פרש לצריף לרבע שעה, ושם, מאחורי הוילון, הוציא את המשניות שהחביא מבעוד מועד, והגה בהן בשקיקה. לא סדר לימוד ארוך, לא בבית מדרש ממוזג, לא מתוך תנאים טובים ביותר, אלא מוסתר מאחורי וילון, באפיסת כוחות לאחר ריצה מתישה, הצליח 'לחטוף' רבע שעה הגונה של לימוד תורה!

כשסיים את רבע שעת הלימוד, שב למשמרת העבודה וחזר לכיוון הנהר. שוב הוא מעמיס מים, ושוב הוא רץ. המאמץ גדול, הקושי עצום, אך עיניו בווערות בלהט - שוב יצליח 'לגנוב' רבע שעה של לימוד תורה...

וכך עשה רבי יצחק, שוב ושוב ושוב. 14 שעות ביום עמל בפרך, ובכל דרך רץ במהירות כדי להספיק את רבע השעה 'שלו', היקרה לו מפז, אותה יוכל לנצל לצמיחתו הרוחנית כפי שאיוותה נפשו. הוא הוצרך לשם כך לרוץ ולהתאמץ, להסתתר ולהתחבא, לוותר על דקות מנוחה יקרות ולהקריב את האפשרות לפוש קמעא - אך הוא זכה להשיג רבע שעה של לימוד תורה, רבע שעה יקרה מפז!

את סיפורו זה כתב לימים בספרו 'להישאר יהודי', בהדגישו את האושר הרב שהיה מנת חלקו, לנוכח ה'מציאה' היקרה - רבע שעה של לימוד

תורה, נגד כל הסיכויים. 'היו ימים שהצלחתי לצבור שלוש שעות שלימות!' - סיפר באושר אין קץ לתלמידיו, 'הצלחתי מאותם רבעי שעה ללמוד בעל פה מסכתות שלימות, אותן אני זוכר עד היום!'

סיפור זה הוא כתמרור זוהר, לכל יהודי באשר הוא. אם אנו 'לא מוצאים זמן', אם אנו חשים שעומס המטלות אינו מאפשר, אם אנו מרגישים שעיתותינו אינן בידינו, הבה נראה לנגד עינינו את דמותו של ר' יצחק בוחר לרוץ - ריצה קשה ומאומצת, כדי לחטוף רבע שעה, כדי למצוא עוד כמה דקות יקרות, דווקא בתת התנאים שהיו מנת חלקו.

ואנו, שמצבינו טוב בהרבה בכל המובנים, הבה נחשוב איך נוכל להרוויח עוד כמה דקות, איך נוכל לחשב את יומינו באופן כזה שיצברו לנו מפה ומשם רבעי שעה או אפילו כמה דקות, אותן ננצל היטב. בעולם של ימינו זה כל כך קל, ספרי הקיצורים מצויים, ובתקופה האחרונה זכינו לתקנת גדולי ישראל שליט"א ללימוד שתי משניות ביום ב'משנה מאירה', המאפשר לימוד קצר, מבואר ומוסבר, שקל להשתמש בו לנצל את ה'כמה דקות' שלנו.

בחשיבה נכונה, בתכנון נכון, כולנו יכולים למצוא את הדקות הללו. אם להוסיף סדר לימוד, אם להוסיף מעשה חסד, אם להקדיש חמש דקות לשיחה עם אדם גלמוד. חמש דקות מנוצלות - הופכות כל רגע מבזבז לרגע פז, מקנות קנייני נצח!

2 לירות קריטיזות!

היה זה לפני כמה שנים, כשארכיוני 'הסוכנות היהודית' נפתחו לעיון הציבור, סקרנים והיסטוריונים קיבלו גישה למסמכים מרתקים, ששפכו אור על השנים הראשונות של היישוב היהודי המתחדש בארץ ישראל. בין היתר, נמצא באחד הארכיונים מסמך מהוה למחצה, מכתב שהדיו בו נרשם כבר דהה זה מכבר, הטומן בחובו סיפור מפליא...

על המכתב חתום הגאון רבי שלמה זלמן גרוסמן זצ"ל, איש צפת נודע, שכיהן באותה עת בתפקיד ממונה הכשרות בגליל וסביבותיו. מתוקף תפקידו, נדרש לא פעם לדון ולקבל הכרעות בשאלות הלכתיות סבוכות, ולשם כך היה שוכר חמור חסון, ויוצא עמו לטבריה - למעונו של הגה"צ רבי משה קליערס זצ"ל שכיהן אז כרבה של טבריה, כדי לקבל תשובה הלכתית סדורה בשאלות ההלכתיות שעל הפרק.

במכתב, הוא מתאר בעיה עמה הוא מתמודד, ומבקש את עזרת הסוכנות היהודית להמציא לו הלוואה בסך שתי לירות, שתסייע לו לפתור את

הבעיה. ומהי אותה בעיה סבוכה לשמה פנה הרב גרוסמן במכתב מיוחד? מהו אותו צורך מהותי בשלו מבקש הרב גרוסמן הלוואה לא שגרתית? ובכן, מנהגו של הרב גרוסמן היה, שלא לכלות לריק את הזמן בו הוא שוהה בדרך, יושב על החמור באפס מעש. הן אמת כי טלטולי הדרך אינם פשוטים, הישיבה על אוכף חמור אינה נוחה במיוחד, הגשם חובט בחורף והשמש מכה בקיץ. ובכל זאת - היעלה על הדעת להעביר את זמן הרכיבה בחוסר מעש? האם הוא יכול להרשות לעצמו לבזבז את זמן הנסיעה ללא תועלת?

לפיכך, נהג הרב גרוסמן ליטול עמו ספר, וביושבו על החמור - ישב והגה בתורה! לא בבית המדרש ההומה מאדס, ולא כשחברותא לצידי - אלא חמור בלבד... ובכל זאת, הוא לא יכול לתת לשעות כה ארוכות לחלוף בלא כלום, ולפיכך הוא מנצל כל רגע ורגע מהנסיעה ללימוד תורה: ידו האחת אוחזת במושכות החמור כדי להובילו נכוחה בדרך, וידו השנייה מחזיקה בגמרא גדולה, מתוכה לומד הרב גרוסמן בהתמדה ובמתיקות...

עתה, נתקל הרב בבעיה. הוא כבר לא צעיר, כוחותיו כבר לא עומדים לו. הוא מתקשה להמשיך לרכב על החמור כשרק יד אחת אוחזת במושכות, ואילו היד השנייה מחזיקה את הגמרא. חולשתו אינה תירוץ להפסיק את הלימוד בדרך, שהרי לא ניתן להעביר את הזמן בלי לנצל היטב!

לפיכך - הוא מעלה בדעתו רעיון גאוני, ופונה לנגר בבקשה שיבנה לו סטנדר מותאם לצווארו של חמור. כך יוכל להרכיב את הסטנדר על החמור קודם היציאה לדרך, וללמוד בניחותא, כששתי ידיו אוחזות במושכות...

אלא שהנגר לא עובד בחינם, הוא דורש בשכרו שתי לירות. שתי לירות היו הון תועפות עבור יהודי כמו הרב גרוסמן באותן שנים קשות, אך גם הקושי הכספי לא מכריע את רצונו לנצל את הזמן היטב...

על זה, רק על זה, חש הרב גרוסמן כי זה הזמן לבקש את טובתה של

'הסוכנות היהודית', לבקש הלוואה בת שתי לירות, עד שירווח מצבו הכלכלי! לא לצרכיו האישיים, לא לצורך כלכלת ביתו המתקיים בדוחק, לא כדי להיטיב את תנאי חייו, אלא כדי לסייע לו לנצל את הזמן, לנצל כל רגע מהדרך!

אין לדעת אם הסוכנות נענתה לבקשתו ורווח לו אם לאו, אבל מה שברור - שאנו הרווחנו מסיפורו זה, המופיע בספר 'גדול בישראל' - תולדות אחיינו הגאון רבי ישראל גרוסמן זצ"ל, מסר לחיים:

יכול אדם לחשוב שהוא עסוק מאוד, מאוד מאוד אפילו. הנה, עכשיו הוא בדרך, בטלטולים, בטח אינו יכול להתרכז די הצורך... הנה, עכשיו הוא בתור לבנק או לקופת החולים, זה לא

הזמן לעסוק בסוגיא קשה ומורכבת... הנה, עכשיו הוא בעבודה או ממתין לחברותא בכולל, מה כבר אפשר להספיק עכשיו?

אבל הגילוי הזה מטלטל ומהדהד: אם הזמן יקר וחשוב, אם מעריכים כל דקה, אם מבינים את משמעותו של כל רגע, מוצאים את הדרך ואת הנוסחה לנצל כל רגע. כן, גם רגע של המתנה, גם רגע של דרך, גם רגע שנראה שאין איך לנצלו. עם מעט התבוננות וחשיבה, ניתן להפוך כל רגע אבוד לרגע מרומם, ניתן לנצל כל דקה לקנות קנייני נצח!

אם אנו בדרכים - אין צורך בסטנדר, די בשיעור תורני מוקלט או טלפוני, שינעים וינאם ברקע. כדאי גם להחזיק בכיס חוברת משנה או הלכה, לבטח יימצאו במשך היום חמש דקות של המתנה כאן או שם, ונוכל לנצל אותם. כל רגע הוא יקר, כל שניה היא חשובה, הבה ננצל את מתנת הזמן היטב ונזכה לקנות אוצרות נצח ברגעים ספורים!

סיום הש"ס בהמשך דקות!

היה זה בהיכלה של ישיבה, המשמשת גם כחדר שיעורים. מדי יום, בין תום סדר הלימוד המשותף לכל בני הישיבה ועד לתחילתו של השיעור נערכת הפסקה קטנה, עד שהתלמידים מסתדרים במקומותיהם מחדש. אחד מתלמידי הישיבה חמל על הדקות האובדות בהפסקה הקטנה הזו, והחזיק בכיסו ספר משניות קטן, מתוכו למד מדי יום בהפסקה הזעירה הזו...

לחבריו זה לא היה נראה משמעותי, איש לא ייחס לכך חשיבות גדולה מדי. הן הפסקה כה קטנה, מה כבר אפשר להספיק בה? אלא שבסוף השנה, למרבה הפלא, התברר שאותו תלמיד סיים ששה סדרי משנה! הוא סיים לימוד ש"ס משניות, בהפסקות הקטנות שבין סדר הלימוד לשיעור!

אוצרותיהם אמלא

פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'אוצרותיהם אמלא' מאת הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

ברוב הפעמים מרוב להט היתה חליפתו נקרעת בעת הריקודים... ורעיתו הצדקנית הרבנית רסיה בורנשטיין ע"ה היתה נוהגת לומר, שכבר מראש היא יודעת שחליפתו עלולה להיקרע מעוצמת הריקודים, וכבר מערב יום-טוב היא מכינה עבורו חליפה להחלפה...

שלשון 'גדול' נאמר על תפילה, במדרש רבה (בראשית ס, טו) על המקרא: 'ותשא רבקה את עיניה ותרא את יצחק' - אמר רב הונא צפתה שידו שטוחה בתפילה, אמרה ודאי אדם גדול הוא, לכך שאלה עליו".

הפעם השניה בענין חכמת התורה, הוא בפסוק הבא: "ומי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת אשר אנוכי נותן לפניכם היום" (שם פסוק ח).

והסביר רבי שמואל יעקב הטעם מדוע תואר זה ניתן דוקא להחכם בתורה ולעמל בתפילה? לפי שהאחד צריך לשני, ואין האדם זוכה בתורה בלא שמרבה בתפילה, וכן להיפך אין אדם מקבל גדלות בתפילה ועבודה בלא לימוד התורה.

וכפי שסיפר הגאון רבי חיים קמיל זצ"ל, מגדולי גאוני התורה בדורנו, ששמע מתלמיד חכם אחד שלמד עם הגאון הקדוש רבי אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד בבחרותו בישיבת גרודנא, ובזמנו לא היה רבי אלחנן בולט יותר משאר האריות שבחבורת גרודנא. אדרבה, מקופיא היה נראה כבחור חלש משאר הבחורים, אך בדבר אחד הוא בלט מאוד על פני כולם, בהרגש העצום שהיה לו בתפילה. אך עם הזמן זכה באמצעות התפילה לעלות והתעלות גם בשאר התחומים, ונעשה גיבור כארי במלחמתה של תורה!

כמה נאים הדברים למי שאמרם. אם בדור האחרון רצינו לראות דוגמא עד כמה מסוגלת התפילה לרומם ולגדל את האדם, ועד כמה התורה והתפילה נשלבו אצל אדם אחד כשני דברים שלא מתפרדים זו מזו, ראינו במחיצתו של ראש הישיבה הגאון רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל.

שמעתי מידיד נעוריו, יבדל לחיים טובים - הגאון רבי צבי אליאד שליט"א, שהינו זוכר את רבי שמואל יעקב מלפני עשרות שנים, עוד בהיותו בחור בישיבה, וכבר אז ספר התהילים שלו היה ספוג מדמעות!

זכורני מקרה נפלא שאירע ביום 'שמחת תורה' בהיכל ישיבת 'חברון' בגאולה, בו נוכחתי כיצד רבי שמואל יעקב רואה בתורה ובתפילה חזית אחידה בלתי ניתנת להפרדה:

כידוע ביום שמחת תורה היה רוקד רבי שמואל יעקב בעת ההקפות עד כלות הכוחות ממש. ראו בו כיצד הוא מטביע את הרגש והלב בריקודיו העליזים. כיצד להט אהבת התורה הבווערת בו פורצת באחת בהתגלמות חיצונית. כיצד הפיזיוזים והכרכורים לכבודה של תורה, נובעים מעומק צפונות נפשו.

ברוב הפעמים מרוב להט היתה חליפתו נקרעת בעת הריקודים... ורעיתו הצדקנית הרבנית רסיה בורנשטיין ע"ה היתה נוהגת לומר, שכבר מראש היא יודעת שחליפתו עלולה להיקרע מעוצמת הריקודים, וכבר מערב יום-טוב היא מכינה עבורו חליפה להחלפה...

והנה בשנה אחת כשסיימו את ההקפות, רגעים אחדים לפני שהמשיכו את התפילה, התיישב רבי שמואל יעקב על כסאו מחוסר כח. פניו היו אדומות ומיוזעות מהריקודים הסוערים, ובעליל נראה עד כמה הם עלו לו בכוחות גדולים. אך מיד כשראה אותי עומד מהצד ומביט בו סימן לעברי להתקרב אליו, וביקש ממני שאשמיע בפניו דבר תורה כל שהוא: "נו, מה יש לכם לחדש איזה דבר טוב?" שאל.

ניסיתי להניא אותו כדי לא להכביד עליו בשעה זו: "עליכם לנוח מעט קודם שתחיל התפילה", אמרתי. אך הוא השיב בהינף יד: "איני רוצה שתהיה חציצה בין ההקפות לתפילה, הבה תאמר דבר תורה כל שהוא..."

בדבריו של רבי שמואל יעקב בתחילת מאמר זה, שהסבירו עד כמה התורה והתפילה הם דברים וזכוכים זה עם זה, מובן עומק כוונת בקשתו ביום 'שמחת תורה' להשמיע לו דבר תורה כל שהוא, כדי שלא תהא חציצה בין שמחת התורה לעבודת התפילה!

לפרשת תולדות: כוחה של תפילה

"ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו ה' ותהר

רבקה אשתו" (כה, כא)

אבי מורי זצ"ל נהג תמיד לספר על התפילות המיוחדות במחיצת מרן ה'חזון איש' זצ"ל, שראו בעליל עד כמה התפילה סוחטת ממנו את לשד תמצית כוחותיו. במשך תפילת שמונה עשרה, למרות שלא אז ממקומו כלל, ראו בקביעות את חולצתו מתנוענעת מחמת הרעד שאחז בגופו. פרט שגילה טפח מהמתחולל בתוכו, אך אהבת ה' שלוהט פנימה כהר געש ומאיים להתפרץ בכל רגע נתון, ואך בכוחות איתנים הוא עוצר בעדו... הגה"צ רבי אליעזר צדוק טורצ'ין זצ"ל, שמע פעם מה'חזון איש' ביטוי מבהיל: "התפילה עולה לי הרבה כח יותר מהלימוד!" העוצמה של הביטוי הכביר הזה היא משמעותית במיוחד, לאור הידיעה איך היתה רמת העמל והיגיעה שהכניס ה'חזון איש' בשקידת התורה, ובחידוש חידושים לאמיתתה של תורה, עד כלות הכוחות ממש, עד ועד בכלל.

והנה למרות כל הקושי והמאמץ שהיה כרוך בעבודה קדושה זו, השיב פעם ה'חזון איש' לשואלו מדוע הוא מקפיד להתפלל 'מנחה גדולה', הרי יש ענין לחבר התפילות מנחה ומעריב? "אמנם צודק אתה בדבריך", השיב ה'חזון איש', "אך מה אעשה שמיד ברגע הראשון כשבא זמן התפילה, מתעוררת בי תשוקה עזה להתפלל!" פלאי פלאים!

ההסבר הוא שמי שאכן זוכה לחוש שהתפילה היא עבורו מקור השראה רוחנית עליונה להתדבק ולהתקרב לקונו, למרות שהיא דורשת ממנו עמל רב ומאמץ, אך בד בבד היא גם משרה עליו עונג מיוחד ותשוקה עזה אליה.

באחת האגרות (א, כג) מגדיר ה'חזון איש' את התפילה כ'עבודה נאצלה': "עבודה נאצלה בתפילה, לצייר כמו חי איך שהקדוש ברוך-הוא שומע את שיח שפתינו ומאזין הגיון הלב".

כך חש אדם שמרגיש את תוחלת האהבה והקרבה להקב"ה שגורמת התפילה בעצם מהותה!

דודי הגאון רבי משה קופשיץ זצ"ל, רבה של שכונת רוממה, סיפר פעם ששמע ממרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, בעל ה'חזון יחזקאל', שהאדם מן השורה קם בבוקר מתפלל שחרית כהלכה וליבו מתמלא סיפוק, ולאחר שמסיים עבודת השחר הוא חש כביכול שהוא זה שעשה טובה להקדוש ברוך-הוא.

אך האמת אינה כן, אמר הרב אברמסקי, בסידור שלי נכתב בתחילת התפילה: "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך". עצם כך שניתנת בידי הרשות והיכולת לבוא לבית הכנסת מתוך בריאות הגוף והנפש, ועצם זאת שמעניקים לי את הזכות לפתחון פה בתפילה לפני מלך מלכי המלכים אדון העולם, זה הכל רק 'ברוב חסדך', כולו חסד ותו לא!

בעלי הנפש שמיקדו חלקים נרחבים מהעבודת השם שלהם בהחייאת ההרגש הנכון בעת התפילה חשו בכך שאין חסד וזכות גדולה מזו עלי אדמות, מעצם היכולת שניתנה בכל רגע ועת להתפלל לפני בורא עולם!

תפילותיו של רבי שמואל יעקב בורנשטיין

בספר 'וזאת ליעקב' בפרשת ואתחנן, כתב הגאון רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל, ראש ישיבת 'קרית מלך', דבר נפלא אודות התפילה. הנה בשתי מקומות מצינו שהתורה משתמשת כלפי כלל ישראל בתואר 'גדול'. הפעם הראשונה בענין התפילה, ובפעם השניה בענין חכמת התורה.

הפעם הראשונה בענין התפילה, הוא הפסוק: "כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קראנו אליו" (דברים ד, ז). וכן מצינו כעין זה

מתיקות השבת

פנינים וסיפורים בענייני השבת, מתוך הספר 'ומתוך האור' - שבת הרב הגאון שלמה לוינשטיין שליט"א

אמר המדרין: ברוכים הבאים לישיבת 'מיר'. בישיבה הזו לומדים כ-4,000 תלמידים, ושטחה הוא כ-3,000 מטר רבוע בלבד! את צוות הישיבה מאיישים כעשרים אנשים בלבד, ויש לה מנהל אחד ויחיד האחראי על הכל: מקבלת תלמידים, דרך קביעת החומר הלימודי, ועד לניהול התקציבי...

שקר החן והבל היפי

אומרת הגמרא (סנהדרין כ ע"א): 'שקר החן' - זה דורו של משה ויהושע, 'והבל היפי' - זה דורו של חזקיה, 'ראת ה' היא תתהלל' - זה דורו של רבי יהודה ברבי אלעאי. אמרו עליו על רבי יהודה ברבי אלעאי, שהיו ששה תלמידים מתכסין בטלית אחת ועוסקין בתורה.

בפשטות לומדים, שהמעלה של דורו של רבי יהודה ברבי אלעאי היתה בזה שלמדו תורה מתוך הדחק, וכמו שפרש רש"י: עניים היו, ואף על פי כן ישבו והגו בתורת ה'.

אמנם רבי חיים שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר מאמר ל"ו), מבאר את הגמרא בהבט נוסף: עלינו להבין, כיצד שיך שששה תלמידים יתכסו בכסוי אחד, הלא זה נשמע כבלתי אפשרי!?

אלא, אם כל אחד מושך את הטלית לעצמו - אכן לעולם לא יצליחו להתכסות. מה הנה סוד מעלתם של דורו של רבי יהודה? שכל אחד דאג לטובת השני; כל אחד משך את הטלית, אך לא לעצמו, אלא לכסות את זולתו, וממילא יכולים היו גם ששה להתכסות בטלית אחת.

זהו שאמרו חז"ל (סנהדרין ז ע"א): "כי רחימתין הוה עזיזא, אפתיא דספסירא שכיבן, השתא דלא עזיזא רחימתין, פוריזא בר שיתין גרמידי לא סגי לן", דהיינו, כשאהבה גדולה, די במקום צר כרחב החרב, אך כשאהבה אינה גדולה, אז אף מקום של ששים אמות אינו מספיק.

ה"מנחה שלוחה" כתב שנתן למצא רעיון זה, בדרך דרש, במאמר חז"ל, שבמקדש היו ישראל עומדים צופים, ומשתחיים רוחים (אבות ה, ה): כאשר "עומדים"

- כשכל אחד "עומד" זקוף לעצמו, כיחיד בפני עצמו, אזי "צופים" - צפוף לכל אחד, הוא חש שהשני דוחקו, וכאלו אין לו מקום. אך כאשר "משתחיים" - כשכל אחד כורע, מתכופף, מרפין עצמו לזולתו, אזי "רוחים" - לפתע לכלם יש מקום, וברוח.

בספר 'ופריו מתוק' מובאים דברים אלו בצרוף למעשה מרתק:

באוניברסיטה אמריקנית מפרסמת החליטו לבדק 'מהו המתכון הבטוח להיותו של אדם מיליונר?'. הם בחרו מאה מיליונרים, והצמידו להם סטודנטים שיתעדו את סדר יומם כדי לברר מה הפך אותם לעשירים.

המחקר יצא לדרך. מאה הסטודנטים נצמדו כל אחד למיליונר 'שלו', ורשמו בפרוטרוט את סדר יומו ואת מעשיו במשך כמה חדשים. לבסוף הגישו הסטודנטים את רשומיהם, והחוקרים החלו לנתח את הנתונים.

מרבית הנתונים היו דומים, אבל נתון אחד בלט כבלתי שגרת. אצל תשעים ותשעה מהמיליונרים הקדש זמן רב ל'מלחמות' במתחרים: רגול תעשיתי, מניעת הדלפת מידע וניהול משפטים מתישים. רק אחד מבין המיליונרים לא נהל שום מאבק נגד אף אחד. לא היו לו אויבים והוא לא תבע למשפט אף מתחרה.

החליטו החוקרים לבדק את הדבר. הם פנו אל האיש שהיה בעל רשת גדולה של בתי מרקחת, ובקשו לראינו. 'מדוע אינך נלחם במתחריך, ואין לך כלל אויבים, בשונה מכל המיליונרים האחרים שהדבר הזה מצוי אצלם?' שאלו החוקרים.

אספר לכם ספור - פתח העשיר ואמר - בתחלת דרכי הייתי נאמן לדרך של אבי המנוח שאמר תמיד: 'קבע מטרות והשג אותן בכל מחיר!'. הייתי איש עסקים נקשה וחסר פשרות.

אבל לפני כמה שנים ערכתי עם כמה ממנהלי הרשת סדרת 'סיורי עמק' שנועדו להכיר את התרבות במקומות שונים בעולם, כדי להתאים את מוצרינו לאכלוסיות מגוונות.

אחת המדינות שבהן בקרתי היתה ישראל. טיילנו בכל הארץ ונהנינו. ביום האחרון אמר לנו המדרין שהוא עומד לקחת אותנו למקום המרתק ביותר בישראל, לטעמו.

צפינו לסיור באתר ארכיאולוגי מרהיב כלשהו, אבל במקום זה נסענו לשכונה ישנה וצפופה בירושלים, המיניבוס שלנו עצר לפני בנין גדול ורוחש פעילות.

המדרין פתח ושאל: 'אמרו לי בבקשה, מה אמור להיות גדלו של מוסד חנוכי בן 4,000 תלמידים?'

ערכנו חשובים מהירים של אולמי ההרצאות, חדרי המחשוב, שטחי הגנון, מעונות הסטודנטים, חדרי הסגל, משרדי ההנהלה וכדומה, והגענו למסקנה שיש צורך בשטח של כ-130,000 מטר מרבע.

'וכמה אנשי צוות, לדעתכם, אמורים לעבד במוסד כזה?', הוסיף המדרין לשאל. תשובותינו נעו בין 300 ל-350 איש.

'ובכן', אמר לנו המדרין, 'ברוכים הבאים לישיבת 'מיר'. בישיבה הזו לומדים כ-4,000 תלמידים, ושטחה הוא כ-3,000 מטר רבוע בלבד! את צוות הישיבה מאיישים כעשרים אנשים בלבד, ויש לה מנהל אחד ויחיד האחראי על הכל: מקבלת תלמידים, דרך קביעת החומר הלימודי, ועד לניהול התקציבי.

היינו כלנו המומים. המדרין ערך לנו סיור בישיבה. אולמות הלמוד היו מלאים עד אפס מקום. הלומדים היו שקועים כל כך בלמודם, עד שאפלו לא הבחינו בנו. עברנו קומה אחרי קומה, בכל פנה אפטרית או בלתי אפטרית ישבו אנשים ולמדו. זה היה מחזה מדהים ומחשמל שהותיר אותנו ללא מלים. בכל סיורינו בעולם לא ראינו מחזה מרתק שכזה.

בתם הסיור נקבעה לנו פגישה עם ראש הישיבה בכבודו ובעצמו. 'אבל אל תבהלו ממצבו הגופני', אמר לנו המדרין, 'האיש סובל ממחלת פרקינסון ומעוד מחלות'.

נכנסנו לבית פשוט המרהט ברהיטים בסיסיים ביותר. ליד שלחן הסלון ישב ראש הישיבה, הגאון ר' נתן צבי פינקל זצ"ל. הוא דבר אך בקשי, אבל קבל אותנו במאור פנים.

אחד מחברי אזור אמץ ושאל: 'כבוד הרב, כלנו פה מנהלים חברות ומפעלים, ואיננו מצליחים להבין כיצד מוסד כמו שלכם מתנהל? מה הסוד פה?'

ראש הישיבה חיד והשיב בשאלה: 'ידידי הקרים, התדעו מה ההבדל בין אדם לבין בהמה?'

'כשבהמה רוצה משהו, המשיך הרב, היא תנסה להשיג אותו גם אם תדרוך בדרך על כל מי שנמצא סביבה. האדם, לעומת זאת, מסגל לותר על רצונותיו כדי לא להזיק לזולתו. יתרה מזו: האדם יכול אפלו לגרע הנאה מעצמו כדי להיטיב לחברו'.

'כאן בישיבה חיים בני אדם, וכאשר כל אחד חושב כיצד גם השני יוכל לחיות לצדו, וכיצד להיטיב לשני, לאף אחד אין בעיה'.

הדברים ננעצו בלבי כמו סכין, המשיך העשיר לספר לחוקרים, זה היה הפוך לחלוטין מהקו שהנחה אותי עד עתה - 'קבע מטרות והשג אותן בכל מחיר'. התחלתי להבין שזו התנהגות של בהמה. מאותו יום החלטתי לא להצר את צעדיו של שום אדם, אלא אדרבה, לפרגן ולרצות גם בטובתם ובהצלחתם

שָׁל אַחֲרֵימֵינוּ לִי שְׁלֵא הַפְּסָדִי מִכָּד מְאוּמָה, כְּפִי שְׁאַתֶּם רוֹאִים
בְּעֶצְמְכֶם, לְהַפֵּד, רַק הַרוּחָתִי, בְּעֶקֶר בְּזֶה שֶׁהַפְּכֵתִי יוֹתֵר לִבְנֵי אָדָם.
צְרוֹת הַמָּקוֹם וְתַחוּשֵׁת הַצְּפִיפוֹת הַמְּעִיקָה, כֹּל אֵלּוּ נִבְיַעְתֶּן מִקְטָנוֹת אֲמוֹנָה,

עשרה מי יודע

קושיה בפרשה ועשרה תירוצים מתוך 'קונטרס התשובות' בקובץ 'עיון הפרשה', בעריכת יהושע לינטופ

תירוץ ג. שלא יסברו שיש ליצחק חסרון

עוד תירץ ילקוט סופר (שם), שאליעזר סיפר להם ענין זה כאן, משום שחשש שמא יסברו שיש ליצחק איזה מום, או חסרון אחר, שהרי גם לאליעזר יש בת, ואם כן מדוע לא נתן לו אברהם את יצחק. ואם משום שאין ארוור מדבק בברוך, הרי מצאנו שלבן אמר לאליעזר (פסוק לא) 'בא ברוך ה', ואמרו במדרש (ב"ר ס, ז) שעל ידי ששרת אותו צדיק באמונה, יצא מכלל ארוור לכלל ברוך.

אך באמת כל זה היה לאחר ששירת את אברהם באמונה, ועשה לו טובה גדולה כזאת, אבל קודם לכן היה בכלל ארוור. ולכן סיפר להם אליעזר כל זה, ואמר להם שהיתה לו בת, ואברהם לא רצה לתתה לו, משום שאין ארוור מדבק בברוך, ואין שום פגם וחסרון ביצחק [ומיושבות שתי הקושיות].

תירוץ ד. רמז להם שיש ליצחק חסרון

המגיד מדובנא (אהל יעקב, כאן) תירץ להיפך [הקושיה השניה], שאליעזר היה מחזר למצוא עילה שלא ירצה לבן, או שלא תרצה האשה, כדי שישא את בתו לאברהם. ולכן הזכיר לפני לבן ובתואל מה שאמר לפני אברהם 'אולי לא תאבה', כדי שהם ירגישו שיש לחשוש בדבר, שאם לא כן מדוע הסתפק בזה [והביא משל על כך. וראה בתירוץ הבא שלפי זה יש ליישב הקושיה הראשונה].

תירוץ ה. היה עבד ובן חורין ושוב עבד

הגר"י קמנצקי (אמת ליעקב, כאן) הקשה על תירוץ זה, שהרי אליעזר התעסק בענין בנאמנות רבה, כפי שמוכח מתפילתו וברכותיו והשתחויותיו, ששמח בלב שלם שעלה בידו להשיג את רבקה, וכיצד יתכן שאחר כך יטיל מום במקח זה.

ותירץ, שזה מה שהוקשה לרש"י (כאן), מדוע אמר אליעזר 'אולי לא תאבה האשה', הרי יכול לקלקל את שליחותו על ידי כך, וראינו שעשה הכל באמונה. ולכן ביאר רש"י, שבאמת מתחילה רצה להשיא בתו ליצחק, אלא שלאחר מכן כשאמר לו אברהם אבינו שאין ארוור מדבק בברוך, הבין צדקת רבו, ועשה שליחותו באמונה ובשלימות. אמנם במדרש [המובא בשאלתנו] מבואר שלאחר מכן יצא מכלל ארוור לכלל ברוך, ומאותה שעה הבין שהוא ראוי להנשא לאברהם, ולכן חפץ לקלקל השידוך, וממילא שוב חזר למדרגת עבד [ודקדק זאת בלשון הפסוקים, שבתחילה נאמר 'עבד', ולאחר מכן 'איש', ולאחר מכן שוב נאמר 'עבד', עיין שם].

ולפי זה מיושבת אף הקושיה הראשונה, שבאמת היו שלבים שהיה עבד, והיה שלב שיצא מכלל עבדות.

התירוצים הבאים מיישבים הקושיה הראשונה, מדוע סירב אברהם להשתדך עם אליעזר, הרי יצא מכלל ארוור. **תירוץ ו. בתו לא יצאה מכלל ארוור**

האחרונים [המובאים להלן] עמדו על הקושיה הראשונה, מדוע סירב אברהם להשתדך עם אליעזר, הרי יצא מכלל ארוור.

ובבאר מים חיים (כאן) ביאר, שאף שאליעזר יצא מכלל ארוור, זהו דווקא בנוגע אליו בעצמו, כיון ששימש את הצדיק באמונה, אבל אין זה נוגע לבתו. ובפרט לאור העובדה שנולדה לפני כן, כשהיה עדיין ארוור [וברנת יצחק (כאן) הקשה על כך מלשון רש"י (כאן) 'ואתה ארוור', שמשמע שהוא עצמו ארוור].

לפרשת חיי שרה

האם ומתי אליעזר יצא מכלל 'ארוור'?

ואמר אל אדני אלי לא תלך האשה אחרי (כד, לט) אלי כתיב, בת היתה לו לאליעזר, והיה מחזר למצוא עילה שיאמר לו אברהם לפנות אליו להשיאו בתו. אמר לו אברהם, בני ברוך ואתה ארוור, ואין ארוור מדבק בברוך (רש"י)

צ"ע טובא, דהא איתא במדרש (ב"ר ס, ז) אקרא (לעיל פסוק לא) 'בוא ברוך ה': אמר רבי יוסי ב"ר דוסא, 'כנען' הוא אליעזר, ועל ידי ששרת אותו צדיק באמונה יצא מכלל 'ארוור' לכלל 'ברוך', ע"כ. וא"כ צ"ע למה לא השתדך עמו אברהם.

עוד צריך לבאר, מדוע נרמז זה הדרש רק כאן בדברי אליעזר בספרו בבית רבקה את סיפורו, ולא בתחילה כשאמר אליעזר לאברהם (לעיל פסוק ה): 'אולי לא תאבה האשה ללכת אחרי', ששם כתוב 'אולי' מלא. [ראה בזהוהר פר' שלח (דף קנח ע"א), ודו"ק].

תירוץ א. כשלבן אמר זאת יצא מכלל ארוור

הטור [פירוש הטור הארוך (כאן)] הקשה הקושיה השניה, מדוע דווקא כאן נכתב 'אלי' חסר, ולא בפעם הראשונה כשאליעזר דיבר עם אברהם.

ותירץ, שלא מלאו לבו של אליעזר להציע לאברהם שיצחק ישא בתו, עד שאמר לו לבן (לעיל פסוק לא) 'בא ברוך ה', ואז אמר, מעתה אני מבורך, ואולי ישא יצחק בתי [וכעין זה מבואר בנחל קדומים ובפנים יפות (כאן)].

ולפי זה מיושבת אף הקושיה הראשונה, שאברהם אמר לו זאת כשהיה עדיין ארוור [אמנם יש להבין, כיצד מתיישבים דבריו עם דברי רש"י (כאן), שמשמע שאמר לאברהם 'אלי' ואברהם השיב לו שהוא ארוור. עוד יש להבין, מדוע רק לבן יכול היה להוציאו מכלל ארוור לכלל ברוך. ובהמשך הדברים יתורצו קושיות אלו].

תירוץ ב. כשמילא השליחות יצא לחירות

ילקוט סופר (מהדורה חדשה - כאן, מהדורה ישנה - חיי שרה, לנישואין הערה ח) הביא קושיית המפרשים [כגון המקנה (ק"א סי' לה ס"ה)], כיצד שלח אברהם את אליעזר לקבל קידושין ליצחק, הרי עבד אינו בתורת גיטין וקידושין, ואינו יכול להיות שליח לכך (גיטין כג, ב).

וכתב שיש ליישב, שבכך שעשה פעולה זו שהלך לקבל קידושין ליצחק, שזהו ענין השייך רק בבן חורין, יצא לחירות [וכפי שנפסק בשולחן ערוך (יר"ד רסז, ע) שעבד שהניח לו רבו תפילין בראשו, או שאמר לו רבו לקרוא ג' פסוקים בספר תורה בפני הציבור, וכל כיוצא בזה בדברים שרק בן חורין חייב בהם, הרי זה יצא לחירות, וכופים את רבו לכתוב לו גט שחרור]. אך פשוט שזהו רק לאחר שממלא השליחות כהוגן [עכ"פ מצידו].

ולפי זה תירץ [הקושיה השניה], שאליעזר ידע שאינו יכול לקחת את יצחק, מטעם שאין ארוור מדבק בברוך, אך כעת לאחר שמילא את השליחות בשלימות, חשב שיצא לשחרור, והיה אם לא תאבה האשה ללכת אחריו יוכל לקחת את יצחק לבתו. ולכן רמז ענין זה דווקא כאן, כאשר כבר מילא את השליחות, שכן כעת אם לא תאבה האשה, הוא כבר עבד משוחרר, ויצא מכלל ארוור [ולפי זה מיושבת אף הקושיה הראשונה, שיצא לחירות רק לאחר מעשה זה].

תירוץ ז. כל משפחתו ארוורה

החיד"א (חומת אנך כאן, אות יא) ביאר כעין זה, שאף על פי שנשמתו של אליעזר היתה קדושה [כפי שהארץ לבאר שם], והיה דולה ומשקה מתורת רבו, והיה הולך ומיתקן, ורבו החשיבו כמשוחרר, מכל מקום הרי אביו ואמו ואשתו היו כנעניים, ובתו נולדה כשהיה ארוורה [וראה עוד בשפתי כהן ד"ה ויאמר], שאף על פי שהוא מזרע ארוורה הוא ברוך].

תירוץ ח. המידות הרעות עוברות בירושה

דרשות הר"ן (דרוש ה ד"ה ועם) ביאר, שאף על פי שיש לאדם בחירה, מכל מקום בודאי שיש לכל אדם הכנה למידות טובות או רעות, ויש תכונות ומידות שעוברות מאב לבן, אף שאינן מכריחות את האדם לעשות טוב או רע. ולכן כיון שבנות כנען היו מוטבעות במידות רעות, בחרו האבות להתרחק מהן, ולהתדבק במי שאינן מוטבעות באותן המידות הרעות, אף שהיה עובד עבודה זרה, משום שהמידות הרעות עושות רושם גם בגוף, ועוברות בירושה לזרעם. מה שאין כן בעבודה זרה שעושה רק רושם בנפש, ואינה עושה רושם בגוף, ועל כן אינה עוברת בירושה [ולפי זה מיושב יותר, שהתכונות הרעות בודאי נשארו אצל בתו של אליעזר].

תירוץ ט. בפני עצמו הוא ארוורה

השפת אמת (תרנ"ז, כאן) תירץ, שעיקר תיקונו של אליעזר היה בבחינת העבדות באמונה, ורק על ידי כך נכנס לכלל ברוך, אך בפני עצמו היה ארוורה.

שביבי חיים

וארטים נפלאים לפרשת השבוע מתוך שיעורו של הרב הגאון חיים אייזנבאך שליט"א
ניתן לשמוע את השיעור בקו השיעורים הקצרים, שמספרו: 072-380-9143 שלוחה 6

לפרשת חיי שרה

א. "ויהיו חיי שרה" (כ"ג, א') עיקר חייה של שרה היו ל"ז בגימ' של "ויהיר" (בעל הטורים). ואגב אורחא גם בפר' ויחי אומר הבעה"ט שויחי בגימ' של השנים שיעקב חי בלא צער, י"ז שנה משנולד עד שנמכר יוסף, וי"ז שנים מאז שירד למצרים.

ב. מדוע נאמר חיי שרה, וכן בפר' ויחי כ' ויחי יעקב, משום שצדיקים במיתתם קרויים חיים (מפי השמועה).

ג. "מאה שנה ועשרים שנה" (שם) פירש"י בת ק' כבת כ', אומרים המגידים על דרך רמז, שאדם צריך להתנהג שכמו הפעמים שמתפלל קאפיטל כ' בתהילים כשיש לו צרה, כך צריך לומר את פרק ק' כשנושע מהצרה (מתוך האור).

ד. "שני חיי שרה" (שם) פירש"י כולם שוין לטובה, ויש להבין הלא מיד כשנולדה עד שגדלה לכאן לא היו כך, ויש לבאר ע"פ הפסוק "ותקם בעוד לילה וגו' וחק לנערותיה" שזה נאמר על שרה שהרי הגמ' בשבת אומרת שהלילה ניתן לשינה, והיא קמה בעוד לילה להשלים את שנות תחילת חייה, וזהו וחק לנערותיה, (מפי ר' יעקב סאמעט ר"מ בישיבת דושינסקי).

ה. "ותמת שרה וגו'" (פסוק ב') ויש להבין ואיך מתה ע"י העקידה שזה מצוה, וי"ל שהגיע זמנה למות וכיון שהיתה צדקת זכתה שזה קרה ע"י מצוה (יפה תאר).

ו. "לספוד לשרה" (כ"ג, ב) מהו לשון הספד, הפסד, כלו' שהפסד שהפסידו במיתתו של הנפטר.

ז. "ויקם אברהם מעל פני מתו" (פסוק ג') מלשון זה משמע שהסתכל בפניה ממש, ומבאר ר' יהונתן אייבשיץ שכיון שבמערות המכפלה נקברו רק מי שמת במיתת נשיקה, והמת ממלאך המוות פניו מוריקות (ע"ז כ:): לכן הסתכל לראות שאין פניה מוריקות, ואפשר לקוברו במערת המכפלה.

ונמצא שהיה ארוורה בעצמותו, ועל ידי השירות בא במקרה לכלל ברוך, מה שאין כן יצחק שהוא ברוך בעצם, ולכן אינו יכול להדבק בו [וראה מה שהוסיף בזה].

תירוץ י. היה בתחילה ארוורה

רנת יצחק (כאן) הקשה קושיה נוספת, שהרי פשוט שאליעזר לא התכוון שישיא בתו קודם שתשתחרר, שהרי כיון שאליעזר היה עבד, וממילא גם בתו היתה שפחה, ולא היתה בה תפיסת קידושין (קידושין סו, ב). ובהכרח שכוונתו היתה שישחררה לפני הנישואין, ואם כן שוב לא היתה בכלל ארוורה, ומדוע לא יכל יצחק לשאתה [וראה עוד להלן (תירוץ כד-כה) אם היה מותר לשחררה לצורך נישואין].

ותירץ, שאף על פי שלאחר השחרור אינה בכלל ארוורה, מכל מקום כיון שהיתה בתחילה בכלל ארוורה לא רצה להדבק בה [וכן מבואר בגמרא (הוריות יג, א) וברמב"ם (פ"ח מהל' מתנות עניים הי"ז), שגר קודם לעבד משוחרר, משום שעבד משוחרר היה בכלל ארוורה].

ולפי זה מיושבת קושייתנו, שלכן לא רצה אברהם להדבק באליעזר עצמו, משום שהוא היה בתחילה בכלל ארוורה [ואין צורך לדון רק על בתו].

לתשובות רבות נוספות, ותשובות מרנן ורבנן גדולי התורה, ראה בקובץ 'עיון הפרשה' (גליון קצב).

כל הזכויות שמורות למפעל 'עיון הפרשה'. ניתן להשיג את הקובץ בבתי המדרשות, ובכתובת lyun1@iyun.co.il

ח. "ארבע מאות שקל כסף ביני ובינך" (כ"ג, ט"ו) האות האמצעית בין של אברהם ובין של עפרון זה האות ר', וזהו ביני ובינך האות האמצעית וביחד זה גימ' ארבע מאות.

ט. "ויקח עשרה גמלים" (כ"ד, י') מדוע הביא דוקא עשרה, אפ"ל ע"ד רמז שכיון שהיה צריך מניין לתפילה וכן לברכת חתנים הוצרך לי' אנשים ולכל אחד הביא גמל.

י. "והאיש משתאה לה" (כ"ד, כ"א) אליעזר המתין לראות אולי תבקש איזה שכר (ספורנו).

לפרשת תולדות

א. "לנוכח אשתו כי עקרה היא" (כה, כא) אומר המשך חכמה שכיון שכלל א"א להוליד עד גיל י"א, והיא היתה בגיל כ"ג כשהולידה (לפי חשבון שהתחנתה עם יצחק בגיל שלש ויצחק היה מ', והוא ילד בס' א"כ היתה כ"ג), נמצא ששנות עקרותה היו י"ב וזה בגימ' "הוא", ולכן לא כתוב היא ב'.

ב. "ותלך לדרוש את ה'" (פסוק כ"ב) פירש"י בבית מדרשו של שם, והטעם שלא הלכה לאברהם או ליצחק, משום שהגמ' בסוטה [יב.] אומרת שנשים צדקניות אינן בכלל קללת חוה של הרבה עצבונך וכו', ורבה לא רצתה לגלות לאברהם או ליצחק שיש לה צער בהריון, שחששה שיחשודה לאינה צדקת ואולי אף יגרשנה יצחק, לכן הלכה לבית המדרש של שם [גור אריה].

ג. "ויתרוצצו הבנים" (פסוק כ"ד) פירש"י כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, ועל פתחי ע"ז עשו מפרכס לצאת, יש כאן רמז שלדברי תורה צריך לרוץ, שהרי ביעקב הוסיף רש"י תיבת רץ יותר מבעשיו.

ד. "עשרו" (פסוק כ"ה) בגימ' שלום, ולולי שהיה שמו בגימ' שלום היה מחריב את העולם (בעל הטורים).

ה. "הלעיטני נא מן האדום האדום הזה וגו'" (פסוק ל') פירש"י שזה היה מאכל עדשים שאוכלים האבלים, מפני שאאע"ה מת באותו יום, ונתבייש

עשו בעצמו שכולם מתאבלים והוא להוט אחר האוכל, לכן עשה עצמו כאילו אינו יודע כלום לגבי האבלות והעדשים, וגם שהוא עייף, כלו' שלא אמר עדשים אלא אדום אדום, וכן "הלעיטני כי עייף אנכי" לעשות כאילו לא הבחין שמדובר בעדשים ושמדובר במאכל אבלים, וזה היה חזיון בעלמא (בית הלוי).

ו. "מכרה כיום את בכורתך" (פסוק ל"א) האברבנאל אומר, ששער הבכורות שהיה בביהמ"ק (כדאיתא שקלים פ"ו מ"ג), נקרא בשם זה משום ששם עמדו יעקב ועשו בשעה שמכר לו הבכורה, והקדישו מקום זה להכניס בו הבכורות תמיד (בנין אריאל).

ז. "ויחפרו עבדי יצחק וגו' באר מים חיים וגו' עשק שטנה רחובות" (כ"ו, י"ט-כ"ב) אומר הרמב"ן שאע"פ שעל חייו של יצחק התורה קיצרה, וכאן במעשה הבארות האריכה התו', משום שמעשה אבות סימן לבנים, דהיינו באר מים חיים זה רמז לביהמ"ק, שג' הבארות רמז לג' ביהמ"ק, "עשק" כנגד בית ראשון שחרב ע"י מריבות של האומות עם ישראל, שטנה יותר חמור

שזה לשון איבה ושנאה, וזה גלות חמורה יותר, ורחובות כנגד בית שלישי שה' ירחיב לכלל ישראל.

ח. בהנ"ל, אפשר ללמוד מהבארות דרך ללימוד התו', שחפרו פעם א' וב' ולא הצליחו ובג' הצליחו, כך גם תלמיד שבפעם ראשונה ושניה לא בהכרח יצליח ולבסוף יצליח (חפץ חיים).

ט. "ותכהין עיניו מראות" (כ"ז, א') פירש"י ג' טעמים, וא' מהם שזה היה מעשן עבודה זרה של נשות עשו, והטעם שרק עיני יצחק כהו ולא של רבקה, משום שהוא היה בדרגת קדושה גבוהה עד מאוד שהיה קרבן לה', ולכן רק הוא הוזק [גור אריה].

י. "ויקרא את עשו בנו הגדול וגו'" (שם) לכאו' ק' מדוע לא אמרה רבקה ליצחק שעשו הוא רמאי גדול, וי"ל שרבקה חששה לומר זאת, ואת הבשורה שנאמרה לה "ורב יעבד צעיר" ליצחק, משום שידעה שיצחק אוהב את עשו וגם אם לא יברך את עשו מחמת רמאותו אבל גם את יעקב לא יברך, לכן הוצרכה לפעול הכל ברמאות כזאת בשביל שיעקב יקבל הברכות (רמב"ן).

ליקוטים וסיפורים נפלאים

על פרשת השבוע ועניני דיומא □ הרב הגאון ברוך רובין שליט"א

ראו החיילים את סירובי, ואיימו עלי שיכו אותי בכל הכוח אם לא אענה לדרישתם ואחלל את השבת. באותו רגע ששמעתי את איומם, אורו עיני, וניגשתי אל החיילים והצעתי להם עסקה. תכו אותי כאוות נפשכם, ובתמורה לכך תתחייבו לי שלא תבקשו ממני לחלל את השבת..."

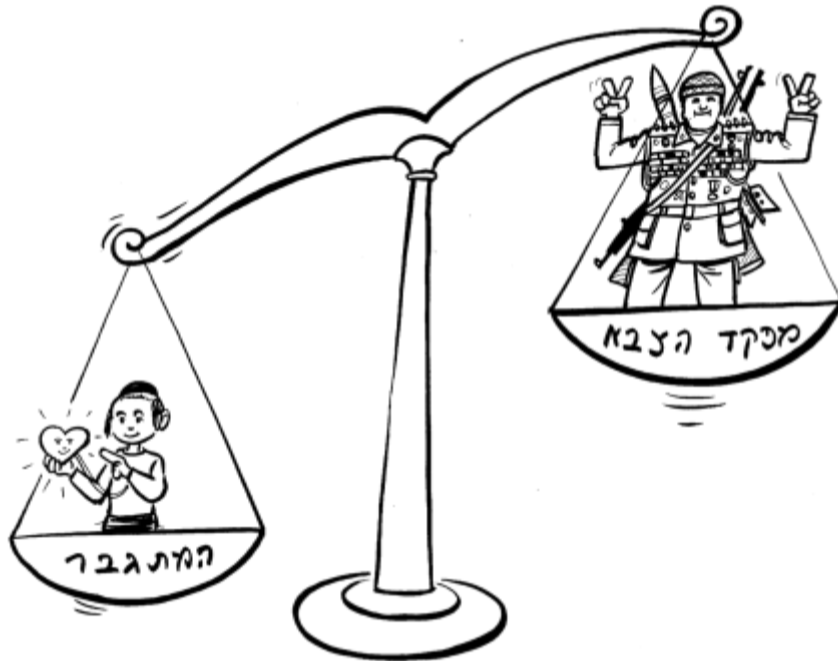
כאוות נפשכם, ובתמורה לכך תתחייבו לי שלא תבקשו ממני לחלל את השבת". כאשר שמעו החיילים את דברי הם צחקו עלי והסכימו לעצתי. הם נעמדו בשורה ואחזו את הנשק בידם, וביקשו שאעבור ליד כל חייל וכל אחד מהם יחבוט בי עם הרובה בראש. הרב ממשיך ומספר. אני עובר מחייל לחייל, החיילים מפליאים בי את מכותיהם בצורה אכזרית ומתעללים בי בצורה נוראה, עד כדי כך שמרוב מכותיהם "לא הכירו לי פנים!!!". וברוך ה' לאחר שסיימתי לעבור את כל שורת החיילים הם באמת עזבו אותי, ולא דרשו שאחלל את אותה שבת.

כאן תם הסיפור, וכעת אני רוצה להודיע לך את המשפט הבא: למרות שגופי היה פצוע ופגוע מאוד וסבלי היה נורא, דעי לך שהתענגתי מכל מכה שקיבלתי כפי שלא התענגתי מימי ומעולם לא היה לי תענוג יותר גדול כמו אותו רגע שקיבלתי את המכות!!! כל מכה ומכה שנחתה על ראשי אמרתי בליבי "לכבוד השבת", "לכבוד בורא עולם", ושמחתי עליה כמוצא שלל רב. אם את מסוגלת להבין זאת, אם את מצליחה להבין את ההנאה שהרגשתי אז, הרי שאת מתאימה להיות אשתי לעתיד. אך אם לא, כנראה שאנו לא מתאימים.

אין ספק שהסיפור הענק הזה מזכה את רבי יעקב ישראל בתואר הנכבד של "המשל בכל אשר לו", המושל ביצרו עד כדי מסירות נפש. ומה שמיוחד כאן זה שרבי יעקב ישראל עשה זאת בשלמות, עם שמחה והנאה גדולה וסיפוק רב, וזו צריכה להיות שאיפתו של כל יהודי. לכבוש את הרצון ולהתמסר למען מצוות הבורא.

"ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו שים נא ידך תחת ירכי. ואשביעך בה' אלקי השמים ואלקי הארץ אשר לא תיקח אשה לבני מבנות הכנעני" (כד, ב ג)

על ר' ישראל סלנטר מסופר כי נזדמן פעם לפונדק, כשראה הכפרי בעל הפונדק שעומד לפניו יהודי בעל צורה שאלו "יש לי בהמה ומעוניין אני לשחטה, שמא מר שוחט?" אמר לו רבי ישראל "לא, אינני שוחט". לאחר זמן פנה רבי ישראל בעצמו אל הפונדקאי וביקש ממנו להלוות לו רובל אחד. ענה לו הפונדקאי כמתנצל "כלום מכיר אני את כבודו מי הוא, מהיכן בא וכיצד יחזיר לי?" השיבו רבי ישראל סלנטר "ישמעו אוזניך את אשר פיך מדבר, בממון אינני נאמן עליך אפילו בכדי הלוואת רובל בודד, ואילו בדיני השחיטה שדיני תורה גדולים ועצומים תלויים בהם הייתי נאמן עליך בתוך כדי שאילת שלום..."

לפרישת חיי שרה

"וישקול אברהם לעפרן... ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר" (כג, טז)

מדוע נאמר כאן בפסוק "עפרן" בלי האות ו'? עונה בעל הטורים, עפרון החיתי היה אדם רע עין ואף על פי שאמר בתחילה לאברהם אבינו כי יתן לו את חלקת השדה בחינם אין כסף, כאשר הגיע הדבר לידי מעשה דרש עפרון את מלוא מחיר השדה ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר. מידה זו אמר בעל הטורים טמונה גם בשמו של האישי: "עפרן" בגימטריה 400! "רע עין" בגימטריה 400! והתשלום אותו ביקש עפרון בצרות עינו גם הוא 400!

"המושל בכל אשר לו" (כד, ב)

שהיה שליט ביצרו כמותו (בראשית רבה נ"ט ח').

סיפור נורא ומדהים כאחד אשר יאלפנו בינה ויחכימונו הרבה חוכמה, ובו נראה כיצד נראה יהודי על רמה, מלאך אלוקי אשר ללא ספק גם זכאי לתואר הנפלא של "המשל בכל אשר לו". לפני עשרות שנים היה נער צעיר שקראו לו רבי "יעקב ישראל", אשר לימים זכה לתואר המפורסם "הסטייפלר". הנער הצדיק הגיע לשידוכים והוצעה לו נערה בת טובים, והוא ניגש לבדוק האם יש התאמה בינו לבין הנערה המדוברת. כיצד בדק הנער הצדיק אם יש התאמה ביניהם? האם הוא שאל אותה אם היא אוהבת לטייל ולעשות על האש? או שמא על פי סך המזומנים שהיא מוכנה להביא בתור נדוניה? לא ולא! כאשר רבי יעקב ישראל נפגש עם הנערה, הוא שאל אותה שאלה אחת: האם את מסוגלת להבין מהו האושר הגדול ביותר שהיה לי אי פעם בימי חיי? אם את מסוגלת להבין זאת, הרי שאנו מתאימים להקים בית.

כעת אספר לך מהי ההנאה הגדולה ביותר שהייתה לי בימי חיי, ומעשה שהיה כך היה: לפני מספר שנים כאשר הייתי ברוסיה הצבא גייס את כל בני הנוער שלא מרצונם והכריח את כולם לעבוד שבעה ימים בשבוע, ולא נתן לאף בחור יהודי לשמור את השבת. במשך כל התקופה הזו נלחמתי בחירוף נפש למען השבת והתאמצתי לא לחלל אותה אפילו פעם אחת, וברוך ה' חלפו שבועות רבים וה' סייע בידי לשמור כהוגן את כל השבתות. אך השטן לא ויתר לי, ויום שבת אחד ניגשו אלי קבוצת חיילים והורו לי לעשות מעשה של חילול שבת. ניסיתי לשנות את הגזירה אך לא הצלחתי, והייתי אובד עצות. ראו החיילים את סירובי, ואיימו עלי שיכו אותי בכל הכוח אם לא אענה לדרישתם ואחלל את השבת. באותו רגע ששמעתי את איומם, אורו עיני, וניגשתי אל החיילים והצעתי להם עסקה. "תכו אותי

וזוהו ביאור דברי הפסוק, כאשר פונה אברהם אבינו אל אליעזר עבדו המושל בכל אשר לו שימצא זיווג ליצחק, היה צריך אברהם להשביעו באלקי השמים ואמר לו לשים ידו תחת ירכו, ולהיכן נעלמה נאמנותו של אליעזר? אלא שאברהם אכן סמך על אליעזר בכל אשר לו בצורה גשמית. אבל ברוחניות, במצוות התורה הקשורה לבנו לא האמין לו עד אשר השביעו בה'.

לפרשת תולדות

"ויתרוצו הבנים" (כה, כב)

יעקב לא היה יכול לצאת בעברו על פתחי תורה, משום שעשו הבכור חסם לפניו את הדרך, אבל מי עיכב ביד עשו מלצאת בעברו על פתחי עבודה זרה? אלא שעשו היה מוכן לוותר אפילו על העבודה זרה שלו ובלבד שלא להניח ליעקב להגיע אל פתחי התורה.

"ויתרוצו הבנים בקרבה" (כה, כב)

כשהייתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה עשו מפרכס לצאת (רש"י).

קשה אפוא: בשלמא עשו היה מפרכס לצאת, שכן במעי אמו לא הייתה לו עבודה זרה; אבל יעקב למה ביקש זאת, והלא גם שם היה לומד תורה, כפי שאמרו חכמינו: "כשהתינוק במעי אמו מלמדין אותו כל התורה כולה" (נדה ל"ב)? ברם, אמנם למד שם יעקב את כל התורה כולה, אך לא רצה לשהות עם עשו ב"חדר" אחד ולכן, ביקש להימלט משם...

(מפי השמועה)

"ותלך לדרוש את ה'" (כה, כב)

רבקה נוכחה לראות, כי בן אחד עתיד להיות רשע, שכן

הוא נמשך אל עבודה זרה, ולא עוד אלא כפי שאמרו חכמינו שביקש להרוג את אמו עוד בהיותו בבטנה; לפיכך: "ותלך לדרוש את ה'" הלכה לשאול שאלה, אם מותר לה לראות את הבן הזה כרוף ולהשכים ולהורגו תחילה, וכך אמרה: "למה זה אנכי? למה זה אהיה אנכי נתונה בסכנה מפני הרודף הקטן הזה? שמא מוטב לקיים בו: "הבא להרגך השכם להורגו"? והשיבו לה: "שני גויים בבטנך", ואומר רש"י על זה: "גאים כתיב, אלה אנטונינוס ורבי", אם כן הרי גם עשו עתיד להוציא בנים טובים כמו אנטונינוס, ולכן אסור לך להורגו...

(פני אריה זוטא).

"אם כן למה זה אנכי" (כה, כב)

אחד ניגש לר' אברהם יפהן והעיר לו על משהו מסוים שנהגו בביתו שלא היה לרוח המעורר/מוחה.

הוא ענה כך: כתוב שרבקה נבהלה מזה שכשעברה על פתחי בית המדרש פרכס לצאת, וכן כשעברה על פתחי עבודה זרה, והיא שאלה למה זה אנכי. שאל הרב יפהן, למה היא לא הבינה, אולי לבית מדרש הוא רצה לצאת וללמוד או להתפלל, ולבית עבודה זרה הוא רצה לצאת למחות? הוא מוטיב לה והוא מפרק לה... כנראה, שתורה ומחאות לא הולכים יחד.

"ואחרי כן יצא אחיו וידו אוחזת בעקב עשו" (כו, כב)

צ"ע למה תפס יעקב את עקבו לעכבו? הרי אחרי ששמעו התשובה 'ורב יעבוד צעיר' הרי כל אחד רצה להיות אחרון? אלא הכוונה שצ"ע מילא יעקב שהיה מאחור לא יכול לצאת שעשו עכבו, אבל עשו שהיה בחזית מי עכבו לצאת? אלא עשו לא רצה לצאת משום שרצה להפריע ליעקב לצאת לביהמ"ד, כזה רשע היה, וכך יעקב שידע שעשו רץ לע"ז הוא תופס אותו, לעכבו שלא ילך לע"ז, ולכן תפס את עקב עשו [וראה כעין זה לעיל].

(בשם רבי יחזקאל מקאמזיר ז"ע)

"וידו אוחזת בעקב עשו" (כו, כב)

יעקב נקרא ע"ש שתפס את עשו בעקבו, אי' בספה"ק ללמוד מכאן מוסר השכל. הלא פעולתו זו של יעקב לא צלחה, הוא ניסה אכן לאחוז בעקב עשו ולמנוע את יציאתו שיהא הוא הבכור, אך לא עלה בידו. אולם מה היה בסופו של דבר, עשו מכר את בכורתו ליעקב. ללמדך, שעל האדם לעשות את השתדלותו והתאמצותו הוא, והקב"ה ישלימנו לו, אע"פ שלעת עתה נראה לו שלא הייתה שום תועלת מיגיעתו.

פעם אחת שררה דחוקת נוראה בבית הבעש"ט הק', ולא היה ממה להכין צרכי שבת. בערב שב"ק באשמורת הבוקר, הלך הבעש"ט הק' ודפק

דפיקה קלה על חלון ביתו של איש אחד, ואמר בפיו שנצרך הוא להוצאות שבת ותיכף הלך לו. בעל הבית ששמע את הדפיקה ואת דברי האלמוני, קם מיד ממיטתו ויצא החוצה לראות מי הוא הדופק על חלוננו, והבחין בדמותו של הבעש"ט המתרחקת. דלק אחריו והשיגו, ובקש להבין אם אכן נצרך הוא לצרכי שבת, מדוע הלך לו ולא המתין עד שיענה.

השיב לו הבעש"ט הק': לעולם לא היה צריך אדם לעמוד לפרנסתו, שכן כשבא תינוק לעולם, נולד ופרנסתו עמו (נדה לא:). אלא שהחטא גורם שיצטרך לעמוד על הפרנסה, כמש"נ (בראשית ג, יט) "בזעת אפיך תאכל לחם". אלא שמדת העמל הנדרשת, נחלקת לכל אחד לפי הקלקול שלו. יש שפרנסתו מצויה לו בביתו, ויש שצריך להביא ממרחק לחמו. אני, כפי שגמרתי בדעתי אינני זקוק להשתדלות מרובה, אלא לעשות פעולה כלשהי בלבד. מעתה בטוח אני כי בוודאי יעזור לי השי"ת, אם על ידך או על ידי אחר.

"איש תם" (כה, כז)

מכוננית שחורה בוהקת עצרה בחריקת בלמים בפתח הבית הבודד שבקצה הכפר. 'יכול להיות שהוא כאן', לחש איש לבוש שחורים למיקרופון קטן שהוצמד לדש בגדו. 'חסל אותו!' נשמעה פקודה ברורה באוזנייה, 'האיש הזה לא יכול לחיות יותר. הוא ראה יותר מדי!' האיש השחור הושיט את ידו לנרתיק העור שבחגורת מכנסיו ונכנס לתוך הבית.

שעה קלה לפני כן... איש קטן ומבוהל רץ במעלה הגבעה, הוא מתקרב לכפר המקסיקני הקטן, מתבונן מסביב ורואה את הבית הבודד שבקצה. שלט מוזר לוכד את עיניו. 'האיש שלא שיקר מעולם' כתוב שם. הוא בוודאי אדם הגון, חושב האיש לעצמו, וממהר לדפוק בדלת, מקווה למצוא שם מחסה. איש צנום בעל עיניים טובות ומשקפיים עגולות פותח לו את הדלת ושואל למבוקשו בחיוך נעים. 'אני מחפש מחסה... הם רודפים

אחריי...' האיש זז הצידה מפנה את חלל הבית ומאפשר לאיש להיכנס 'ברוך הבא בצל קורת'. 'הסתבכתי עם המאפייה', לחש האיש בבהלה, 'הם רודפים אחרי, אני חייב להתחבא אצלך'. 'תגיד, באמת לא שיקרת אף פעם?' מסיח הנמלט לרגע את דעתו מהמנוסה והבהלה, השלט המוזר שבחוץ מטריד אותו. 'אף פעם!' 'לעולם גם לא תשקר?' 'נשבעתי לעצמי ולא להי' הוא אשקר לעולם. לא אעבור על השבועה'. הוא שתק רגע ואז הוסיף: 'האמת היא נר לרגלי, היא אור החיים, היא היופי שבבריאה, בלעדיה אין לחיים משמעות'.

חריקת מכוננית נשמעת ודקה אחר כך מישוה דופק בדלת... האיש ממחר להסתתר בתוך ארון הבגדים, מאחורי שלל מעילי צמר וגלימות מסורתיות הוא עוצר את נשימתו, שלא יגלו אותו. האיש בשחור לא מסתיר את מטרתו בואו, ידו על ההדק: 'נכנס אליך מישוה בשעה האחרונה?' בעל הבית מהסס לרגע.

אבל השבועה שלו מנחה אותו. אמת ורק אמת. 'כן, נכנס'. 'הוא עדיין כאן?' היסוס קל, והאמת מכריעה שוב: 'עדיין כאן!' כמה דקות אחר כך, המכוננית השחורה יוצאת לדרכה ובתא המטען שלה גופתו של איש קטן שהסתבך עם המאפייה.

לפילוסוף המקסיקני שתלה על ביתו את השלט המוזר היה עיקרון, היה לו ערך עליון, שאותו העמיד מעל לכל הערכים האחרים. הוא נשבע לעצמו לדבוק בה בכל מאודו. אבל ברור לנו שהוא טעה כשהסגיר את האיש. האמת שלו פתאום כבר לא אמיתית כל כך. הסיבה לכך היא כי גם הערכים הנעלים ביותר, אם הם לא עומדים במקום הראוי להם, מתוך הבנה שיש ערכים גבוהים מהם, יכולים להוביל לעיוותים קשים.

חז"ל מלמדים אותנו כי מידתו המיוחדת של יעקב אבינו הייתה מידת האמת. הגדרה שמעוררת שאלות בהתייחס להאשמה הקשה של אחיו הבכור עשו הטוען 'הכי קרא שמו יעקב, ויעקבני זה פעמיים'. עשו לא מסכים להגדיר את יעקב כאיש 'אמת'. אז מה באמת האמת של יעקב איננה אמת של שחור ולבן, היא אמת של שלמות, אמת של מכלול, של מערכת ערכים שעומדת נכון ושמה כל ערך בדיוק במקום הראוי לו. יעקב מוגדר כ'איש תם', תם במובן של שלמות. יעקב הוא אדם בעל ראיית חיים שלמה, הוא חי חיים טהורים שבהם כל דבר עומד על מקומו בצורה המתאימה והנכונה. יעקב מאזן בין מידת החסד של סבו אברהם, לבין מידת הדין של אביו יצחק. הוא יודע להעמיד כל דבר במקום הראוי לו ובאיזון הנכון. זו אמת אמיתית, אמת שיש בה שלמות, אמת העומדת בבסיס החיים ועל פיה מקבל כל ערך את היחס המתאים לו.

נפלאים מעשיך

מאמרי חוסר בשילוב סיפורים מענייני הפרשה □ הרב הגאון שלמה קולדצקי שליט"א

באחד הפעמים שהגיע התלמיד לרש"ש, הוא בכה בקול גדול ומר, שכשל כח הסבל, הוא לא יכול יותר, זהו, נגמר לו. הרש"ש הרגיעו, הביא לו לשתות עד שנרדם על מקומו, תוך כדי השינה הוא החל לזעוק "הביאו לי עוד ייסורים!" מה קרה שם?

לפרשת תולדות

מצינו בפרשה ב' ברכות שבייך יצחק את בניו. ליעקב אמר ויתן לך אלוקים מטל השמים ומשמני הארץ, ואילו לעשיו אמר משמני הארץ מושבך ומטל השמים מעל. רש"י בפרק כז פסוק כח. אומר את ההבדל שיש בין הברכה של יעקב לברכה של עשיו, דאילו ביעקב הוא אמר אלוקים דהיינו בדין, אם מגיע לך תקבל ואם לא אזי לא תקבל. משא"כ לעשיו בין צדיק בין רשע יקבל מה שהוא רוצה. בפשטות משמע, שעשיו מרוויח, כמו שמישהו הציע פעם לקופת העיר שייארגנו עשרה גויים שיתפללו בקבר של אריסטו והקב"ה וודאי יענה כי אף מי שרשע, אצלם תפילתו נענית. אלא שזה לא כך, ולמה לא, מאותה סיבה שאנחנו לא הולכים לבקש ברכות מאנשים שכוחם לא מגיע מהתורה. ולמה, כי הרבה דברים שאנחנו רוצים הם בכלל לא טובים לנו, רק פשוט אנחנו לא יודעים מה טוב לנו ומה לא.

וכמו הסיפור עם רבי עקיבא, החמור התרנגול והנר. שממבט ראשון זה היה

נראה שטוב לו שהכל ישאר, ורק לבסוף נודע לו שזה היה מאוד רע באם זה היה נשאר. וזו הברכה שבייך יצחק את יעקב שרק מה שטוב לך תענה התפילה ואילו מה שלא, לא. (ושמעתי שיש לזה מקור מרש"י. הנה רש"י אומר שהקב"ה נעתר ליצחק וברש"י כה' כד' נתפצר ונתפייס ונתפתה לו, למה כ"כ הרחיב בזה, אלא י"ל שהבקשה של יצחק היתה כרוכה גם בהקדמת המיתה לאברהם, וכמו שכתוב ברש"י בהמשך הפרשה שאברהם מת ברגע שגדל עשיו כדי שלא יראה ברשעותו של עשיו, והוא מת חמש שנים קודם זמנו. חזינן שלא הכל כזה טוב שיקרה. ועוד מצינו שהדמעות של המלאכים עשו את יצחק עיוור כדי שיוכל להעביר את הברכות ליעקב, חזינן שדבר שנראה לא טוב, (שהרי יצחק נהיה עיוור) הוא טוב. יש לי ע"ז מאות סיפורים

אבל אני אביא כאן קצת מפני הזמן הקצר והמקום הלא גדול. ולכל אחד יש מבחר של סיפורים שבדידו הוה עובדה וכבר הרחבנו ע"ז הרבה בשבועות ושנים עברו.

הסיפור המפורסם ביותר הוא עם שלמה המלך שביקש ממנו אדם בתחנונים שילמדו שפת העופות, למרות הסברו של שלמה שזה לא לטובתו הוא לא נכנע וביקש אעפ"כ, ושלמה לימד אותו. לאחר תקופה אחת יושב בבית והנה נשמע לפתע ב' עופות משוחחים ביניהם, הוא מקשיב ושומע שהם מדברים על שריפה שתפרוץ הערב במחסניו ותחסל את כל התבואה שלו. הוא שמע ושמח מאוד, מהר הוא התארגן הביא הרבה מים ומיד כשפרצה השריפה הוא הצליח לכבות אותה, כעבור שבועיים הוא שמע שוב שהם משוחחים ומדברים על חוליית גנבים שתגיע הערב, ההוא כמובן הזמין חברת שמירה, שהצליחה להבריח את הגנבים. מה שקרה אחרי שבועיים זה עצוב מאוד, כי הוא שוב שמע את שיחת העופות אבל הפעם הם דיברו על מלאך המוות שמגיע הערב ולוקח את נשמתו. הוא רץ לשלמה שא"ל הגעת מאוחר מידי, כי בעקרון הקב"ה גזר עליך מיתה אבל הוא רצה לפתור לך את הבעיה ע"י שתהיה עני ועני חשוב כמת, אבל לא נתת לו. כעת מאוחר מידי. חזינן שלפעמים עניות זה טוב, ובוודאי צריך לעשות השתדלות, אבל השתדלות המותרת, כתפילות, ברכת המזון בכוונה, לכבד את האשה וכדלהלן. ואולי קצת פרוטקציה, אבל לא בכוח, ולא דברים שהם לא כטבע העולם, כשיחת העופות. ובוודאי אדם שחולה צריך גם ללכת לרופא ולא

לומר הקב"ה הביא לי, אז מי אני שאתנגד לחולי, כי מה שכדך הטבע ובגדר השתדלות האדם חייב.

יש סיפור מפורסם על הרש"ש הקדוש שחי לפני 200 שנה והיה לו תלמיד שהיו לו הרבה ייסורים, הכל נבע בעיקר מכסף שהיה חסר לו, הוא כל הזמן דמייין שאם הוא יעבור לאמריקה יהיה לו טוב וכל הבעיות יפתרו כי יש שם כסף והוא יוכל לחיות בהרווחה. אבל רבו הרש"ש סבר שזה לא השתדלות רצויה כי הוא לא יוכל להתנהג שם כיהודי (בדיוק כמו שאומרים היום גדולי ישראל ובהם מרן הגר"י רוזן שאקדמיה ודומיו, ואינטרנט פרוץ, הוא לא השתדלות ראויה לפרנסה, ורבים חללים הפילה), באחת הפעמים שהגיע לרש"ש תלמידו הוא בכה בקול גדול ומר שכשל כח הסבל הוא לא יכול יותר, זהו, נגמר לו. הרש"ש הרגיעו, הביא לו לשתות עד שנרדם על מקומו, תוך כדי השינה הוא החל לזעוק הביאו לי עוד ייסורים. מה קרה שם, כך הוא סיפר, הוא נרדם ובחלומו ה"ה בב"ד של מעלה, הגיע תורו, מעמידים

מאזניים, ובצד אחד שמים את כל העבירות דהיינו מלאכים שחורים ומפחידים. הפה שלו לבד הוציא ביום אחד רבבות מלאכים של שקר, ניוול פה, רכילות, לשה"ר, הוצאת ש"ר, ברכות בלי כוונה, ביטול תורה. והמצוות בקושי. על מצווה פלונית קיבל כבוד ומצווה אלמונית לא עשה בשלמות, וכדו'. כמעט גררו אותו לגהינום, אלא שאז באה הפתעה מכיוון לא צפוי, משאיות של בלוקים שהיה סוחב על כתיפו כל בוקר בעבודה הקשה בה עבד, נכנסו למשקל בצד של הזכויות, כמו"כ התחילו להגיע כמויות של ייסורים שסחב על עצמו ולאט לאט התחיל להתאזן קצת המצב, כשנגמר הכל זה אחז ב- 40 60 (בלי פוליטיקה) לרעתו. מיד התחילו לגרור אותו לגהינום, אז החל לשאוג עוד ייסורים. ע"כ.

שמעתי מאדם גדול שהיה שידוך שהוצע לבת שלו, בחור כליל המעלות ומושלם מאוד, הוא

רצה והבחור הוריד. הוא היה מאוד שבור מזה, אבל לימים נודע לו שהבחור רקוב מאוד מאוד ברוחניות עד שלא נראה הדבר כלל במבט חיצוני ה"י.

יש הרבה שמבקשים עושר. אבל צריך לזכור מה שידוע, שיש עושר השמור לבעליו לרעתו, הסיפור עם הברון רוטשילד שנפטר בכספת שלו כולם יודעים. יש עוד סיפור מפורסם, על הנגיד הצדיק ר' אדמון ספרא שהחזיק המון המון תורה וחסד, והוא נפטר לפני 10 שנים כי חשב שבאים לשדוד אותו ע"י שעשו שריפה בביתו, כדי שייצא מחדרו, אבל באמת נהיתה שריפה בביתו, והוא ברח לכספת, וככל שביקשו ממנו משפחתו וכוחות ההצלה שייצא הוא לא רצה, כי חשב שכוחות ההצלה ומשפחתו מאוימים ע"י הגנבים, עד שנחנק שם מעשן השריפה.

אח שלי התחתן לפני 15 שנים והוא היה בירושלים לרגל השבע ברכות, קודם השבע ברכות הוא הלך לכותל להתפלל יחד עם אשתו, הם באו לצאת ורק אחד מהם הצליח לעלות לאוטובוס שהיה עמוס, כיוון שכך הוא ירד. מיד לאחר כמה דקות עלה מחבל ארור לאוטובוס באותו המקום שהיה שם קודם, ואז הוא התפוצץ והרג 30 אנשים ופצע עוד עשרות כולם חרדים ה"י. לפעמים רואים שלא כל מה שנראה לא טוב, זה לא טוב באמת.

רבי משה שרר ראש אגודת ישראל באמריקה. סיפר שבילדותו הוא חלה בשחפת ונטה למות, אמו הענייה מרודה הזעיקה רופא גדול שנתן מרשם לילד שאולי יעזור, לאמא לא היה כסף לשלם, היא אספה פרוטות מכל

שכניה העניים, ורצה לרוקח, הרוקח לא היה, היא הביאה את המרשם לעוזר שלו שהכין לה את התרופה, היא רצה מהר לבנה כדי לתת לו את התרופה ובדרך היא נתקלה באבן ונפלה, וכל התרופה נשפכה לעפר, נשאר לה בבקבוק טיפונת זעירה, לא היה עצוב ממנה בעולם, מה תעשה כעת מהיכן תמצא כסף. היא חזרה לרוקח שהפעם כבר הרוקח הראשי היה שם, ובדמעות סיפרה לו את כל הסיפור הוא לקח את התרופה למלאות לה חדש בחינם מרוב רחמים, ואז הוא מסתכל וצועק ניצלת! זה לא התרופה

המתאימה, אילו היית נותנת לו הוא היה מת במקום, נס גדול שנשפך לך וכך זכה העולם לעסקן גדול זה. יש סיפור שהתפרסם על ילד שגדל במשפחה מאוד הרוסה, דהיינו להורים עם בעיות נפשיות חזקות, וזה היה בתקופה שעדיין לא כ"כ היה עו"ס. ככל שניסו לעזור שם לילד הכל השתבש, ניסו לטפל בכל מיני דרכים אך השטן עצר הכל, אבל הילד החליט שהוא נבנה מכל הסיפור הזה, ולימים התברר שהכל היה לטובה, כי הוא נהיה מבחירי היועצים בזכות שהוא עבר זאת על בשרו.

שתולים בבית ה'

טיפים בנושאי חינוך והתמודדות הרב הגאון פליסקין שליט"א

לא לצפות בדוקא שתפילתו תקבל (ח"ב)

חידושו של מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, שעצם ריבוי התפילה הוא חשש התעקשות ח"ו

לבקש כל תאותו, עדיין אין זו הוכחה. שם מדובר על גודל הבקשה האם לבקש דבר גדול או קטן, וכאן אנו מדברים על ריבוי ההפצרות שזה ענין אחר. אמרת הבעל שם טוב שבעת צרה בטחון עדיף מתפלה

כתב בספר 'שומר אמונים' לרבי אהרן ראטה זיע"א:

ועוד כתבו בשם הבעש"ט ז"ל שאם האדם ח"ו באיזה צרה שלא תבא ח"ו,

אז הסגולה שלא יתפלל כלום על צרותיו בעת ההיא רק יחזק לבבו לה' מאוד בבטחון לאלקיו, ואז ישראל נושא בה', ואני השפל הכותב (כלומר: רבי אהרן ראטה) גם בדידי בחנתי זאת כמה פעמים והיה לפלא זה העצה מהבעש"ט זיע"ע, והוא ענין הפלא ופלא למי שיזכהו ה' שיתחזק בעת כזאת בבטחון (שומר אמונים, מאמר השגחה פרטית, פרק ג).

ובהערות ל'שומר אמונים' מחתנו מהאדמו"ר מתולדות אהרן זצ"ל, ציין למובא בשם רבי פנחס מקוריץ זיע"א: שמעתי משמו כשבא על אדם ח"ו איזה צרה רח"ל וצר לו מאוד אין לו תקנה רק שיבטח בחסד עליון בל ימוט, ואז לא יעשה שום דבר ושום רפואה כלל רק לבטוח. ואפילו שלא להתפלל להקב"ה ולא לילך למקוה וכדומה, רק לבטוח כנ"ל (מדרש פנחס, אות קנז).

ונראה כוונת דבריהם הקדושים, ש'אמונה' היא דרגה מעל 'תפילה', כי בתפילה אנחנו מבקשים

מהקב"ה שימלא את רצוננו, הרי שאנחנו עדיין מרגישים את רצון עצמנו, אבל בעבודת ה'אמונה' אנו עמלים לבטל את רצון עצמנו ולהתמזג לתוך רצון ה', שזו דרגה גבוהה יותר. וכשיש צרה גדולה ח"ו אז צריך להשתמש ב'נשק' היותר חזק.

תפילה להורים לנוער מתמודד

והנה במהלך עיסוקי עם הורים לנוער מתמודד, נוכחתי מספר פעמים לראות אמהות לנוער מתמודדים, שהרבו בתפילה מאד, כגון אחת שהלכה לכותל 40 יום מספר פעמים, ועוד אחת שהתענתה מספר פעמים 40 תעניות (!), ועוד הפלגות שאינני זוכר את פרטיהן (אולי אחת שסיימה ספר תהלים כל יום), וממש היה ניכר שהתקיימו בהם דברי הגמרא 'מחלה לב' שנעשו חלושות מבחינה נפשית וגם גופנית ל"ע, מכיון שכל ימיהן עברו בציפיה שהמצב ישתנה, והמצב לא השתנה.

ובכן ציטטתי להן את המקורות הנ"ל (בעיקר: הגמרא בברכות, והבעש"ט), והמלצתי להן לחלק את ההשתדלות הרוחנית עבור הילד, כך: שמונים אחוז אמונה ובטחון, ועשרים אחוז תפילה.

וזו עצה הוגנת וראויה מאד למצבים כאלו, גם בגלל כל הנתבאר בגדרי תפילה, וגם מצד דרכי הטבע, שכל עוד ההורים לחוצים בדוקא שהבן ישתנה ומהר, אזי הבן מרגיש בלחץ וזה עצמו מונע ממנו להשתנות, ודוקא כאשר ההורים מרפים ממנו באופן כללי, שזה כולל הרפיה גם מתפילה מרובה, דוקא אז נפתח הפתח לשינוי מצד הבן.

והנה מהגמרא (במסכת ברכות) שהבאנו בראש דברינו, לא משמע שצריך לקצר בתפילה, אלא אדרבה משמע שאריכות בתפילה היא דבר טוב מועיל, ורק הבעיה היא אם 'מעייין בה', כלומר שצפה שתתמלא בקשתו.

אך הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל נקט שגם לא כדאי להתפלל מדי הרבה על אותו דבר.

שכך מובא בשמו: דרכו היתה להתפלל על כל החולים שביקשוהו, פעם אחת ביום, בברכת שומע תפלה בשמונה עשרה של שחרית, ולפעמים בברכת רפאנו, וגם לאחרים הורה שאין כדאי להתפלל על החולה, וכן על כל שאר בקשות, בכל ג' התפלות שביום, דהוי כעין נדר, וגם נראה כמתעקש ח"ו, ואף לא להרבות בתפלה על דבר אחד יום אחר יום זמן רב, מפני שנעשה כקביעות ואין תפלתו תחוננים, אלא יפסיק לזמן מה, ואח"כ אם ירגיש צורך ורצון יחדש תפלתו (הליכות שלמה תפלה פרק שמיני הע' 60).

ונראה בביאור דבריו, שיתכן שבזמנים הקדומים יכלו גם להאריך בתפילה וגם לא לצפות בדוקא שהבקשה תתמלא, אבל בדורותינו שהנפשות חלושות יותר, אין בנו מפסיק כח להכיל את שני ההפכים האלו יחדיו, ובדרך כלל כשאדם מרבה בתפילה מאד, הוא מגיע מזה לידי ציפיה

שבקשתו תתמלא בדוקא, ולכן הגרש"ז א מייעץ למעט קצת בתפילה, כדי שהתפילה תשאר ממקום של הכנעה ולא תהפוך ל'דרישה' מאת הקב"ה.

ומכל מקום נראה שאם אדם מכיר בעצמו שהוא יכול גם להאריך וגם להשאר במקום של הכנעה, אין בזה בעיה.

אמנם הסטייפלר זצ"ל כתב במכתב: יתפלל אפילו מאה פעמים ביום תפילה קצרה, להנצל מאותו עוון ומהרהור, כי אף על פי שידמה לו שכבר התפלל פעמים אין ספור ולא פעל, אל יתיאש כלל, כי ידע נאמנה שסוף סוף תפילתו לא תחזור ריקם וימים יגידו ('קריינא דאיגרתא' חלק א, סי' טו). נראה שהוא סובר שאין בעיה בלהתפלל פעמים רבות, רק שצריך להזהר שלא 'לעייין בה', וכאמור.

הערה: חכם אחד הציע ליישב שאין מחלוקת בין הגרש"ז א להסטייפלר, הגרש"ז א דיבר על בקשות גשמיות, והסטייפלר על בקשות רוחניות (ליתר דיוק: לא סתם על רוחניות, אלא על הצלה מחטאים, שהוא בודאי דבר נחוץ שאי אפשר בלעדיו).

ולענ"ד נראה יותר כמו שכתבתי בפנים, כי למרות שבנידון הסטייפלר מדובר על תפילה להנצל מחטא, ולכאורה אי אפשר לומר ש'רצון ה' שיישאר המצב כפי שהוא', מכל מקום יתכן לומר שרצון ה' שהאדם גם יפעיל את כוחותיו שלו ויחפש עצות נוספות כדי להנצל, ולא יצפה בדוקא שהתפילה תעזור לו להתגבר, שזה בגדר 'ומעייין בה'. והנה אלו דברים דקים, ואקווה שלא שגיתי. ואף שיש מקור מסוים לחילוקי של אותו חכם, כנאמר בברכות נ שבענייני העולם לא לבקש גדולות משא"כ בתורה כתיב הרחב פיך ואמלאהו ופרש"י

והיתה אמא אחת שהתבטאה לאחר מכן ואמרה שהעצה הזו 'הצילה את חייה', כיון שהיתה כמעט כמתה מרוב צער, ועל ידי העצה הנ"ל התחזקה באמונה ובטחון, וחזר לה החיות (וכעת איני זוכר בבירור אם לאחר העצה הזו חל שינוי אצל הבנים הנ"ל, אבל מסתבר שכך היה).

לתגובות, ולהצטרפות לרשימת התפוצה של הגר"י פליסקין, ניתן לפנות לכתובת ymp803@gmail.com

סיפור ושאלה בצידו

לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י מביית 'האיחוד בחידוד'

לפתע השמיע השולחן כמה גניחות רמות, ולאחר כמה שניות, נפל השולחן בקול רעש גדול והתפרק ונשבר, כאשר כל הכלים ושאריות המאכלים מתפזרים לכל עבר...

לפרשת תולדות

להבדיל אלף אלפי הבדלות, זקני תלמידי החכמים, שכל ימיהם עברו עליהם בעסק התורה ועמלה, וביניהם אלו שקרוב למאה שנים שאינם מפסיקים להגות באמרי שפר ונופת צופים, עמלים ללמוד ולשנן את כל חלקי התורה, תלמוד והלכה, בבלי וירושלמי, מכילתא ספרא וספרי, מדרש רבה ותנחומא, ראשונים ואחרונים, פשט ודרש, ואף את האותיות הקטנות שבשולי דפי הגמרא, או גליונות השולחן ערוך אינם מפספסים, בהתאמצותם לקוראם גם ב'זכוכית המגדלת' שברשותם.

דעתם ורוחם לא נחה עד שילמדו אלפי 'תשובות' של גדולי הדורות, הקדמונים והאחרונים, וכל עוד שלא יהיו בקיאים בכל התורה, לא ימצאו מנוחה לנפשם, וגם אחר כך, כל ימיהם יעסקו בלימוד וחזרה, שלא ישכח מהם דבר מכל התורה הקדושה, ודוקא הם, אינם בטוחים בחייהם, ומודים להקב"ה על כל רגע ורגע שקיבלו, ומנסים לנצלם עד תום, ואם יברכום לאריכות ימים ושנים, יאמרו 'אמן' בכוונה על הברכה, ויקוו לישועת ה', שיתן להם עוד ועוד שנים לעמל התורה וקיום המצוות.

גם אותם אלו שומרי התורה והמצוות, שלא זכו שכל ימיהם ישבו בשבת תחכמוני באהלה של תורה, אלא הוכרחו להסתפק בקביעת עתים לתורה דבר יום ביומו, כשמגיעים הימים בהם מפסיקים לעבוד לפרנסה, כשמתקרבת התקופה שהם עומדים לצאת לפנסיה, רבה שמחתם עד מאוד, שהנה מתקרבים הימים בהם יוכלו לעסוק בתורה שעות רבות בכל יום, להשתתף בשיעורי תורה בבוקר ובצהרים ואף בערב, ללמוד גמרא משניות והלכה, לזכות ללמוד את 'הדף היומי' כמה פעמים ביום, ולזכור את תלמודם, ואף לסיים את 'ספר התהלים' כל יום או לכל הפחות פעם בשבוע, לזכות עצמם ובני ביתם, ילדיהם ונכדיהם.

כשישנה תוכנית ברורה מה עושים עם החיים, לא פלא שאדם רוצה עוד ועוד חיים, ומבקש מה' בתפילתו, בימי הדין ובכל ימות השנה, שיזכה לחיים עבור לימוד התורה וקיום המצוות, כאשר כל העת עומד לאדם מול עיניו הידיעה, אודות שעון החול ההולך ומתרוקן, שכל יום שעובר מקרב את האדם אל יום מותו, לעת בו יצטרך לתת דין וחשבון על כל מעשיו בימי חייו.

גם ר' עובדיה וילנערלערנענען [-הרוצה ללמוד] היה אחד מאלו שזיכהו ה' להגיע לימי השיבה ואף לימי הגבורה, ועדיין כוחו במותניו, כשהוא מנסה בעשרות השנים האחרונות להשלים קמעה את אשר הפסיד בשנים הצעירות יותר, בהם טרדות החיים מנעוהו מלישב בשבת תחכמוני בבית המדרש, ונמנע ממנו העונג הגדול לישוב על התורה והעבודה כל ימיו. וכעת, בשנותיו אלו, הוא השתדל למלאותם ולנצלם עד כמה שיכל, החל מהבוקר השכם ועד שעת ערב מאוחרת, כעלם צעיר לימים, עסק בתורה בעמל ויגיעה, ואף זכה לחבר ספר חשוב בסוגיות עליהם עמל ויגע.

כל הנהגתו בכל תקופת החיים, היתה בזכות ידידותו רבת השנים עם מרן שליט"א, עוד מימי ילדותם, כשישבו יחדיו לפני המלמד בעיירה, ומרן שליט"א נקרא עדין 'זעליגעל', ובימי נערוותם, כשלמדו יחד בישיבה, עד אשר המלחמות הקשות שעברו עליהם הפרידו ביניהם, כאשר כל אחד נמלט בעור שיניו לקצה אחר של העולם, ובחסד ה' עליהם, לאחר כמה שנים של גלויות קשות ומרות, שוב נפגשו השנים בארץ הקודש, וזעליגעל שהצליח כל אותם שנים להמשיך בעמל התורה, ואף בשנים שלאחר המלחמה, ויתר על כל תענוגות העולם, הסתפק בלחם צר כפשוטו ממש, והמשיך לשקוד על תורתו יומם וליל, לעומת ר' עובדיה שלא זכה לכל זאת, ובמיוחד שהיה לו בית מלא בבנות, שבעבור פרנסתם עבד קשה, להשיג עבורם את כל צרכיהם.

השנים שעברו וחלפו, הצמיחו את זעליגעל לתלמיד חכם מופלג. מתוך עמל התורה ויגיעתה הרבה עד כלות כל הכוחות, מתוך רעב ומחסור תמידי, וכדברי התנא באבות, אודות חיי התורה שהם בצער ומחסור, עניות ודלות, קושי והתאמצות, עמל ומסירות, ועמידה עזה בכל הנסיונות הרבים והקשים. ואילו ר' עובדיה שלא זכה לכל זאת, המשיך את הקשר החם והאמיץ שהיה לו עם ר' זעליגעל שכבר באותם ימים היה לו לרב ומורה דרך, וכל ימיו המתין וצפה לימים בהם יוכל אף הוא לעסוק בתורה ועמלה בכל השעות והזמנים, ובזכות כל מעשיו אלו, זכה ר' עובדיה למה שרבים אחרים

כל אחד מדרי העולם, כך מלמדים אותנו חז"ל, בטוח בעצמו שהוא יחיה לעולמי עד. הידיעה שמכל אלו שחיו בעולם לפני מאה וחמשים שנה, אין אחד מהם שעדיין חי עמנו, לא מציקה לו במיוחד. בתוככי הנפש ישנה הרגשה מיוחדת שאני לא כמו כולם, 'אני לא חבר באגודת המתים', ובודאי אחיה לעולמי עד.

דברי חז"ל אמת הם, ואינם צריכים כל הוכחה, אבל אם אדם מנסה לרמות את עצמו באומרו, שחז"ל התכוונו על אחרים, לא עליו. הוא אינו חושב מחשבות אלו, אלא אדרבה, כל ימיו הוא עומד ומזכיר לעצמו את יום המיתה, במיוחד כשמצריך לכך את פחדיו הרבים ממחלות ותאונות, מגיפות ופיגועים, ומכל מיני מרעין בישין אחרים, ומה גם שכל ימיו, כשחש איזה שהוא מחוש קל, כאב קטן, בטוח הוא בעצמו שחלילה הגיע סופו, וכעת נתגלתה בקרבו המחלה הנוראה שבמחלות, וימיו ספורים עלי אדמות, וממהר לדרוש ברופאים ורפואות, בכדי להקל את סבלו בתקופתו האחרונה בימי חלדו.

אם הכאב מוחשי יותר, אינו מוותר על כל בדיקה חזותית ופולשנית, מרצונו חושף את גופו לגלי רנטגן וסי טי, ולא נחה רוחו עד שלא יבדקוהו גם ב'אמ אר אי', ואף צוואה הוא ממהר לכתוב, ובודק את 'החלקות' שעדיין יש בהם קברים פנויים ב'בתי החיים'.

הבדיקה וההוכחה לכל זה אינו בחששותיו ופחדיו אלו, אלא בתוכניותיו והשקעותיו לעתיד. אם אדם היה בטוח בעצמו שכל ימינו בהם שבעים שנה, ואם בגבורות שמונים שנה, אזי כל אורח החיים היה אחרת לגמרי. ראשו ורובו של אדם לא היה ברדיפה אחר ממון וכבוד, מחשבה והשקעה עבור כל שאר הנאות העולם הזה, ובביטול זמנו היקר על דברי הבל ורעות רוח, בתענוגות ועידווגים, וב'בילוי' כדרכי 'מבלי עולם', אלא כל מגמתו ומחשבתו היתה בקניני

הנצח שזוכה ורוכש בימיו הקצרים עלי אדמות, עבור הזמן הארוך והבלתי מוגבל שאינו ניתן להערכה וקצבה, מזון ל'נצח נצחים', לזכות "להתענג על ה' ולהנות מזיו שכיתנו, שזהו התענוג האמיתי והעידון הגדול מכל העידונים שיכולים להמצא", כפי שכתב המסילת ישרים בתחילת הספר.

זאת ועוד, ש'ביטוחי החיים' שאדם רוכש לעצמו ודואג לבטח את עצמו, אם חלילה יקרה לו אסון כבד, שהאמת היא שאותם ביטוחים צריכים להקרא 'ביטוחי מתים', שכל מטרתם היא לשלם לבני המשפחה סכום כלשהוא כאשר הוא ימות, כל מהותם מהווה לכאורה ראייה על כך שהחיים עוברים וחולפים, וגם מי שהיום בריא ושלם, אין לו כל ערובה שלמחרת לא יהא בין המתים וקבור לו תחת רגבי האדמה הטריה, בכל זאת, רבים בחוסר דעתם דוחקים את המחשבה על העתיד והבא בעקבותיו, ויחד עם רכישת 'פוליסת ביטוח חיים', מבלים את ימיהם לבהלה, ומאבדים את זמנם להבל וריק, במקום לבטח את נפשם ב'ביטוח החיים' האמיתי, לדאוג לחיים שלאחר חייהם בזה העולם, שיהיה להם מזון רוחני, שמזוודתם לא תהיה כה קלילה, לכל אותה דרך ארוכה ואין סופית.

לפעמים כואב לראות, איזה 'זקן אשמאי', המבלה את כל ימיו בשטויות והבלים, וקרוב למאה שנים שאינו מפסיק להגות באמרי כזב ומדוחים, קורא 'שנים מקרא' את כל העיתונים, החדשות והפרשנויות, ואף את האותיות הקטנות אינו מפספס, בהתאמצותו לקוראם ב'זכוכית המגדלת' שברשותו, ולא נחה רוחו עד שיקרא את כל המודעות 'דירה למכירה' ואת כל 'מודעות הלוח', ומרגיש 'משכיל' ו'נאור', בכך ש'מילא את כריסו' בכל אותם הבלים שאין לו בהם כל תועלת ותקוה, ולמרות כל זאת, אם יברכוהו ביום הולדתו 'עד מאה ועשרים', יכול הוא לכעוס ולרטון על שמגבילים את שנות חייו רק לעוד עשרים שנה, וכבר היה לעולמים כדבר הזה, שתגובתו של המתברך היה, מתוך כעס גדול, 'שאתה תחיה עד מאה ועשרים - לא אני'.

מחבריו וידידיו לא זכו, והוא, שביתו היה נאמן בישראל לה' ותורתו, וכל האוירה שנשבה בו היתה לחשיבות היחידה שיש בעולם, לעמלה של תורה ודקדוק במצוות.

גם כל אותן שנים רבות בהם עמל ר' עובדיה קשות לפרנסתו, ניצל הוא את השבתות והימים טובים לעמול בתורה ולשגות באהבתה. לילות השבת הארוכים של החורף, שימשו עבורו כ'חמצן' לכל ימי השבוע. בליל חורף מוצלח, היה מספיק ללמוד למעלה משש שעות רצופות, כאשר חלקם היה לומד יחדיו עם הרב זליג, ידידו וריעו משכבר הימים.

לילות השבת היו התענוג הגדול של ר' עובדיה, כאשר נפשו עלזה ושמחה מהלימוד המשותף והפורוה שזכה ללמוד עם הרב זליג זה שנים רבות. מה גם שמאחורי לימודם המשותף הלזה עמד סוד גדול, שמאז שהתחילו בלימודם זה, זכה ר' עובדיה ללידת בניו. בנו הראשון, דוד יהודה, שנולד לאחר שבע בנותיו, לידתו היתה בדיוק שנה לאחר שהתחילו בלימודם זה, גם לידת בנו השני, רפאל שמעון, נולד בשנים לאחר מכן, ובלבו הרגיש שאף מה שזכה ללידת שני בניו הצעירים, ירחמיאל ויקותיאל, היה בזכות לימודו זה.

*

פעמים רבות הבחין ר' עובדיה כי ידידו הרב זליג נוהג לפזם לעצמו ניגון חרישי בארמית, ותמיד ניגון זה היה מעוררו להמשיך בתלמודו ביתר שאת ועוז, ובכל פעם מחדש חפץ ר' עובדיה לשאלו מהו ניגון זה ומהיכן מקורו, ומדוע הוא כה מעורר ומחזק להמשיך ללמוד, אך עדיין לא נמצאה השעה הכשרה.

באחת מלילות החורף של שבת קודש, בה ישב הרב זליג עם ר' עובדיה, ולאחר שעמלו בתורה במשך למעלה משש שעות רצופות, בהם לא הבחינו שכל הלומדים כבר עזבו את בית המדרש לקיים מצות עונג שבת בשנתן, ומערכת ההסקה כבר כבתה לפני שעה ארוכה, והקור חדר לעצמות. בשלב מסוים הקור התחיל להשפיע גם עליהם, ולימודם כבר לא היה כמקודם. באותה שעה החל הרב זליג לפזם לעצמו את ניגונו הקבוע, ומיד לאחריו חזר לתלמודו ביתר שאת ועוז.

באותה שעה החליט ר' עובדיה שהשעה משחקת לו, וכעת זה הזמן והעת לשאול את הרב זליג מה טיבו של ניגון זה שהוא מנגן לעצמו בכל פעם שמרגישים ירידה בלימודם, ומיד לאחריו הוא נראה כאילו נסקו בו כוחות מחודשים, והוא חוזר לתלמודו בכח גדול וביד חזקה.

אחר בקשת הרשות שאל את הרב זליג אודות ניגונו הקבוע, והרב זליג השיבו, שחכמי המוסר לימדונו, שהיצר אורב לאדם בכל צעד ושעל ומנסה להפילו לבאר שחת, לעשותו אחד מאנשי דמים ומרמה, ואדם צריך להתגבר עליו בכל יום, וכשהקב"ה עוזרו, אז הוא יכול לו.

אלא, הוסיף הרב זליג ואמר, אדם צריך לעשות לעצמו איזו שהיא תזכורת ליום המיתה, שבה יוכל להתגבר על יצרו כל היום, ולקחתי לעצמי את דברי הזוהר

הקדוש בפרשת נשא (ק"ו א'), בהם נאמר על סופו של בשר ודם, "תא חזי (בוא תראה), בר נש אזיל בהאי עלמא (אדם הולך בזה העולם), והוא חשיב דדיליה הוא תדיר וישתאר בגויה לדרי דרין (והוא חושב שהעולם הוא שלו בתמידות, והוא ישאר בו לדורי דורות)...".

דברי חז"ל הללו, מזכירים לי ומעוררים אצלי ביתר שאת והעוז, שאדם לא נשאר לעולם ועד בעולם השפל הזה, אלא ימיו עוברים וחולפים ביעף, ומהר מאוד יגיעו הימים אשר אין בהם חפץ, בהם אשכב בשקט ושלוה בקברי, ואנוח בהם מנוחה נכונה על כנפי השכינה, ועל כן אני משתדל להתחזק ולאזור כגבר חלצי ולעסוק בתורה ועמלה ובקיום מצוותיה, גם כאשר קר והעייפות שולטת ומתגברת, וגם כאשר 'שערי התירוצים' לא ננעלו, בכל זאת, כשהאדם יתן אל ליבו מה אחריתו, שאינו נשאר כאן בעולם השפל לנצח, זה יועיל ויקל עליו להתגבר על יצרו המבקש לבולעו ולהעבירו מעץ החיים.

כדי להחזיר עוד יותר אל ליבי את דברי חז"ל הללו, הסביר הרב זליג, קבעתי לעצמי את הניגון הזה, שבמנגינה זו חזרתי על דברי חז"ל אלו עשרות ומאות פעמים, עד שהניגון נקבע בלבי כנגד התיבות שבו, שבכל עת שאני מפזמו לעצמי, זה מזכיר לי שוב את דברי חז"ל, וכך אני יכול לחזור עליהם בכל עת ולהשיבם אל לבבי.

*

במשך השנים, כשבניו של ר' עובדיה גדלו וכבר היו 'בחורי ישיבה', כמה פעמים הביאם עמו ללימודו בלילות השבת, כאשר הרב זליג מכירם כל אחד בשמו ובמקום תלמודו, ובכל פעם שהיו מספיקים להגיע לפני עת תחילת הלימוד, היה הרב זליג מתעניין בהם ומאחל להם המשך הצלחה בתלמודם ובעבודתם, עבודת הקודש של בני התורה.

נר לרגליו של ר' עובדיה היו דברי הפסוק בתהלים (ק"ט ט"ו), "מִכָּל מְלֻמְדֵי הַשִּׁפְלָתַי". תמיד התבונן וניסה ללמוד מכל מי שרק יכל, גם אם זה היה בנו, מה היא דרכה של תורה, ואיה הדרך אשר ילך בה ומהו המעשה אשר יעשה,

וכל שאלה שנקראתה לפניו, שאול שאל עליה לרבנותו, וכאשר נאמר לו כן עשה, בלא לנטות ימין ושמאל.

*

באחד מהשבתות, תוך כדי שר' עובדיה ומשפחתו היו מסובים סביב שולחן השבת, ועיגו את השבת באכילת ה'טשולנט', ושימחו את לבם בדברי התורה הנפלאים שנאמרו, לפתע השמיע השולחן כמה גניחות רמות, ולאחר כמה שניות, נפל השולחן בקול רעש גדול והתפרק ונשבר, כאשר כל הכלים ושאריות המאכלים מתפזרים לכל עבר, וכלי הזכוכית מתנפצים ונשברים. צער רב היה לר' עובדיה ומשפחתו ממה שאירע, ומסקנתם היתה, שלמרות שהשולחן היה כבר ישן ורעוע, בכל זאת, שבירתו באמצע הסעודה, בבזיון ועגמת נפש גדולה זו, לא דבר ריק הוא, אלא היה זה עונש משמים על כך שזילזלו בכבוד השבת וסעודת השבת, בכך שדיברו באותה שבת דברי חול האסורים, והשבת תבעה את עלבונה.

שבירת השולחן היתה באופן שאף אם יתקנוהו, הוא כבר לא יהיה יציב וראוי לשימוש בצורה רגילה, על כן, במוצאי השבת החליטו ר' עובדיה ורעייתו שיש צורך לקנות שולחן חדש לביתו, ובכדי לקנותו, ערך ר' עובדיה סקר מחירים בין החנויות, בהם התוודע ל'מושגים חדשים' בשולחנות, כאשר מוכרים רבים ניסו לשכנעו, שאם הוא יקנה גם כסאות חדשות מיוחדות מתאימים עם ריפוד מיוחד, יעשו לו הנחה גדולה, וזה מאוד ישתלם לו.

תוך כדי עיסוקו בבירור אודות שולחן וכסאות חדשים, לפתע תפס ר' עובדיה את עצמו והחל להרהר במעשיו, האם הם אכן כדת של תורה, או שהשטן מצא לו בקעה לשנות את אורחותיו בשולחן החדש שעליו לרכוש, ובעקבותיו יצטרך לשנות את כל ביתו. אם השולחן גורר בעקבותיו כסאות מתאימים, השלב הבא יהיה ספרייה וספה מתאימה, ואף וילונות, ובשלב מאוחר יצטרך להחליף גם את הבלטות לקרמיקה בעיצוב חדשני, עד שלבסוף הוא יהפך לאדם אחר לחלוטין, לאחד שראשו ורובו בעיני העולם

הזה, מלבד מה שכל הרכישות הללו דורשות ממון רב, שעליהם עליו להתבטל רבות מתלמודו, ומה יהא בסופו.

באותה העת עלו לפניו מראה בתיים של כל אלו שהשקיעו מחשבה וממון רב ב'עיצוב' ביתם, שיחד עם זאת, רובם המוחלט, עיצובים אלו של הבית והריהוט היו על חשבון עיצובם מחדש של המצוות וכל יהדותם. אורחות חיייהם הסתובבו סביב העולם הזה, ובעקבות כך גם כל מעשייהם וצורת לבושם ולבוש בני ביתם, כאשר במקרים רבים הגיעו בשל כך למצב בו פרצו פרצות רבות בקדושת המחנה, בלבוש פרוץ בלא כל גבול, עד שקשה להבחין ביניהם לבין כל אותם הרחוקים משמירת התורה והמצוות, ופשוט הוא, ששינויים אלו השפיעו עליהם עוד ועוד

בלזול במצוות נוספות, עד כדי בזיון וקצף.

החלטה עזה החליט ר' עובדיה, שבכדי לעצור את הסחף לפני שיהיה מאוחר, עליו לעשות מעשה קיצוני, ומיד באותו יום הלך לחנות רהיטים 'ד שניה', רכש שולחן משומש ופשוט, והביאו לביתו, כשהוא מכריז, שקניית השולחן הריהו לכבודה של השבת ולשמירה על מצבם הרוחני הגבוה של כל בני המשפחה.

זאת ועוד, באותו יום נטל ר' עובדיה גליון 'בריסטול' גדול, כתב עליו באותיות גדולות את הפסוק בתהלים (פ"ט מ"ט), "מִי גָבַר יְחִיָּה וְלֹא יִרְאֶה מָוֶת יִמְלֹט נַפְשׁוֹ מִיַּד שְׂאוֹל סֶלָה", ואת הבריסטול עם הכיתוב תלה במקום מרכזי ב'חדר הלימוד והשבת' שבביתו, שתמיד יעמוד מול עיניו ענין חשוב זה, שסוף אדם למיתה, ואין מי שישאר בעולם ו'לא יראה מות', ובזכות ידיעה ברורה זו, ינצל טוב יותר את חייו, ולא יבזבזם על הבל וריק, מותרות והבלי העולם הזה.

בליל שבת קודש הסביר ר' עובדיה לבני ביתו ונכדיו הרבים שהתארחו בביתו, שכך היא דרכו של השטן, הוא עושה פעולה שאדם יהיה מוכרח לקנות דבר מה, ובעקבות כך הוא מצליח לשנות את כל אורחותיו ודרכיו, עד שמביאו לידי אבדון והרס מוחלט. וההצלה בנסיון כזה הוא, לקנות רק את אשר צריכים וחייבים, וכמה שפחות להשקיע בזה את הראש, אלא לשומרו שיהא שקוע בתורה ועמלה ובקיום המצוות.

אם אדם יזכור ויחיה את חייו בהרגשה שכל תקופת היותו בעולם הזה, הוא רק כפרוזדור צר לעולם הבא, שאין מי שיחיה ולא יראה מות, מחשבות אלו יצילוהו למלט את נפשו שלא יפול ויכשל בשאול, ולא יאבד את חלקו בכל עמלו.

חינוכו זה של ר' עובדיה השפיע רבות על בניו ובנותיו וכל משפחתו, להכיר לידיע ולהפנים, מה עיקר החיים ומה הטפל, במה יש להשקיע ואת מה יש לבקר, על מה ישימו מגמתם ועיסוקם, וממה עליהם לזיזר ולהשמר מכל משמר, ואכן זרע ברך ה', כולם היו כשתילי זתים סביב לשולחנו, והעמידו בתים נאמנים לה' ותורתו, כשר' עובדיה ורעייתו לא מפסיקים להודות לה'

על העבר, ולבקש על העתיד, שלא תמוש התורה מפיו ומפי זרעו עד עולם, ושיהיו בניו ובני בניו, בעלי תורה ומידות טובות, ותהיה יראת ה' על פניהם לבלתי יחטאו.

השנים שעברו וחלפו, לא הצליחו לשנות את אורח חייו של ר' עובדיה, למרות שהעולם השתנה והסביבה כבר לא היתה כבעבר, בכל זאת השתדל ר' עובדיה להשאיר אותו ר' עובדיה משכבר הימים, שכל מגמתו בעולמו לעבוד את ה' ולקיים מצוותיו ולעמול בתורה כל ימיו, כאשר החברותא בלילי שבת עם הרב זליג, היא הברית התיכון של כל ימות השבוע, והנותנת לו את החוזק והעוצמה לילך בדרך התורה והיראה, כנגד כל הנסיונות המתחדשים.

אינם רוצים באמת את קירבתו בכדי להתקרב לה', אלא חושבים לעשותו קרדום לחפור בו.

אמנם לגופו של ענין, אם מרן שליט"א היה חושב שעל ידי כך הם יתקרבו לה' ולתורתו, לא היה איכפת לו מעשייתו קרדום לחפירתם, אלא שחשש שמתוך כך יגרמו תקלות וחילול ה', כאשר כל אותם אלו ישתמשו בשמו לכיסוי על מעשייהם ועדות על כשרותם ודרגתם, ויגידו בציבור דברים בשמו, בתורת 'אנשי החצר שלו', על כן העדיף שלא לצרף אליו 'מקורבים' נוספים, מלבד ר' גרשון ששימש כיד ימינו, וכל אלו שהיו קשורים אליו עשרות שנים עוד קודם שנתפרסם.

*

כל אותם שנים נמשכה החברותא בין מרן שליט"א לבין ר' עובדיה, כאשר בזכות לימודם הקבוע והמשותף יכל ר' עובדיה להיות מקורב למרן שליט"א, להכנס אליו בכל עת ושעה, לשואלו דבר הלכה, את הדרך אשר ילך בה והמעשה אשר יעשה כדת של תורה, כאשר ר' גרשון שידע על קירבתו הגדולה למרן שליט"א, נהג בו כראוי, וסייע בעדו להכנס למרן שליט"א בשעות בהם היה צריך להכנס.

לא רק ר' עובדיה זכה לקירבה זו אצל מרן שליט"א, אלא אף ארבעת בניו ושבעת חתניו. ולמרות שכל אחד מהם היה גר בקצה אחר של הארץ, ר' גרשון הכירם היטב, ודאג גם עבורם שיוכלו להכנס אל מרן שליט"א בכל עת שהיו צריכים לשאלה עצה או ברכה, או כל דבר אחר.

כשזכה ר' עובדיה שיקותיאל צעיר בניו, הכניס לחופה את בנו, היתה שמחה גדולה מאוד במשפחה, וכל בני המשפחה התקבצו יחד לבוא לשמחת הנישואין, חשב ר' עובדיה, שבהזדמנות זו יוכלו כל נכדיו לקבל את ברכתו של מרן שליט"א, ובתיאום עם ר' גרשון, ביום החתונה הגיעו כולם לבית מרן שליט"א, לקבל את ברכתו.

כשראה ר' גרשון את כל ההמון שהתקבץ בחצרו של מרן שליט"א להכנס להתברך מפיו, חשב בליבו שלא כדאי שכולם יכנסו יחדיו, על כן הציע שיכנסו כל משפחה לחוד, כל בן

וחתן עם יוצאי חלציו. ומהיכרותו הרבה עם ר' רפאל שמעון, בנו של ר' עובדיה שהתגורר בסמוך, הכניסו ראשונה עם כל יוצאי חלציו, לקבל את ברכתו של מרן שליט"א, ולאחר מכן המשיך במשך זמן לא קצר עם יתר האחים והחתנים, עד אשר כולם זכו לראות את פני מרן שליט"א ולהתברך מפיו בברכות רבות ומיוחדות, כל אחד לפי מה שהיה זקוק וצריך.

כשיצאו כולם ועזבו את בית מרן שליט"א, הרגיש ר' גרשון הקלה שהצליח לסדר את כניסתם של כל הבנים והחתנים הרבים עם כל בני משפחותיהם, בלא טענות ומריבות, באופן הטוב והמסודר ביותר ואף היתה לו מזה קורת רוח מיוחדת.

בסיומו של אותו ערב, כשנפרד ר' גרשון ממרן שליט"א, כיבדו מרן שליט"א לישיב בסמוך אליו והחל לדבר עמו על החשיבות של ההלכה ללמוד את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום או פירוש רש"י, והזכיר לו את דברי השולחן ערוך הכותב שירא שמים ראוי לו לקיים שניהם, ללמוד גם עם תרגום וגם עם פרש"י, ואמר לו, שכפי הנראה, יש לו מספיק יראת שמים בכדי שלא יהיה לו חשש יוהרא אם ינסה להספיק לנהוג כירא שמים המוזכר בשולחן ערוך כלפי הלכה זו, ללמוד את הפרשה שנים מקרא עם תרגום ויחד עם פרש"י, ובזכות זאת יזכה לשפע ברכה והצלחה בכל מעשי ידיו, וה' יאריך את ימיו ושנותיו בטוב ובנעימות.

כשראה ר' גרשון שכעת הוא 'עת רצון' לפני מרן שליט"א, שאלו ר' גרשון האם מהצעתו זו ניתן להוכיח את מה שה'עולם' אומר, שמרן שליט"א זכה ל'רוח הקודש', שמחמתה הוא יודע שאינו מקפיד על הלכה זו כתיקונה. השיבו מרן שליט"א, שלאחר שילמד את הפרשה כדת וכדין וכראוי לירא שמים, יבין מהרה מהיכן בהנהגתו היום בגבאותו הוא ידע להציע לו את הצעתו זו.

הרב זליג שהמשיך כל הימים בדרכו בעמלה של תורה, ברבות הימים זכה לעלות ולהתעלות ולהיות אחד מחשובי הרבנים בעירו, ולאחר עוד עשרות שנים של עמל ויגיעת התורה בלא הפסקה, זכה להגיע לפסגות רוחניות גבוהות עד מאוד, כאחד מזקני התלמידי חכמים שהשאיר לנו הקב"ה שריד ופליט מכל דור הדעה, ורבים שאלוהו דבר ה' זו הלכה, את הדרך אשר ילכו בה והמעשה אשר יעשון.

יחד עם זאת, מפני היותו בבחינת צדיק שעושה כל מה שה' גוזר, זיכהו ה' בכח הברכה, שיוכל לברך את הזקוק לברכה, וברכתו תתקיים, עד שרבים באו לביתו וביקשו ללמוד ממנו אורחות חיים, לבקש ממנו ברכה להם או לבני ביתם, ולקבל את הכרעתו כ'דעת תורה' מוחלטת.

בימים אלו שהגאון הגדול הרב זליג שליט"א כבר נתכנה בציבור בתואר 'מרן שליט"א', רבים היו אלו שרצו את קרבתו, הטרידוהו בשאלות בכל העתות והזמנים, וכבר לא היתה בידו ברירה רבה, אלא למנות לו 'גבאי' ו'משמש', שיוכל לסייע בעדו להמשיך באורחות חייו, בלימוד התורה ועמלה, בלא שיופרע בכל עת על ידי אדם אחר.

כשמרן שליט"א רצה לבחור לעצמו 'גבאי', שקל בדעתו אודות מי יקח לתפקיד חשוב זה, שצריך שיהיה לו בינה ודעת מתי מדובר במקרה דחוף, שיש צורך בהכרעה מיידי, גם באמצע לימוד עם חברותא, ומתי ניתן לדחות את השואל לשעות 'קבלת קהל'. ויחד עם זאת צריך שיהיה לו את המידה של 'שונא בצע', אחרת הוא יקדם את אלו שישלמו לו ממון, וידחה את כל הנדכאים, המסכנים והחולים.

זכרו של ה'גבאי' של אלישע הנביא, 'גיחזי' הידוע, עמד מול עיניו של מרן שליט"א כשחיפש אחר גבאי, ועל כן נזהר ונשמר שלא לקחת לתפקיד זה אדם שיכול ללכת בדרכיו הכתובות בכתבי הקודש ובדרשות חז"ל אודותיו. גם כשהיה לו רעיון על מאן דהוא המתאים למלאכה אלא שהוא נחשב בין יושבי בית המדרש שלפרקים עוסק בתורה, חשש לקחתו ולהוציאו מתלמודו למען מטרה חשובה זו של גבאות.

לאחר מחשבה רבה החליט מרן שליט"א, לקחת יהודי שיש צורך לעודדו ולתת לו הרגשה טובה של חשיבות, ויחד עם זאת לשמור עליו ויחיה כדת של תורה. שתוך כדי תפקיד זה ניתן להגיע לשתי מעלות חשובות אלו.

בחירתו של מרן שליט"א נפלה על ר' גרשון, שבחרו לתפקיד חשוב זה, בשל רגישותו מחד לאחרים, ומאידך, קירבתו זו למרן שליט"א תשמור על רמתו הרוחנית הגבוהה שלו, ובעקבות כך גם של כל בני ביתו.

ר' גרשון הצליח לנהל את הגבאות באופן הטוב והמוצלח ביותר, כאשר ניצל את מידותיו הטובות לעזור ולסייע לכל מי שהיה צריך עזרה וסיוע, וככל שעברו הימים ומרן שליט"א ראה שניתן לסמוך עליו, הוא זכה גם לשמש כגבאי צדקה, ודרכו העביר מרן שליט"א את כספי הצדקות הרבים שנמסרו בידיו.

באותן שנים היו רבים שרצו להתקרב למרן שליט"א ולהיות מהמקורבים אליו, אבל מרן שליט"א לא ראה בכך תועלת, במיוחד שהוא סבר שכל אלו

השאלה היא: מניין בפרשתינו עפרש"י הגיע מרן שליט"א להציע את הצעתו לר' גרשון?

תשובה לסיפור ושאלה בצידו לפרשת לך לך

בתשובה לשאלה, מנין בלימוד פרשתינו עפרש"י יכול יומפלה להשיב לשאלת הגנרל הירדני, האם נכונים דברי שר החקלאות המצרי, שבתורה מוזכרת העליונות המצרית בחקלאות שהיתה בימי קדם.

יומפלה יכל להוכיח מלימודו, שאכן נכונים דברי שר החקלאות המצרי, שבימי קדם היתה למצרים עליונות בחקלאות, בתחום הזרעים, וזאת מדברי רש"י י"ג, 'עה"פ, וישא לוט את עיניו וירא את כל כפר הירדן פי כלה משקה לפני שחת ה' את סדם ואת עמרה כגן ה' כפארץ מצרים באכה צער', וביאר רש"י, "כגן ה' לאילנות. כארץ מצרים. לזרעים". מבואר בדברי רש"י, שארץ מצרים היתה הסמל למקום המשובח ביותר לזרעים, שהתורה כותבת זאת לדוגמא למעלתה של סדם, שהיתה משובחת כמו מצרים שמשובחת לזרעים.

אוצר היסודות והחקירות

מרבתינו מעתיקי השמועה, בכל חלקי התורה מתוך הספר 'דרישה וחקירה', בעריכת יהושע לינטופ
בשר בחלב

שלא לאכול בשר בחלב שנתבשלו ביחד, שנאמר (שמות לד, כו) 'לא תבשל גדי בחלב אמו', וזה הכתוב בא לאסור האכילה וההנאה בבשר בחלב. ואל יקשה עליך אם כן למה לא נאמר בפירוש איסורו ב'לא תאכל' והוציאו בלשון בישול; שהתשובה בזה, מפני שנתחדשה אכילתו מאיסור שאר אכילת איסורין, ששאר איסורין אין חיובן אלא אם כן נהנה באכילתו, וכאן אפילו לא נהנה באכילה, מכיון שבלעו, ואפילו יבלענו חם שורף גרונו בו וכיוצא בזה שאין לו הנאה בו, מכל מקום לוקה, כמו שאמרו זכרונם לברכה בפרק שני מפסחים (כה, ב); להכי לא כתב רחמנא אכילה בגופיה למימרא שלוקין עליו שלא כדרך הנאתו. ומכל מקום אין לוקין עליו אלא דרך בישול, כלשון שהוציא הכתוב איסורו (החינוך מצוה קיג).
לא אסרה תורה בשר בחלב, אלא כשגם הבשר וגם החלב נותנים טעם זה בזה.

הגרעק"א (שו"ת מהדו"ק סי' פג) בשם הרמב"ן (חולין קיב, א ד"ה כתב). [וראה עוד בביאורים ועיונים (חולין סי' ע אות ג)].

בתי ערי חומה

המוכר בית בתוך עיר המוקפת חומה, ה"ז גואלה כל י"ב חודש מיום שמכר בכל עת שירצה, ואפילו ביום שמכר; וכשרוצה לפדות נותן כל הדמים שלקח ואינו גורע ללוקח כלום (רמב"ם פ"ב מהל' שמיטה ויובל ה"א).

יש לבאר דין זה בשני אופנים:

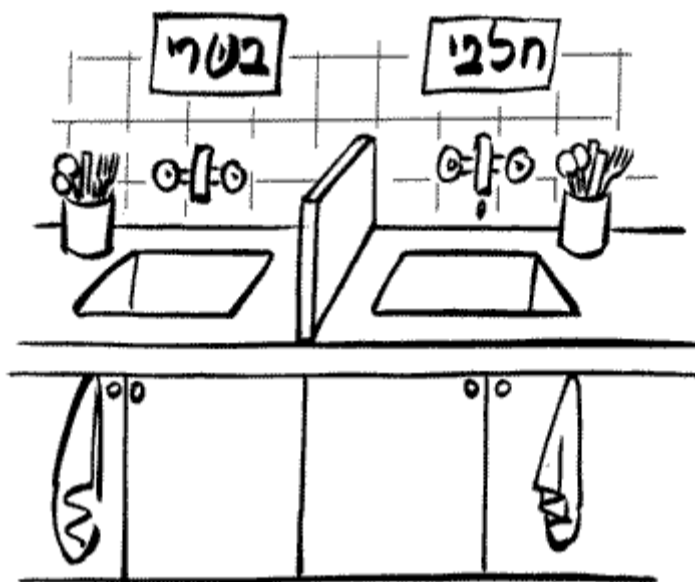
א. התורה נתנה זכות למוכר לגאול את הבית שנים עשר חודש ותו לא, וממילא יקום הבית לעולם לקונה מחמת מה שקנה בתחילה.

ב. בזה גופא שלא גאל המוכר את הבית כל י"ב חודש, נחלט הבית לקונה לצמיתות.

חידושי הגר"ח (כתובות ב, ב ד"ה והנה, עמ' קנב), חידושי העילוי ממיצ'יט (עמ' רלט ד"ה איברא).

גדלות - שנים וסימנים

הבן משילד עד שיהיה בן שלש עשרה שנה, נקרא 'קטן' ונקרא 'תינוק', ואפילו הביא כמה שערות בתוך זמן זה, אינו סימן אלא שומה. הביא שתי

שערות למטה, במקומות הידועות לשיער, והוא מבן שלש עשרה שנה ויום אחד ומעלה, נקרא 'גדול' ונקרא 'איש' (רמב"ם פ"ב מהל' אישות ה"י). הבת מיום לידתה עד שתהיה בת שתים עשרה שנה גמורות, היא הנקראת 'קטנה' ונקראת 'תינוקת', ואפילו הביאה כמה שערות בתוך הזמן הזה אינן אלא כשומה. אבל אם הביאה שתי שערות למטה בגוף במקומות הידועות להבאת שיער, והיא מבת שתים עשרה שנה ויום אחד ומעלה, נקראת 'נערה' (שם ה"א).

הבת שילדה אחר שתים עשרה שנה, אף על פי שלא הביאה סימן לא עליון ולא תחתון הרי זו גדולה, בנין הרי הם כסימנין (שם ה"ט).

י"א שהגדלות אינה תלויה בשנים, אלא רק בסימנים, אלא שהשנים מבררות שהשערות אינן שומא בעלמא. ולפי זה בבנים שאין חסרון של שומא, אין צריך שנים.

וי"א שהגדלות תלויה גם בשנים, והיינו שלדין גדלות צריך שני דברים - שנים וסימנים. ולפי זה גם בבנים צריך שנים.

הגרי"ז (תמורה ב, ב ד"ה בדיון) בשם הגר"ח, בביאור מחלוקת תוספות (יבמות יב, ב ד"ה הרי) ורמב"ם (שם ה"ט). [וראה עוד במורשת משה (יבמות עמ' קעא-קעג)].

האם הסימנים הם ראייה על הגדלות, או שהסימנים הם הם הגדלות [אלא שצריך לכך גם שנים].

צפנת פענח (פ"ב מהל' אישות ה"ט), וביאר שנחלקו בזה הבבלי והירושלמי, עיין שם.

וראה עוד במהרי"ט (שו"ת סי' נא), קובץ שיעורים (פסחים ב, א אות ב), מועדים וזמנים (ח"ו, יום הכיפורים סי' כו ד"ה ונראה), חבצלת השרון (בראשית

עמ' תקכה-ו), עיון הפרשה (גליון נא עמ' מא) ואור תורה (ב"ב עמ' רסה).

יש לבאר דין הגדלות בשלשה אופנים:

א. עיקר תורת הגדלות היא בכך שגופו גדול, וראוי להוליד נוחו גם ענין שתי שערות שענינם גדלות הגוף, וכל זמן שלא גדל גופו אין בו דעת].

ב. עיקר תורת הגדלות היא בחכמת האדם ובתבונתו.

ג. שני דינים הם, גדלות הגוף תלויה בשערות, וגדלות הדעת תלויה בשנים. חבצלת השרון (במדבר עמ' פז) על פי אור שמח (פי"א מהל' נדרים ה"ד).

אכסוף נועם שבת

בענין השבת וקדושתה בהוצאת 'קול האמונה' 079-5422643

שבת קודש הוא זמן להשקיע בילדים

יש אבות, שכורח המציאות לא משאיר מספיק זמן בשביל להשקיע בילדים כראוי. [אמר על זה מישהו, הוא "אבא של שבת..."] השבת זו הזדמנות להשקיע את הזמן במקומות הנכונים. המגיד הרה"צ ר"א בידרמן שליט"א מעורר אותנו על כך.

יום זה לישראל להשקיע בחינוך הצאצאים וצעירי הצאן ללכת בדרכי התורה והיראה כי בשב"ק פנוי האדם ממלאכתו ומעבודתו, ואינו טרוד בעניניו, ועל כן יש לו פנאי להשריש חמימות והתלהבות דקדושה בלב בניו ובנותיו, הקטנים עם הגדולים. וכל חכם יעשה בדעת, לנצל כל רגע מיום השבת בכלל, ובסעודות שבת, בפרט לדברי תורה ויראת שמים וסיפורי צדיקים, כי זה משריש ונוטע אהבת ויראת השי"ת בלב הצעירים שילכו בדרך ה'. ולא ישמע ולא יפקד שום דברים בטלים בעת כושר זו, שהרי בדור עקבתא דמשיחא זקוקים לרחמי שמים מרובים לזכות שילכו הבנים בדרך ה'. ואם במקום לדבר בדברים העומדים ברומו של עולם יעסוק בשטויות שאין בהם ריח תורה ח"ו, איך ירצה שיגדלו הילדים כיראים ושלמים?

באר החיים חנוכה

בשבת קודש אנחנו בבית המקדש

וביום השביעי התעלה וישב על כסא כבודו, נמצאים בבית המקדש. אם אדם נכנס לבית המקדש והוא מבין שזהו בית ה', יוכל לשאוב משם רוח הקודש. אבל אדם שאינו מודע לתוכן הפנימי של בית המקדש, אם היה נכנס לשם היה רואה לפניו פשוט בית מטבחיים ענק, הרבה בשר, והרבה דם, אדם כזה מה כבר היה יכול לקבל מבית קדוש זה.

חיים אנו בתוך העולם שברא הקב"ה בששת ימי בראשית. מעשה בראשית זוהי עוצמה שלא ניתן לשבור אותה בשום אופן. הקב"ה נשבע עוד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחרף ויום ולילה לא ישבתו, [בראשית ח כב] ישנם בעולם הרבה שינויים, הרבה גלגולים, אבל מה שקבע הקב"ה במעשה בראשית, לעולם לא ישתנה. וכפי שאמר קהלת א ט מה שהיה הוא שיהיה. אחד הפרטים המהותיים מהתוכנית של העולם שנקבעה ע"י הקב"ה במעשה בראשית הוא, שהעולם בנוי מששה ימים, ועוד יום אחד. ואותו יום אחד הוא המרכז שממנו יונקים ששת ימי המעשה קדושה ושייכות לקב"ה. זהו חוק של מעשה בראשית! ואין שום אפשרות לעקוף את חוק הטבע הזה.

שמחת התורה

שו"ת בעניני הפרשה והמועד □ הרב הגאון יהודה שמחה סטורץ שליט"א

למצרים, שוב לא היה מה שלא מצא קבר אלא בדמים מרובים בגדר נסיון, אלא התעלות במידה שכבר קנה בעצמו קנין נצח.

ויש להטעים עוד את הדברים, שכלפי האבות הנסיונות הם לפי טבעם וכוחות נפשם, וכל נסיון הוא דבר שהוצרך אברהם אבינו עבודה רבה ועצומה לעקור איזה דבר מליבו ולנטוע בליבו מידה טובה. ולכן דבר שלא הוצרך אברהם אבינו עבודה מיוחדת אינו בכלל הנסיונות. [אף שבוודאי בכל יום אזור אומץ ועבד על עצמו, ואף במעשה זה]. משא"כ על הבנים כשיש תביעה של מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, צריך להעמיד את הדמות השלם כפי שהוא, וצריך לשאוף שישלים את הכוחות שהנחילוהו האבות. ובזה שלמותו של אברהם אבינו שלא להרהר אחר מידותיו של הקב"ה בא לידי ביטוי בקניית הקבר בדמים מרובים.

לפרשת תולדות

מדוע פירכס יעקב לצאת לבית המדרש?

'ויתרצו הבנים בקרבה' (כה כב) ופירש רש"י, וז"ל: 'רבותינו דרשוהו לשון ריצה, כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה עשו מפרכס לצאת'. עכ"ל.

וקשה דאיתא בנדה (ל:): 'ונר דלוק לו על ראשו, וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו, שנאמר בהלו נרו עלי ראשי לאורו אלך חשך. וכו'. ואין לך ימים שאדם שרוי בטובה יותר מאותן הימים, שנאמר מי יתנני כירחי קדם כימי אלוה ישמרני, וכו'. ומלמדן אותו כל התורה כולה, שנאמר ויורני ויאמר לי יתמך דברי לבך שמור מצותי וחיה, ואומר בסוד אלוה עלי אהלי. מאי ואומר, וכי תימא נביא הוא דקאמר, ת"ש, בסוד אלוה עלי אהלי. ואם כן קשה מדוע רצה יעקב לצאת, הרי למד כל התורה ולא היה ימים שהיה שרוי בטובה יותר מאלו.

ועוד ששנינו (אבות סוף פ"ד): 'ועל כרחך אתה נולד'. ופירש רש"י, וז"ל: 'בשעה שהגיע זמן העובר לצאת ממעי אמו, ואינו רוצה לצאת משם לפי שהוא צופה מסוף העולם ועד סופו, כמו שנאמר בהלו נרו עלי ראשי, מיד מוציאין אותו בעל כרחו משם'. עכ"ל.

ומדוע פרכס יעקב לצאת.

א. בבכור שור (כאן בריש פר' וישב) ביאר מדוע כל הצדיקים נולדו לז', וכן מדוע יעקב נולד לט'. וביאר שחסד עושה הקב"ה עם הנשמה שנותן לה להשאר במעי אימו עד סוף ט', כדי שלא יכשל בעבירות, ויזכה לימי קדם. אך נשמות הצדיקים שבטוח הקב"ה שינצלו ימיהם כראוי, אדרבא לטובתם להקדים את לידתם כפי האפשר שיתווספו להם עוד ימי חיים. ולכן נולדים לז'. אולם אצל יעקב אבינו אף שרצה לצאת לז', מכל מקום כיון שלטובת עשיו הוא שלא יצא עד שימלאו ימיו לא יצא. ולכן הלכה רבקה לדרוש את האלוקים מה טעם העובר מתרוצץ ורוצה לצאת ונמנע הדבר ממנו. ולדבריו באמת אצל צדיקים העובר רוצה כבר לצאת לז', ורק בשאר העולם טוב לו ירחי קדם, מימי העבודה שהסכנה שיכשל גדול מהרווח.

ב. ובדרך המליצה אמר הגר"ח שמואלביץ זצ"ל שבאמת אין לך ימים טובים מירחי קדם, ללמוד כל התורה במעי אימו, אך כיון שיעקב היה חברותא עם עשיו, רצה כבר לצאת.

לפרשת חיי שרה

ביאור מחלוקת הראשונים האם קניית הקבר לשרה נמנית בעשרה נסיונות

איתא בגמרא (סנהדרין קיא.): 'ועל דבר זה נענש משה רבינו, שנאמר 'ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה'. אמר לו הקב"ה חבל על דאבדין ולא משתכחין, הרי כמה פעמים נגליתי על אברהם יצחק ויעקב באל שדי, ולא הרהרו על מדותי, ולא אמרו לי מה שמך. אמרתי לאברהם קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה, בקש מקום לקבור את שרה ולא מצא עד שקנה בארבע מאות שקל כסף, ולא הרהר על מדותי'. ומבואר שהיה כאן נסיון גדול, שהקב"ה משתבח באברהם שלא נמצא מי שיעמוד בנסיון ולא ירהר אחר מידותיו בדורות האחרונים, והיה תביעה

אף על משה רבינו שלא הגיע לדרגה זו. והנה נחלקו הראשונים האם מה שלא מצא אברהם קבר ולא הרהר אחר מידותיו של הקב"ה נמנה בכלל עשרה נסיונות. הרמב"ן (בראשית כג יט) רבינו יונה (אבות פ"ה מ"ג) החזקוני (בראשית כג ב) מנו נסיון זה בכלל עשרה נסיונות. אך באבות דרבי נתן (פל"ג ה"ב) ופרקי דרבי אליעזר (פכ"ו - לא) לא נמנה נסיון זה. וכן רש"י הרמב"ם והרע"ב (אבות פ"ה מ"ג) לא מנו נסיון זה. [אלא שבין השיטות הנ"ל יש כמה שינויים במנין העשר נסיונות].

וצ"ב כיון שמבואר בגמרא גודל הנסיון, ושזה מעלתו של אברהם אבינו, מדוע לא נזכר בעשרה נסיונות.

ונראה שלאחר העקידה שהוא הנסיון העשירי לדעת אבות דרבי נתן ופרקי דרבי אליעזר והראשונים הנ"ל, הגיע אברהם אבינו לדרגת השלמות, כפי שנאמר (בראשית כב יב): 'כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך ממני', יותר לא היה הדבר בגדר נסיון.

ועיקר הנסיון הוא שהאדם רחוק מהדבר, וצריך עבודה ונסיון לראות היעמוד בו אם לאו, וכדרך שאמרו בעלי המוסר שנסיון הוא מלשון נס, כלומר דבר שע"י יכול האדם להתרומם ולעלות עצמו על נס, לדרגות גבוהות שקודם לא היו שייכות אליו.

אמנם כלפי מעלת אברהם אבינו פסגת הדבר שלא הרהר אחר מידותיו של הקב"ה היה במעשה זה.

ולכן כשהקב"ה הזכיר חבל על דאבדין ציין את פסגת הדבר שהיה במעשה זה, אף שהנסיון שקנה אברהם אבינו את שלמות נפשו היה ברעב שקנה מידת שלא להרהר אחר הקב"ה, או בעקידה שהעיד עליו יוצרו עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה.

ואין להקשות אם זהו הדבר שציין הקב"ה למשה, אם כן היה קשה מהנסיון, ואף שעמד בנסיון עדיין לא עמד בנסיון זה. ונראה שזה פשוט שאברהם אבינו עד יום מותו הלך מחיל אל חיל והתעלה בעבודתו יתברך, אלא שהנסיונות היו דבר שיצא מגדר העבודה הרגילה, והוא מידה חדשה שהוצרך כח מיוחד לעמוד בנסיון לקנותו, אך לאחר שקנה מידת שלא להרהר אחר דברי הקב"ה ברעב שהבטיחו את הארץ והוצרך לרדת

שלום לאוהבי תורתך

שו"ת בעניני הפרשה והמועד הרב הגאון שלום חזקיה שליט"א

הקברות כדי שתשרה עליו רוח הטומאה כו'. וא"ת מה לו לצרה זו למסור להם. ותירץ הר"ח ז"ל שאמר אברהם הואיל שאני שולחם מעל יצחק בני לארץ קדם, שמא יראו לבני קדם אלילים ומגידים להם עתידות וגם הם יעשו כן כדי לידע עתידות, וגם יהיו סבורים שיש ממשות באלילים, לכן לימדם כדי שידעו שאין ממש באלילים.

תירוץ ד. לימדם סילוק כשפים

הגור אריה (כאן) כותב לא שרוצה לומר שנתן להשתמש בכשפים אלא לסלק כשפים ושד שנכנס באדם לסלקו ודבר זה נתן להם, אבל שיהיו משתמשים בכשפים זה אין נראה לומר שהרי התורה חייבה מיתה מי שהוא מתעסק בכשפים.

אמנם כותב הגור אריה דלגבי מעשה שדים זהו אפשר דמותר דהרבה דברים מעשה שדים כגון לשאול בשדים וכיוצא בהם להשביעם והוא מותר, אבל כשפים אין נראה דהוא מותר למסור להם להשתמש בהם כי אם לסלק הכשפים. וכע"ז כתב בשפתי חכמים.

וכעין זה כתב ג"כ הט"ז בדברי דוד דהוא ע"פ מה דקיי"ל דמותר ללמוד מעשה כשפים כדי שיוכל לבטל כשפים, ע"כ אמר כאן שם טומאה מסר להם פי' שידעו כח טומאה ובמה יבטלהו. וע"פ דבריהם מיושב שפיר דברי רש"י מה שכתב כאן ובסנהדרין דאינו סותר אלא משלים אחד את השני.

תירוץ ה. שידעו מהו כישוף

הגר"מ שטרנבוך שליט"א בספרו חכמה ודעת כותב ליישב שמסר להם בכדי שידעו מה זה כישוף ולא כדי שיתשמשו בזה. ואולי כוונתו כדי שידעו מהו כדי שלא ישתמשו בו.

וכע"ז פירשו עוד (מנחת יהודה סנהדרין שם) ע"פ מה דאיתא בגמ' שם לעיל (סו:): בלטיהם אלו מעשה שדים בלהטיהם אלו מעשה כשפים ואמרין בגמ' קא. דמעשה שדים מותר אלא שסכנה היא או שמכזבין ולכך קאמר הכא שמסר להם כשוף ומעשה שדים כלומר שאברהם פירש להם הי מינייהו אסור

והי מינייהו מותר.

תירוץ ו. ניתן להם לשמירה

יש שכתבו (נעימות נצח סנהדרין שם) דמה שנתן אברהם לבני הפילגשים את שם הכישוף הוא כדי לשמרם בדרך, וכיון שתכליתו היא לשמירה היה מותר, אלא דקשה מה הדמיון בין כשוף למעשה שדים שמותר גם בלי זה.

תירוץ ז. רק בא"י נצטוו

בעיון יעקב (על עין יעקב סנהדרין שם) כותב דאולי יש לומר שבני נח לא הצטוו על הכישוף אלא בהיותם באדמת קודש שהיא תועבת הארץ וכדכתיב (דברים יח, יט) כי בגלל התועבות האלה ה' מוריש אותם, מה שאין כן כשבני נח הם על אדמה אחרת כמו בני קדם לא הוזהרו על הכישוף, ולכן אברהם שילח אותם מארץ ישראל. אמנם יש שתמהו על תי' זה דלא מצינו שום חילוק במצות בני נח בין א"י לחו"ל.

תירוץ ח. בלא"ה היו בקיאים בכשוף

יש שכתבו ליישב (רביד יוסף זבחים סב:) כי האשה שנשא אברהם היה שמה יוחני ומצינו בסוטה (כב.) דיוחני בת רטובי היתה מפורסמת בכשפים וכן במנחות (פד.) מצינו דיוחני וממרא היו מפורסמים בכשפיהם וכן הוא במדרש שמות, וע"כ נקרא כל מי שמפורסם בכשפיו בשם זה, וא"כ מיושב מה שלימד אותם אברהם חכמת הכשוף ולא חש על לפני עיוור מפני שבני קטורה בלאו הכי למדו להם זאת מבית אמם כדאמר' זרוק חוטרא באוירא

לפרשת חיי שרה

כיצד מסר אברהם שם טומאה לבני הפלגשים?

"ולבני הפלגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנת" (כה, ו)

פירושו רבותינו, שם טומאה מסר להם (רש"י)

מקור פירש"י הוא בסנהדרין (צא, ב), ושם פירש (ד"ה שם טומאה): 'כשוף ומעשה שדים'. ויל"ע טובא, הלא כישוף אסור מן התורה, ובסנהדרין (נו, ב) קאמר רבי שמעון שגם בני נח מצווים על הכישוף.

הקדמה

המהרש"ל חכמת שלמה (סנהדרין שם) הקשה ותימא הא בני נח מוזהרין על הניחוש והכשפים גם בפירוש החומש לא הזכיר רש"י אלא שם טומאה ולא פירש מיד.

תירוץ א. אין הלכה כן

ובבאר שבע שם כתב דלא קשיא מידי מכמה טעמים, חדא מה שכתב הא בני נח מוזהרין על הניחוש ועל הכישוף, היינו למ"ד בפרק ד' מיתות (לעיל

נו, ב) דבן נח מוזהר על הכשוף, אבל לפום קושטא לא קי"ל הכי דהא סוגין דעלמא ז' מצות שנצטוו בני נח וטפי לא, וכן כתב הרמב"ם בפ"ט דהלכות מלכים (ה"א).

וכן כתב המהרש"א שם אף על גב דאברהם קיים כל התורה רשאי היה ללמוד מעשה כישוף כדאמרין סוף פ"ד מיתות לא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות וצריך לומר לפרש"י דסוגיא דהכא אתיא כמאן דאמר דבן נח לא נצטווה על הכישוף דלמ"ד דבן נח נצטווה על הכישוף ודאי דלא היה מוסר להן כישוף משום ולפני עור וגו'.

ומסיים המהרש"א דאי לאו פרש"י הייתי יכול לפרש שם טומאה דקאמר הכא מעשה שדים ולא כישוף וכדברי הרא"ש שמתיר במעשה שדים שאינו בכלל כשפים לכ"ע.

תירוץ ב. ע"י השבעה שרי

עוד כותב הבאר שבע דאפילו למ"ד דבן נח מוזהר על הכשוף, הא כבר כתב רבינו ירוחם

(ני"ז ח"ה) והביאו בית יוסף בטור יורה דעה סימן קע"ט (בסוף הסימן ד"ה ועוד כתב רבינו ירוחם) וז"ל אברהם שמסר שמות הטומאה לבני הפילגשים, שע"י השבעה מותר בכל ענין אף על פי שמשיב בשמות הטומאה, ואינו בכלל כשפים ע"י מעשה אחר או ע"י לחש, וכן נראה עיקר ונכון להחמיר שהוא איסור תורה ע"כ. ביאור דבריו שכתב שם קודם דלא מיקרי מעשה כשפים אלא כשלוך דבר ועל ידו עושה מעשה או ע"י לחש בלא השבעה, אבל ע"י השבעה לא מיקרי מעשה כשפים.

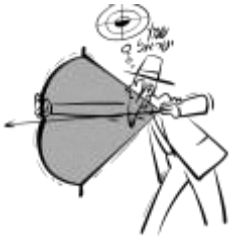
וא"כ מה שפירש רש"י כשוף היינו ע"י השבעה ולא זולת, ועל ידי שלמד אברהם אבינו אותם כשוף ומעשה שדים כדי שיוכלו להציל עצמם או אחרים, וזה היתר גמור כמו שכתב רש"ל ז"ל בעצמו בהגהתו לטור יורה דעה (מובא בדרישה סוף אות ד) וז"ל אם יכול אדם ללמוד מן המכשף עניני כשוף, חשבתי דמותר ללמוד ולעשות להציל את עצמו או אחרים מתשובת מוהר"ר מנחם סימן מ"ו עכ"ל. וכן משמע מפסקי מהרא"י סימן צ"ו.

תירוץ ג. שידעו שאין ממש באלילים

עוד מביא מה שכתב בפירוש הרא"ש (בראשית שם) שם טומאה פירוש אפילו בטומאת הגוף יכולין להזכיר את השם ולא יזיק להם, לפי שידע שבני הפילגשים לא היו נזהרים להזכיר שם בטהרה. וי"א (פירוש הרא"ש בשם רבי יעקב בן נחמן) חס ושלוש שלמד צדיק כאברהם שום שם קדוש לרשעים, אלא מסר להם שם להשביע השדים באדונים הממונים עליהם שיעשו להם כל מה שירצו, וקרי ליה שם טומאה, כמו ששינונו (לעיל סה, ב) הלן בבית

תירוץ ט. שילחם מפני כשפים ומעשה שדים

יש שכתבו (אמרי בינה סנהדרין שם) לבאר דברי רש"י על דרך הדרש, ששילחם מעל יצחק בנו, כדי שלא ישלטו בו בכישוף ומעשה שדים, והיינו שלא מסר להם דברים אלו, אלא מפני מעשה שדים וכשפים שילחם.

ביאורי תפילה

כוונות על דרך הפשט בתפילה, מתוך הספר 'תפילת כל לב' הרב הגאון אריה יהודה פרידנר שליט"א

שחרית לשבת (ח"א)

בתפלה זו אנו מזכירים ומודים על המצוות המיוחדות של שבת ומזכירים שמצוות אלו ניתנו על ידי משה כי המשותף בין תורת משה לשבת היא ששניהם נקראו מתנה השבת כמו שנאמר שאמר ה' למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ומשה קיבל את התורה במתנה שנאמר ככלותו לדבר איתו שקיבל את התורה במתנה ככלה.

יִשְׁמַח מֹשֶׁה בְּמַתַּנְתַּת חֻלְקוֹ כִּי עֶבֶד נֶאֱמָן קָרָאתָ לוֹ

צ"ב מה ענין עבד נאמן למצוות השבת. [עצם הקשר בין מתנת השבת למשה הוא ברור כי משה יעץ לפרעה במצרים שיתן לבני ישראל לנוח בשבת] ונראה היות ושניהם נקראים מתנה, הקריאה למשה עבד נאמן, והשבת כמו שאמר הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה. ומהו הגדר של מתנה אי אפשר לומר שהיא מתנת חינוך כי מתנה נאמר ולא מתנת

חינוך. ונראה שמתנה היא תוספת חינוך לאחר קבלת הבסיס בזכות. משה נקרא עבד ה' כי דרכו נמסרה התורה לישראל, וכפי שנאמר במלאכי זכרו תורת משה עבדי. בתחילה מסר משה נפשו עליה ולבסוף קיבלה במתנה שנאמר ויתן אל משה ככלתו לדבר איתו בהר סיני שני לוחות אבן וכו' ופירש רש"י שנמסרה לו תורה במתנה שלא היה יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה. נמצא כי המתנה שקיבל היינו לדעת את התורה בשלמות היא הגורמת שיקרא עבד נאמן שמסר את התורה בשלמות. וא"כ המתנה היא גם שנקרא עבד נאמן והשמחה היא למרות שמעלה זו ניתנה במתנה אין זו מתנת חינוך כי זכה לה מכח מסירות נפשו עליה.

ולענין השבת מצינו דבר דומה ב"אור החיים" בפרשת כי תשא על הפסוק ושמרו בני ישראל את

השבת לעשות את השבת מסביר מהי הכפילות, ואומר שהכפילות היא כנגד הנשמה היתרה שבאה בשבת ובתחילה קיבלו ישראל את השבת היינו את המצוות ורק אח"כ קיבלו את הנשמה היתרה שהיא הנקראת מתנה טובה. ונראה לומר מדוע נקראת מתנה טובה כי הגיע עליהם בזכות שקיבלו עליהם את מצוות השבת ולא נחשב למתנת חינוך.

ולפ"ז יתבאר הקשר בין מתנת חלקו של משה לשבת שכשם שמה ראוי לשמוח במתנה ואין נחשב למתנת חינוך כי הגיע אליו בזכות כך יש לנו לשמוח במתנת השבת היינו בנשמה היתרה שהיא מתנה אבל טובה שהגיע בזכות. וכן מצינו בפרשת כי תשא שהפרשה של שמירת השבת סמוכה לפסוק ויתן אל משה ככלתו לדבר איתו

כְּלִיל תְּפִאֲרַת בְּרֵאשׁוֹ נָתַתָּ לּוֹ בְּעֶמְדוֹ לְפָנָיִךְ עַל הַר סִינַי

הכוונה לקרני ההוד. וצ"ב הרי קרני ההוד ניתנו למשה כשירד מההר עם הלוחות השניות, ואילו שמירת השבת היו כתובה כבר בלוחות הראשונים א"כ מדוע מוזכרים קרני ההוד בענין זה של צווי השבת בלוחות. וע"פ המתחדש שהקשר בין ישמח משה במתנת חלקו לשבת היא המתנה של שבת שהיא הנשמה היתרה. וע"פ אור החיים הנשמה היתרה התקבלה לאחר שקיבלו את עצם השבת יתכן שאת הנשמה היתרה קיבלו רק בלוחות השניות כי במרה קיבלו את עצם השבת ובלוחות ראשונות נהיו כולם מומרים. ובקבלת הלוחות השניות לאחר שה' סלח להם קיבלו את המתנה. עוד צריך להסביר מדוע מוזכר כלל ענין קרני ההוד בצווי השבת. ואפשר לומר הואיל ומוזכר מתנת משה שנקרא עבד נאמן והסיבה בגלל שמסר

ולמד את התורה בשלמות, ומצינו [בסוף פרשת כי תשא] שבשעה שלימד את התורה הסיר את המסוה מעל פניו כדי שיוכלו לראות את קרני ההוד. כלומר קרני ההוד הוסיפו ועזרו למסירת וללימוד התורה בשלמות, שעל דבר זה נקרא משה עבד נאמן.

וּשְׁנֵי לִוְחֹת אֲבָנִים הוֹרִיד בְּיָדוֹ וְכָתוּב בָּהֶם שְׁמִירַת שַׁבָּת

מצוות שמירת השבת נכתבה בלוחות ללמדנו שהיא מיסודות העולם שעשרת הדיברות הם כנגד עשרה מאמרות שנברא בהם העולם [כלי יקר] וכן שהקב"ה בעצמו כתב את הכתוב בלוחות הברית. ואומר הכלי יקר שהמילים שנאמרו במעמד הר סיני נחקקו בלוחות מעצם אמירתם.

וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרַתְךָ, וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת

צ"ב מדוע כתב לשון עבר "ושמרו" ולא לשון עתיד "וישמרו" שהרי מדובר על צווי לעתיד. ועוד צ"ב בהבדל שבין פסוקים אלו שבתפלה לבין פסוקים הסמוכים באותה פרשה שנראים ככפולים. "והכלי יקר" פירש פרשה זו שהפסוקים הראשונים מדברים על שבת בראשית היינו השבת הקיימת עכשיו. והפסוקים השניים המובאים בתפלה מדברים על השבת לעתיד לבא היינו על העולם הבא כמו שנאמר יום שכולו שבת. וע"פ פירוש זה מסביר כמה דברים כמו לשון את שבתותי תשמרו לשון רבים שהכוונה לשתי סוגי השבתות וכן את לשון ושמרו שהוא לשון נסתר המדבר על העוה"ב שהוא נסתר. ומביא עוד הוכחות לפירושו. ולפירושו אפשר להסביר מדוע בתפלה מזכירים את השבת לעתיד לבא כי היא עיקר המתנה שבשבת. שהרי המתנה שאמר הקב"ה למשה היא הנשמה יתרה וכו"ש שבת של יום שכולו שבת. כמו שאומרת הגמ' במסכת שבת כל המענג את השבת

נותנים לו נחלה ללא מיצרים.

ונראה להוסיף הסבר נוסף. בפסוקים הראשונים שלא מובאים בתפלה, נאמר אך את שבתותי תשמרו [בלשון עתיד]. כי אות היא ביני ובניכם לדורותיכם לדעת כי אני ה' מקדשכם. ופרש"י אות גדולה היא בינינו שבחרתי בכם בהנחילי לכם את יום מנוחתי למנוחה, לדעת האומות בה כי אני ה' מקדשכם ע"כ. כלומר פסוקים אלו מדברים בשבח ישראל. ואילו הפסוקים הסמוכים בהמשך המובאים בתפלה מדברים על השבח שמשבחים ישראל את הקב"ה ע"י העדות שלהם שהקב"ה ברא את העולם. ויש להסביר מדוע העדות שמעידים ישראל על בריאת העולם היא דווקא ביום השבת הרי הבריאה היתה בכל ששת ימי המעשה. ואם העדות היא רק על שבת וינפש ניחא אבל משמע שהעדות היא על כל מעשה בראשית. ונראה לומר שהעדות הברורה וממילא המהימנה ביותר היא ביום השבת, וזאת מכח הנשמה היתרה הבאה בשבת שאז מתחזקת באדם האמונה במציאות השם בעולם. לפי פירוש "אור החיים" בתחילה קיבלו ישראל את מצוות השבת ורק לאחר מכן את הנשמה היתרה ולפ"ז אפשר לפרש שהפסוק הראשון המדבר בלשון צווי הוא על קבלת מצוות התורה והפסוק השני שבתפלה "ושמרו" פירושו סיפור דברים שבשמירת השבת ע"י ישראל הם מעידים על בריאת העולם ע"י הקב"ה. והואיל ובתחילת הברכה מוזכר משה שקיבל את התורה במתנה הוא הנחיל לישראל את השבת שניתנה לישראל במתנה, והמתנה היא הנשמה היתרה כמו שפירש האו"ח לכן מזכירים את הפסוק שמדבר מהנשמה היתרה.

מחודדים בפיך

חידונים על פרשיות השבוע והמועדים הרב הגאון מנחם אלינגר שליט"א

וכן מהרב הגאון רבי ישעיהו גלינסקי שליט"א, לעילוי נשמת מרת זיוה בת רבי אליעזר הכהן ע"ה

הגר"י גלינסקי שליט"א

חידות לפרשת חיי שרה

36. מה משותף בין אברהם אבינו, רבקה אמנו, פרעה, ומשה רבינו?
37. היתה בסופה והיום בתחילתה. כי "ה" קיבל את ה-י, ראשונה מארבע שבאוהל,

הגר"מ אלינגר שליט"א

חידון מחודד לפרשת חיי שרה

- מה מקשר בין נזמי רבקה לשקילת הקן.
- מה החזיק אליעזר, כדי שיקפצו. ומי קפץ לו, בסוף.

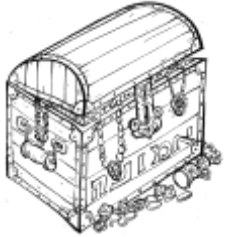
- מה הקשר בין "מטען" לבין "מזרחה".
- גרות הנפתת לבחירה.
- היכן רמוז בנו של אברהם והיכן רמוזה בתו.
- כמה פעמים מזכר שמו של אליעזר, בפרשה.

חידון א-ב לפרשת תולדות עם פירוש רש"י

- הפרשת (כו, לו) ארץ שהיא "משמוני" (כו, לט)
- מילה נרדפת ל"ויזד" (כה, כט)
- את מי רגילים להלעיס (כה, ל)
- הם סימאו עיני יצחק (כו, א)
- נרמז במילה תורתני (כו, ו)
- ממלים אלו מובן, שרבקה השלימה חדשי העיבור (כה, כד)
- מה העדיפו האנשים, על כספו של אבימלך (כו, יג)
- היה על שלחנו של רבי, בין בחורף בין בקיץ (כה, כג)
- אדרת (כה, כה) החזיר פושטם (כו, לד)
- מחורבנה, נתמלאה צור (כה, כג)
- תרגום של "ארב" "עקב" (לרש"י) (כו, לו)
- נגד דבריהם, נכתב, "אברהם הוליד את יצחק" (כה, יט)
- נקרא "אחד העם" (כו, י)
- אחד הדברים שעשו היה "צד" (כו, לד)
- קבוצה- חבורה (כו, כו)
- מילה נרדפת ל"עשק" (כו, כ)
- שדה/ צמד (כה, כ)
- תפילתו, קודמת להתקבל (כה, כא)
- יצחק דמה בזה לאברהם (כה, יט)
- נכנס עם יעקב בבואו ליצחק (כו, כז)
- נרמז ב"אדמוני" (כה, כה) השחז! (כו, ג)
- נכתב מלא בצדיקים ובכתיב חסר ברשע (כה, כד)

- שניים קמו בפרשה, אחד מהם אינו אדם. (כג, ג; כג, יז)
- פסוק פותח ומסתיים במילה שנקראת בשווה משני צדדיה. (כד, יג)
- ואיזו פרשה נפתחת במילה הנקראת משני צדדיה? (כג, א)
- תואר שווה בפרשה ובהפטר. (כד, א; מלכים א, א)
- איזו הלכה מהלכות תנאים נלמד מפרשתנו? (כד, ח; קידושין סא, ב)
- איזו הלכה של שתיה נלמדת מפרשתנו? (כד, יד; שו"ע קס"ז משנ"ב [מ])
- ואיזו הלכה מהלכות דברים הנוהגים בסעודה נלמד מפרשתנו? [שו"ע ק"ע מג"א יח]
- כמה ילדים היו לאברהם אבינו? (כה, ב; כד, א רמב"ן)
- את מי הטעימו הקב"ה מעין עולם הבא? (ב"ב יז.)
- את איזו טענה של אומות העולם ניצחו ע"י פסוק מפרשתנו? (כה, ח; סנהדרין צא.)
- מי השניים דאגו לשידוך בפרשה? (כד, סב רש"י)
- היכן הווה בלשון עתיד? (כד, מה רש"י)
- מה המשותף בין חמורו של ר' פינחס בן יאיר, ר' חנינא בן דוסא, לגמליו של אברהם אבינו? (כד, לא; אבות דר' נתן פח, ח; שבת קיב: רש"י דה" חמורו)
- ההלכה שהמאבד עצמו לדעת אין מספידין אותו גרמה לאות קטנה בפרשתנו. (כג, ב; בעל הטורים אבל רבתי פ"ב)
- ברכת חתנים מפרשתנו. (כד, ס; כלה רבתי פ"א)
- היכן עסק הקב"ה בניחום אבלים? (כח, יא רש"י; סוטה יד.)
- בפרשה ובהפטר פסוק המסתיים בשאלה; ועל מי נאמר בהפטר 'לא ידע'? (כד, כג; מלכים א פרק א' טז, פרק א', יד)
- הראשון משלשה נלמד מהראשון משלשה? (כג, יג; קידושין ב.)
- אחד משבעה בחכם בפרשתנו. (כד, כד רש"י; אבות)
- נחשב לפניו אפילו שאינו לפניו? (כג, ד; ברכות ח)
- הפסוק הקצר בפרשתנו המוזכר במוצ"ק. (כה, יד זמירות למוצאי שבת)
- אותו היום מינווה והוא רצה את יצחק לחתן. נלמדים משינוי בין קרי לכתוב. (כג, י רש"י; כד, לט רש"י)
- עם ישראל התעכבו ארבעים שנה במדבר בגלל אירוע בפרשתנו [יהושע יד, טו רש"י]
- כשנותן מתברך בשש ברכות וכשאינו נותן נחסר למספר רע עין. רמז: הושמט אות משמו על שלא קיים מאמר שמאי בפרקי אבות. [כג, טז רש"י בעל הטורים וכלי יקר; אבות א, טו]
- האות שהיא שמש מופיעה עשר פעמים במה שרמוז במתנה שקבלה רבקה בגלל שבירו מקחו של ת"ח. [כג, ג בעל התורה; כד, כב רש"י]
- מערת המכפלה, בית המקדש, קבורתו של יוסף - מה המשותף ביניהם? [מדרש רבה בראשית עט, ז]
- העונש בבמה מדליקין, השכר בפרשה. [שבת פ"ב מו; כד, סז רש"י ושפתי חכמים]
- עשתה לעצמה מה שבקש אליעזר שתעשה לכדה. [כד, סד רש"י]
- למטבע שני צדדים. מי מפרשתנו נמצא שם. [בב"ק צז: רש"י תוס']
- מזמירות של שבת הספד בפרשה. [מדרש תנחומא חיי שרה סימן ד]
- איזה נס משותף, שהיה לאליעזר ויעקב אבינו? [כד, סו רש"י; כח, יז רש"י]
- מי שהיה בלוייה של בת ק' כבת האות הקטנה שבפרשה, היה גם כן בלוייה אצל הבן ק' כבן ע'. [כג, א רש"י; כג, ב; כה, נ; מדרש רבה בראשית סב, ג]
- מה המשותף בין משפחתה של רבקה לבגתן ותרש? [ילקוט שמעוני כ"ד רמז כ"ט ד"ה ואבא היום מגילת אסתר ב, כא רש"י]
- על מי בפרשה כותב הרשב"ד שהיה מוציא פולסא דנורא על שכתב עליו הרמב"ם שעשה כאיסור שבלעם אמר שאין עושים אותו בישראל? [כד, יד; רמב"ם הלכות ע"ז יא, ד ראב"ד שם; ויקרא יט, כו; במדבר כג, כג]
- שרה לפני מיתתה עשתה כמו המצוה שבראש השנה. [ילקוט שמעוני פכ"ג רמז ק"ב ד"ה ויבא אברהם; שו"ע או"ח תק"צ א]

מרגליות שאול

חידושים ומכתבים מגדולי הדור מתוך כתבי הגאון הצדיק שאול מרגליות זצ"ל

הגאון רבי שריאל רזנברג שליט"א / לפרשת תולדות

בפכ"ח ו' כתוב וירא עשיו כי בירך יצחק את יעקב ושלח אותו פדנה ארם לקחת לו משם אשה בברכו אותו. ויצו עליו לאמר לא תקח אשה מבנות כנען, ובפסוק ז' כתוב וישמע יעקב אל אביו ואל אימו וילך פדנה ארם, ובפ' ח' כתוב וירא עשיו כי רעות בנות כנען וגו' וילך עשיו אל ישמעאל.

יש לעיין איך נכנס כאן פסוק ז' דמשמע שמחמת זה שיעקב שמע אל אביו הלך עשיו ונשא מבנות ישמעאל. ולכאורה אפילו בלא זה היה עשיו לוקח אשה מבנות ישמעאל כיון שאביו ציוה ליעקב לילך לחרון כדי שלא יקח אשה מבנות כנען. וי"ל שאם יעקב לא היה שומע, לא היה הולך עכשיו ליקח אשה מישמעאל אבל כיון שראה שיעקב שמע לא היה מתאים שהוא לא ישמע ולכן לקח אשה מישמעאל.

בפכ"ה ל"ג כתוב וישבע לו וימכור את בכורתו ליעקב. בפירוש הטור על התורה מביא מהרא"ש דהמכור חפץ שאין הקנין חל עליו כגון מה שאני יירש מאבא דהוי דבר שלא בא לעולם. מיהו אם נשבע לו שימכור לו, לא רק שצריך לקיים זאת משום לא יחל אלא חל המכר. ומוכיח זאת מהא דקרינן ליה לבכורה מכר בשביל השבועה,

ואע"פ שהבכורה הוי דשלב"ע. מיהו בשו"ת הריב"ש סי' שכ"ח כתוב לא הרא"ש ולא ר"י בנו חתימי עלה, ואין לתלות בגברי רב רבי סברא כזו שאין לה על מה שתסמוך. ועל הראיה שהביאו, דוחה דשאני לפני מתן תורה שלא היה חסרון של דשלב"ע.

ויש לומר בביאור מחלוקתם דבשו"ת נודב"י מהדו"ת אהע"ז סימן נ"ד אות י"ב מובא שם מהשואל שר"ל שהטעם שאין אדם מקנה דשלב"ע הוי לפי שאין לו גמירות דעת. ולפ"ז הכא שיש גמיר' ד מהני אף בדשלב"ע. מיהו הנוב"י עצמו חולק עליו וכותב בזה"ל אפריון נמטי ליה שהשמיענו חדשות אשר לא שמענו מעולם לחלק בדשלב"ע בין סמכא דעתיה או לא. והנה בשו"ת מהר"מ מינץ ח"א סימן ל"ה כותב מפורש דהא שאין אדם מקנה דשלב"ע הוי לפי שלא גומר ומקנה. ונפ"מ להלכה לפ"ז כותב במי שיש לו בהמה מבכרת ומכר העובר לגוי, דלא אמרינן שלא חל הקנין כיון שזה דשלב"ע דעדיין לא הוכר עוברא אלא אמרינן שכיון שרוצה לפטור עצמו מהבכורה, גומר ומקנה. ולפ"ז י"ל דהרא"ש ס"ל דאין אדם מקנה דשלב"ע כיון שלא גמר ומקנה. ולפ"ז בשבועה, דע"כ מחמת השבועה גמר ומקנה, חל המכר. והריב"ש ס"ל שהטעם שאין אדם מקנה דשלב"ע הוי שכיון שזה לא בעולם חשיב כמו שזה אינו שלו [כמש"כ האחרונים להוכיח מכתובות ס"ב א' ו] וא"כ שבועה לא מהני. ולכן תירץ ששאני לפני מ"ת שאין דין זה שצריך להיות בעולם.

בפכ"ח ח' כתוב ויהי כי ארכו לו שם הימים וגו' שמעתי לפרש דק"ל דמותר להתיחד עם אחותו מיהו אסור שזה יהא בקביעות, ועד ל' יום חשיב ארעי. ויותר מזה חשוב קביעות. ולפ"ז י"ל ויהי כי ארכו לו הימים יותר מל' יום, הבין שזה לא אחותו ומש"כ וירא י"ל שזהו מלשון הבנה.

אודות הקובץ וזכויות יוצרים

קובץ זה יוצא לאור בס"ד מדי שבוע, ומופץ בעיקר בדוא"ל, ובו י"ט מדורים:

מדורי ההלכה והעיון:

א. מדור 'אורות אילת השחר', ובו עובדות והנהגות ותשובות ממרן בעל אילת השחר זצוק"ל [מהספר 'כאיל תערוג'].

ב. מדור 'דובבות שפתי חיים', ובו שו"ת ממרן שר התורה רבינו חיים קניבסקי זצוק"ל, מתוך סדרת הספרים 'מועדי הגר"ח', בעריכת הרב הגאון מתתיהו גבאי שליט"א. באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרב הגאון גמליאל רבינובויץ שליט"א.

ג. מדור 'מתיקות התורה', ובו חידודי הלכה ועובדות הלכתיות, משולחנו של הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א [מלוקטים מתוך סדרת הספרים 'חשוקי חמד' בהסכמתו].

ד. מדור 'אוצר היסודות והחקירות', ובו חקירות ויסודות מרבותינו ראשי הישיבות, ושאר מעתיקי השמועה, מסודרים לפי סדר הא-ב. מתוך הספר 'דרישה וחקירה' בעריכת יהושע לינטופ.

ה. מדור 'מרגליות שאול', ובו חידושים והתכתבויות מגדולי הדור, מכתבי הגאון הצדיק שאול מרגליות זצ"ל. ישר כח לבני משפחתו שיבדלחטי"א, ולרב הגאון מרדכי שמחה ברנט שליט"א.

מדורי הפרשה:

ו. מדור 'אוצרותיהם אמלא', ובו פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'אוצרותיהם אמלא', מדרשותיו של מגיד המישרים הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א.

ז. מדור 'פניני פרשת השבוע', ובו פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'פניני פרשת השבוע', מאת מגיד השיעור הרב הגאון אשר קובלסקי שליט"א.

ח. מדור 'עשרה מי יודע', ובו קושיה בעניני הפרשה עם עשרה תירוצים, מתוך 'קונטרס התשובות' בקובץ 'עיון הפרשה' [וכל הזכויות שמורות להם], בעריכת יהושע לינטופ.

ט. מדור 'שמחת התורה', ובו שו"ת נוסף בעניני הפרשה, מתוך כתבי הרב הגאון יהודה שמחה סטורץ שליט"א.

י. מדור 'שלום לאוהבי תורתך', ובו שו"ת נוסף בעניני הפרשה, מתוך כתבי הרב הגאון שלום חזקיה שליט"א.

יא. מדור 'ליקוטים וסיפורים נפלאים', בעריכת הרב הגאון ברוך רובין שליט"א.
יב. מדור 'סיפור ושאלה בצידו', לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י, מתוך העלון 'האיחוד בחידוד'. פתרון החידה יובא בשבוע שלאחר מכן.